

Klar, Parat HUSUM

Motion for børn og unge

Slutevaluering

Charlotte Østergaard
Glen Nielsen
Maria Sofia Borg

Slutevaluering

Klar, Parat - Husum

Motion for børn og unge

Charlotte Østergaard

Glen Nielsen

Maria Sofia Borg

Institut for Idræt og Ernæring

Københavns Universitet

&

Institut for Skole og Læring

Professionshøjskolen Metropol

2013

Klar, Parat – Husum. Motion for børn og unge. Slutevaluering

© Charlotte Østergaard, Glen Nielsen og Maria Sofia Borg
Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet og
Institut for Skole og Læring, Professionshøjskolen Metropol
2013

Omslagslayout: Allis Skovbjerg Jepsen

Fotos: Klar, Parat – Husum og Charlotte Østergaard

Tryk: Grafisk, Københavns Universitet

Indhold

Indhold	3
Resumé.....	7
Anbefalinger.....	9
Børnehavebørn (3-6 år).....	9
Skolebørn (6-16 år).....	10
Resultater	12
Børnehavebørn (3-6 år).....	12
Skolebørn (6-16 år).....	13
1. Indledning	15
1.1. Klar, Parat – Husums formål, målgruppe og metoder	16
1.2. Evalueringens formål, design og metoder.....	17
1.2.1. Evalueringens formål	18
1.2.2. Dokumentation og metode	18
1.3 Generelle fakta om bydelen Husum.....	19
1.4 Fakta om baggrund for iværksættelse af motionsindsats for børn og unge i bydelen Husum .	19
1.5 Resultater	22
2. Evaluering af projektets organisering	23
2.1 Evaluering af projektets organisationsstruktur – det tværkommunale samarbejde	24
2.2 Sammenfatning og anbefalinger	25
3. Resultater af bevægelsesuddannelsen for pædagoger i 12 børnehaver i Husum	27
3.1 Bevægelsesuddannelsen.....	27
3.2 Ændringer i pædagogernes viden om børns motoriske udvikling	29
3.2.1 Pædagogernes kendskab til deres børnehaves politik omkring bevægelse.....	30
3.2.2. Praksis – leg og bevægelse i hverdagen.....	31
3.2.3. Oplevet udbytte og effekter af uddannelsen	32
3.2.4. Specifikke udbytter af uddannelsesforløbene	34

3.2.5. Ændringer i pædagogernes praksis – før og efter	35
3.3. Ændringer i børnenes motoriske evner efter bevægelsesuddannelsen.....	37
3.4 Oplevede udfordringer i praksis.....	39
3.4.1 Behov for faglig sparring	40
3.4.2 Oplevede udfordringer med forældrekontakt.....	41
3.5 Udvikling af motorikhæfte.....	42
3.6 Netværk for børnehavepædagoger i Husumbørnehaver	43
3.7 Forankring og nære fremtidsperspektiver i SUF-regi.....	45
3.8 Sammenfatning og anbefalinger	45
4. Evaluering af kompetencegivende kursus for idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole.	48
4.1. Beskrivelse af det kompetencegivende kursus for idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole.....	48
4.2 Evalueringen af "On the job training" for idrætslærere.....	50
4.2.1. Evaluering af teorimodulerne.....	51
4.2.2. Evalueringen af praksis og lærernes observation af egen klasse	52
4.2.3. Evaluering af logbogsmetodik	54
4.2.4. Koblingen mellem teori og praksis	54
4.2.5. Evaluering af workshopforløbet.....	56
4.2.6. Udfordring: efteruddannelsen bestod af en høj andel af lærere som ikke har idræt som linjefag.....	57
4.3 Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen af skolebørnenes fritidsidrætsvaner ved projektets start.....	58
4.3.1. Piger med anden etnisk baggrund end dansk er underrepræsenterede i idrætslivet i Husum	63
4.4. Ændringer i skolebørnenes idrætsdeltagelse – betydningen af Klar, Parat – Husum-tiltag ...	65
4.4.1. Idrætsdeltagelsen på Husum Skole vs. Korsager Skole.....	66
4.4.2. Valg af idrætsgrene for de børn, der er blevet idrætsaktive under Klar, Parat – Husum-forløbet.....	68
4.4.3 Effekten af Klar, Parat – Husum på idrætsdeltagelsen blandt børn med anden etnisk baggrund end dansk	69

4.5 Sammenfatning og anbefalinger	70
5. Evaluering af de områdebaserede indsatser	73
5.1 Pilotprojekt Motionskort – idrætsaktiviteter på skolerne efter skoletid.....	74
5.1.1. Streetfodbold – pigeindsats	75
5.1.2. Streetbasketball	78
5.1.3. Pigeproblematik i forbindelse med streetbasketball	81
5.2. Pilotprojekt Motionskort – styrkelse af idrætsforeninger i Husum.....	81
5.2.1. Etablering af nye aktiviteter i området – parkour på Korsager Skole.....	81
5.2.2. Styrkelse af allerede eksisterende foreninger.....	84
5.3. Pilotprojekt Motionskort – selv- og semiorganiserede aktiviteter	88
5.3.1. Analyse af boligområdet Husum Nord	88
5.3.2. Streetfodbold i buret.....	90
5.3.3. Pigeklubben.....	92
5.4 Skoleelevernes brug af Klar, Parat – Husums motionskortet	93
5.4.1. Foreningernes udfordringer med motionskortet	98
5.5. Klar, Parat – Husum medarbejdernes oplevelse af samarbejdet mellem de forskellige aktører i Husum Nord om indsatser rettet mod børn i alderen 6-16 år	100
5.6. Resultater af områdebaserede indsatser for 0-6-årige i Husum	101
5.6.1. Resultater af de motoriske test	102
5.6.2. Social ulighed i motorik.....	102
5.6.3. Motoriklegestuer og familielegestuer, rekruttering og fastholdelse	105
5.7. Sammenfatning og anbefalinger	108
6. Litteraturliste.....	110
Appendiks A	113
Bilag 1	115
Bilag 2.....	116
Bilag 3	117
Bilag 4.....	118
Bilag 5	119

Bilag 6	121
Bilag 7	123
Bilag 8	125
Bilag 9	127
Bilag 10	129
Bilag 11	131
Bilag 12	132
Bilag 13	133

Resumé

I august 2010 besluttede Sundheds- og Omsorgsudvalget i Københavns Kommune at bevillige 3.3 mio. kr. årligt i tre år til en borgerrettet forebyggelsesindsats for sundhed og idræt i Husum. Det blev vedtaget, at indsatsen skulle have særligt fokus på motionsuvante børn og unge i alderen 0-16 år, og at indsatsen skulle have karakter af et modeludviklingsprojekt. Dette er baggrunden for indsatsen Klar, Parat – Husum. Det særlige fokus på bydelen Husum havde sit udspring i, at Husum var karakteriseret ved at have en lav beskæftigelsesfrekvens, en lav tryghedsfaktor og en høj andel af beboere med anden etnisk baggrund end dansk. I bydelen var der desuden en lav andel af idrætsforeninger og en høj andel af borgere med fysisk inaktiv livsstil. I Husum bor der ca. 2.000 børn og unge i alderen 0-16 år, heraf anslog Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, at ca. 300-500 af disse børn var motionsuvante eller helt fysisk inaktive, og det var specielt denne børnegruppe man ønskede at lave særlige indsatser overfor med projektet Klar, Parat – Husum.

Klar, Parat – Husum er en motionsindsats rettet mod børn og unge i bydelen Husum, der finder sted henover en treårig periode fra januar 2011 til december 2013. Projektets formål er at skabe forandringer på strukturniveau, som har positiv effekt på målgrupperne. Dette gøres ved at etablere og gennemføre uddannelse af frontpersonale i skoler og institutioner samt etablere aktiviteter, der motiverer flere børn og unge – herunder primært de motionsuvante børn og unge i Husum – til at være fysisk aktive. Der bliver i projektet anvendt to metoder for at skabe positive strukturelle forandringer. Den ene metode er "On the job training", som går ud på, at Klar, Parat - Husum etablerer og tilbyder særlige uddannelsesforløb for pædagoger og idrætslærere på skoler og institutioner i Husum. Den anden metode, der anvendes, er de "områdebaserede indsatser", hvor Klar, Parat - Husum gennem et tværforvaltnings og lokalt samarbejde skaber nye aktivitetstilbud i Husum, samt understøtter og skaber mere synlighed omkring de allerede eksisterende foreninger og tilbud.

Resultaterne i denne rapport afspejler indsatsen frem til september 2013. Evalueringen viser, at der er en sammenhæng mellem børns motoriske evner og familiernes sociale baggrund. Jo flere i boligområdet, der har lav indkomst, jo højere er sandsynligheden for, at barnet har brug for motorisk støtte. Et resultat, der er fremkommet på baggrund af kvantitative målinger af 170 børnehavebørns motoriske niveau. Evalueringen viser desuden at skolebørn i Husum ved indsatsens begyndelse i 2011 havde en markant lavere deltagelse i foreningsidræt end landsgennemsnittet og i andre bydele i København. Samlet set lå deltagelsen i foreningsidræt på 44% for de 6-16 årige. Den kvantitative måling foretaget af skolebørnene i Husum i 2012 viser, at foreningsdeltagelsen fra

september 2011 til september 2012 er steget med 7,7%, hvilket svarer til at ca. 104 flere børn i Husum er begyndt at gå til idræt. Resultatet peger på, at de indsatser, som Klar, Parat – Husum har iværksat, har haft en positiv effekt på foreningsdeltagelsen. Særligt peger evalueringen på, at skolernes og foreningslivets samarbejde om at synliggøre foreningslivet ved, at invitere foreningerne ind på skolerne, har en positiv afsmittende effekt på foreningsdeltagelsen. Dog peger resultatet fra spørgeskemaundersøgelsen også på, at indsatsen ikke har øget foreningsdeltagelsen hos gruppen af piger med anden etnisk baggrund end dansk, som er den gruppe med markant lavest foreningsdeltagelse. Evalueringen viser, at det er lykket Klar, Parat – Husum at medvirke til at skabe nye idrætstiltag i Husum, både organiserede foreningstiltag og tiltag organiseret under andre former, som har haft held med at indfange og fastholde piger med anden etnisk baggrund end dansk. Evalueringen peger derfor på behovet for yderligere kønsadskilte tiltag og på, at skolen som lokalitet har en positiv indflydelse på pigernes deltagelse.

Evalueringen viser, at de to uddannelsesforløb "On the job training" af henholdsvis børnehavepædagoger og idrætslærere har givet faggrupperne et positivt udbytte. De kvalitative analyser viser, at begge uddannelser har skabt mere motiverede og engagerende pædagoger og lærere, og har medført en ændret praksis i såvel daginstitutionerne som i skolen. Begge faggrupper har gennem uddannelsesforløbet øget deres faglige og praktiske kompetencer i forhold til børns motorik i en sådan grad, at de er i stand til at spotte motorisk usikre børn, ligesom de gennem målrettede øvelser kan forbedre det motoriske niveau hos denne børnegruppe. Et fund der er stærkest udtalt hos pædagogerne.

Evalueringen viser, at det i projektperioden er lykkedes at forankre visse af Klar, Parat - Husums mange indsatser i lokalmiljøet og at bevægelsesuddannelsen, som er det ene uddannelsesforløb, allerede er tilpasset og startet op som projekt i en af Københavns Kommunes andre bydele. Forankringsperspektivet har været tænkt ind i projektet helt fra begyndelsen, blandt andet ved at projektet har været understøttet af et samarbejde på tværs af fire forvaltninger, dog har kun en forvaltning haft ejerskab. Evalueringen viser, at et fælles ejerskab mellem de to forvaltninger, som interesssemæssigt ligger tættest på projektet, havde sikret et langt bedre grundlag for forankring af nogle af de indsatser, som på trods af deres vellykkethed i forhold til målsætningen, muligvis ikke forsætter med at eksistere efter projektperioden, som udløber ultimo 2013.

Evalueringen opstiller en række anbefalinger. Anbefalingerne rummer både anbefalinger til det fortsatte arbejde i bydelen Husum og anbefalinger om fremadrettede indsatser om motorik og fysisk aktivitet til børn og unge af mere generel karakter. På baggrund af evalueringens resultater, der viser social ulighed i børns motoriske niveau, anbefales det, at der i forebyggelsesarbejdet omhandlende børns motorik sættes på *strukturel forebyggelse*.

Anbefalinger

- Det anbefales, at der i forebyggelsesarbejdet omhandlende børns motorik sættes på strukturel forebyggelse. Undersøgelsen af det motoriske niveau hos børn i Husum børnehaver viser, at også når det gælder motoriske færdigheder, er der en social ulighed, idet en overvægt af motorisk usikre børn kommer fra familier med lav socioøkonomisk status.
- Det anbefales, at den strukturelle forebyggelse sker gennem uddannelse af frontpersonalet i institutioner og skoler. Det anbefales at uddannelsesmodellen "On the job training", som er udviklet og afprøvet i projektperioden, udbredes til andre bydele.
- Det anbefales, at Københavns Kommune i fremtidige projekter omhandlende strukturel forebyggelse af børn og unges sundhed sikrer medejerskab til både Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen. Dette for dels at sikre forventningsafstemning forud for skabelsen af projektets problemformulering, samt for at understøtte at indsatserne lokalt såvel som kommunalt bliver forankret efter projektperiodens ophør.
- Det anbefales, at Københavns Kommune sikrer forsat kompetenceudvikling på området bevægelse og motorik for institutionernes faggrupper, herunder pædagoger og lærere, samt følger op på det netværkssamarbejde, der i projektperioden er etableret blandt Husums daginstitutioner, mellem de to skoler i Husum samt mellem skoler og idrætsforeninger. Dette er særligt vigtigt i en bydel som Husum, som har en høj andel af familier med lav socioøkonomisk status og social sårbarhed.

Børnehavebørn (3-6 år)

- Det anbefales, at bevægelsesuddannelsen/efteruddannelsesforløbet "On the job training" udbredes til andre bydele i Københavns Kommune. Uddannelsesforløbet har virket motiverende og givende for alle deltagere og har i høj grad givet pædagogerne kompetencer inden for både motorik og bevægelse. De motoriske test, der har været foretaget, peger på at uddannelsen har en positiv effekt på børnenes motoriske evner. Økonomiomfanget for uddannelsen (budgettet for 1 hold med 12 pædagoger) er 55.180 kr.
- Det anbefales, at der vedvarende foregår motoriske test og observationer af børnehavebørn i Husum, og at disse foretages af pædagogerne i børnehaverne, der gennem uddannelse har erhvervet kompetence hertil.

- Det anbefales, at ledelsen i daginstitutioner prioriterer at sende et team af pædagoger på efteruddannelse. Evalueringen viser, at bevægelsesområdet er vanskeligt at løfte for én enkelt pædagog, og at pædagogerne anser sparring i hverdagen, som en vigtig forudsætning og motivation for implementering af ny bevægelsespraksis i børnehaverne.
- Det anbefales, at pædagogiske konsulenter og ledelsen i Husum børnehaverne følger med i og støtter op omkring det netværk og den vidensdeling, der er dannet på tværs af bydelens børnehaver.
- Det anbefales, at der fremadrettet støttes op omkring samarbejdet mellem pædagoger i Husum børnehaver og vuggestuer og bydelens sundhedsplejesker. I projektets sidste fase er der udviklet et motorikhæftet beregnet til at støtte samarbejdet mellem de to faggrupper, det anbefales at denne indsats følges og evalueres, når den har kørt en nærmere bestemt periode. Anbefalingen skal ses på baggrund af viden om, at en særlig indsats for børns motorik skal tilstræbes at ligge på det tidspunkt i barnets liv, hvor det giver størst effekt (3-6 år). Evalueringen viser, at 3-6 år alderen samtidig er det tidspunkt i barnets liv, hvor forældre er mest fokuserede på at støtte barnet på dette område.

Skolebørn (6-16 år)

- Det anbefales, at efteruddannelsesforløbet "On the job training" udbredes til andre bydele i Københavns Kommune. Uddannelsesforløbet har virket motiverende og givende for alle deltagere, og har i høj grad givet lærerne kompetencer inden for både motorik og idrætsdidaktik. Anbefalingen er dog under forudsætning af, at man sikrer sig, at ledelserne på skolerne tager ansvar og medejerskab under og uddannelsesperioden, samt sikrer at vilkårene for forankring er til stede. Økonomiomfanget for uddannelsen (budgettet er for 12 idrætslærere) er 55.180 kr.
- Det anbefales, at idræt som fag på både ledelses- og lærerniveau på skolerne i Husum fortsat bliver prioriteret som særligt indsatsområde. Forløbet med efteruddannelsen af idrætslærerne på de to skoler har synliggjort, at alt for mange af de lærere, der varetager idrætsundervisningen, ikke har idræt som linjefag.
- Det anbefales, at der fortsat etableres samarbejde mellem skolerne og det lokale foreningsliv. Det vil sikre en synliggørelse af foreningslivet, hvilket er nødvendigt i et område som Husum med mange familier med anden etnisk baggrund, der ikke har tradition for og kendskab til foreningslivet. Særlig vigtigt er det, at man fastholder, at få foreningerne til at stå for korte undervisningsforløb på skolerne, da det ser ud til at have en effekt på foreningsdeltagelsen.

- Det anbefales, at arbejdet med at etablere flere foreninger og et mere varieret foreningstilbud til børn og unge i Husum forsættes.
- Det anbefales, at de tilbud på skolerne om idræt i umiddelbar forlængelse af skoletiden, som er etableret af Klar, Parat – Husum, forankres på skolerne, og at tovholder for aktiviteterne er enten en idrætslærer, pædagog eller en anden person med både idrætslig og pædagogisk uddannelse. Det anbefales samtidig, at aktiviteterne udformes og tilrettelægges ud fra målgruppen af ikke foreningsvante børns kompetencer og behov, således at der lægges vægt på de sociale og legende elementer af idrætten.
- Det anbefales, at der sættes ind med særlige tilbud om idræt efter skoletid til målgruppen af piger med anden etnisk baggrund. Det anbefales, at tilbuddene kun oprettes for piger, og at de etableres i umiddelbar forlængelse af skoletiden og finder sted på skolen.

Resultater

- Evaluering af de to uddannelsesforløb "On the job training" af henholdsvis børnehavepædagoger og idrætslærere har vist sig at have positiv effekt, hvad angår kompetenceudvikling. Tankegangen bag uddannelsesforløbene er, at man ved at arbejde med frontpersonalets motivation og give dem flere faglige og praktiske kompetencer i arbejdet med børns bevægelsesaktivitet og kropslige udvikling påvirker børne- og elevgruppen positiv. Evalueringen viser, at begge uddannelser har skabt mere motiverede og engagerende pædagoger og lærere, og har medført en ændret praksis, hvilket har medvirket til større engagement og motivation hos børnegruppen.
- Evalueringen viser, at både lærere og pædagoger gennem uddannelsesforløbet har øget deres faglige og praktiske kompetencer i forhold til børns motorik i en sådan grad, at de er i stand til at spotte motorisk usikre børn samt at de med målrettede øvelser kan forbedre det motoriske niveau hos denne børnegruppe. Et fund der er stærkest udtalt hos pædagogerne.

Børnehavebørn (3-6 år)

- I vinteren 2011/foråret 2012 blev 170 børn fra børnehaverne i Husum blev udvalgt og testet med en motoriktest. Ud af de 170 børn, blev 32 børn (19%) kategoriseret som motorisk usikre og til at have behov for støtte til deres motoriske udvikling, og 54 børn (32%) blev kategoriseret som grænsende til motorisk usikre og til at have nytte af at fokusere på deres motoriske udvikling ved fast at træne grundøvelserne (testens elementer)..
- I foråret 2013 blev der foretaget motoriske gentest i de 5 institutioner, der i testen i 2011/2012 havde den højest andel af børn der blev testet motorisk usikre. Gentestningen peger på, at bevægelsesuddannelsen har haft en positiv effekt på børnehavebørnenes motoriske kompetencer, idet andelen af børn, der blev testet motorisk usikre i de 5 institutioner samlet set var faldet fra 41% til 10%.
- Analyser af de motoriske test viser en sammenhæng mellem motoriske evner og social baggrund på den måde, at jo flere i boligområdet, der har lav indkomst, jo højere er sandsynligheden for, at barnet har brug for motorisk støtte.

- Alle pædagoger, der har deltaget i uddannelsesforløbet "On the job training", har haft en selvvrurderet positiv oplevelse og effekt af uddannelsen. Samlet set vurderer næsten alle pædagogerne, at uddannelsen har givet dem ny viden og praktiske færdigheder i, at vurdere børnehavebørns motoriske niveau samt færdigheder til at planlægge bevægelsesaktiviteter målrettet motorisk usikre børn.
- Uddannelsesforløbet "On the job training" har øget de deltagende pædagogers motivation for at inddrage mere motorik og bevægelse i deres arbejde med børnene. Observationer af legestueforløb i Husum børnehaverne efter endt uddannelsesforløb viser motiverede og kompetente pædagoger, som i høj grad forstår at motivere, engagere og udfordre børnegruppen.
- Som en følge af de 12 Husum børnehavers deltagelse i uddannelsesforløbet "On the job training" foregår der nu flere bevægelses- og motorisktrænende aktiviteter i børnehaverne. Eksempelvis foregår der nu i flere af børnehaverne faste ugentlige legestueforløb.
- Uddannelsen og indførelsen af den motoriske test sikrer pædagogerne den nyeste viden og kompetence, og gør dem dermed til autoriteter angående børns motoriske udvikling og fysiske aktivitet, både indadtil i børnehaverne og udadtil i kontakten til forældre. Særligt den motoriske test har vist sig at være et effektivt redskab for pædagogerne til både at spotte motorisk usikre børn og som redskab i forbindelse med forældresamtaler.
- De nyetablerede tilbud om mor/barn gymnastik og familielegestuer har været en succes, idet der her været en bred interesse og tilslutning til begge tilbud. Det er dog primært de ressourcestærke familier, der benytter tilbuddene.

Skolebørn (6-16 år)

- I 2011 gik 44% af alle børn på Husum Skole og Korsager Skole til en eller flere idrætsgrene i deres fritid. En markant lavere idrætsdeltagelse blandt børn i Husum end den generelle idrætsdeltagelse blandt børn i Danmark. Forskellen er størst blandt børn i udskolingsalderen, hvor idrætsdeltagelsen viste sig tre gange lavere end landsgennemsnittet.
- I Husum har piger med anden etnisk baggrund end dansk en markant lavere idrætsforeningsdeltagelse, både målt i forhold til øvrige grupper af børn og unge i Husum, og i sammenligning med piger af anden etnisk baggrund i andre bydele og på landsplan. Målgruppen giver selv udtryk for, at de føler sig mest trykket ved at deltage i aktiviteter, der foregår på skolen.

- Der er sket en øgning af skolebørnenes deltagelse i fritidsaktiviteter fra september 2011 til september 2012. Den samlede fremgang blandt alle skolebørn i Husum er på 7,7%, hvilket svarer til, at ca. 104 børn er begyndt at gå til idræt, af disse er der signifikant flere fra Korsager Skole. Stigningerne i idrætsdeltagelsen viser, at Klar, Parat Husum indsatsen har virket og har øget idrætsdeltagelsen samlet. Indsatsen har ramt drenge generelt. For pigernes vedkommende har indsatsen ramt piger med dansk baggrund bedre end pigerne med anden etnisk baggrund end dansk. Sidstnævnte gruppe har stort set ikke haft nogen fremgang.
- Indsatsen med at have foreningstrænere til at undervise i deres idræt i skoleidrætstimerne synes at have været medvirkende til en stigning af antallet af børn i foreningsidrætten. Det er samtidig en indsats, som bliver vurderet meget positiv af både idrætslærere og foreningstrænere.
- Alle idrætslærere, der har deltaget i uddannelsesforløbet "On the job training" vurderer, at uddannelsen har givet dem ny viden om vigtigheden af at arbejde med motivation i undervisningen, nye og bedre redskaber til at planlægge idrætsundervisningen, samt ny viden og redskaber til at arbejde med de motorisk usikre og motionsuvalte børn.
- Forløbet med efteruddannelsen af idrætslærerne på de to skoler har synliggjort, at alt for mange af de lærere, der varetager idrætsundervisningen ikke har idræt som linjefag. Flere af de lærere der stod for at varetage idrætsundervisningen inden uddannelsesforløbet havde mangel på både viden og didaktiske kompetencer i forhold til motorikforståelse og i forhold til at kunne planlægge og gennemføre en differentieret idrætsundervisning.
- På baggrund af uddannelsesforløbet har idrætslærerne ændret praksis i deres måde at tilrettelægge idrætsundervisningen på. Efteruddannelsesforløbet har sikret, at lærerne kan undervisningsdifferentiere, således at gruppen af motorisk usikre elever og motionsuvalte elever bedre inkluderes i undervisningen.
- På baggrund af mangelfuld understøttelse og ledelsesopbakning fra skolernes ledelser under uddannelsesforløbet såvel som i den efterfølgende forankringsperiode, vurderes det, at effekten af uddannelse og initiativer, ikke at være af langvarig karakter.
- De idrætsaktiviteter Klar, Parat - Husum har igangsat på Husum Skole og Korsager Skole i umiddelbar forlængelse af skoletiden har haft succes med rekruttering og fastholdelse, særlig i forhold til de ikke foreningsaktive børn.

1. Indledning

I juli 2011 indgik Københavns Kommunes Sundheds- og Omsorgsforvaltning en samarbejdsaftale med Institut for Idræt¹, Københavns Universitet, om, at Institut for Idræt skulle stå for evalueringen af forebyggelsesprojektet "Klar, Parat – Husum", en motionsindsats rettet mod børn og unge i bydelen Husum. Motionsindsatsen finder sted hen over en treårig periode fra januar 2011 til december 2013. Evalueringen blev igangsat i juli 2011 og forløb frem til oktober 2013.

Evalueringen har samlet set resulteret i tre rapporter, hvoraf denne slutevaluering er tredje og sidste rapport. Resultaterne i de tre rapporter har afspejlet tiltag, effekter samt det forankringsarbejde, der er undersøgt og målt i interventionens løbetid. Den første delrapport, der udkom i januar 2012, havde til formål at fungere som statusrapport i forhold til det første år af projektførelsen. Den anden delrapport, der udkom i januar 2013, havde til formål at informere det politiske niveau om fremdriften i projektet samt de enkelte delelementers succes i forhold til projektets formål: at skabe øgede muligheder for idræt og fysisk aktivitet for fysisk inaktive børn og unge. Denne tredje og sidste rapport indeholder en opsamling af og opfølgning på de væsentligste resultater fra de to tidligere rapporter samt slutresultater for projektets indsats i 2013. Desuden indeholder rapporten et nyt og selvstændigt evaluerende afsnit om projektets organiseringsform. På baggrund af analyser af de indsamlede data gives der i rapporten anbefalinger om, hvorvidt metoder og initiativer med fordel kan forankres i kommunens videre arbejde med forebyggende sundhedsindsatser for børn og unge. Denne rapport er offentliggjort i oktober 2013.

Slutevalueringen er foretaget af et evalueringsteam bestående af forsknings- og udviklingskonsulent, ph.d. Charlotte Østergaard, Institut for Skole og Læring, Professionshøjskolen Metropol, (som har ledet og koordineret evalueringsarbejdet), adjunkt, ph.d. Glen Nielsen, Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet, og videnskabelig assistent og cand.scient. Maria Sofia Borg, Institut for Skole og Læring, Professionshøjskolen Metropol.

¹ Nuværende navn er Institut for Idræt og Ernæring. Instituttet blev i 2012 sammenlagt med Institut for Human Ernæring og ændrede i den forbindelse navn.

1.1. Klar, Parat – Husums formål, målgruppe og metoder

Motionsindsatsen Klar, Parat – Husum er et treårigt projekt, der fysisk hører hjemme på Forebyggelsescenter Vanløse. Forvaltningsmæssigt er projektet forankret under Forebyggelsescenter Vanløse i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i Københavns Kommune.

Projektet arbejder med to hovedmålgrupper:

- børn i institutioner i alderen 3-6 år²
- skolebørn i alderen 6-16 år.

Projektet tager afsæt i arbejdet omkring forebyggelse og sundhed ud fra et strukturelt perspektiv. Projektets formål er at skabe forandringer på strukturniveau, som har positiv effekt på målgrupperne.

Ifølge projektbeskrivelsen er formålet med projektet:

at etablere og gennemføre uddannelse af frontpersonale på skoler og institutioner samt etablere aktiviteter, der motiverer flere børn og unge – herunder primært de motionsuvede børn og unge i Husum – til at være mere fysisk aktive (Merrild, Byrnak og Holmström 2011).³

Metoderne, som anvendes i projektet for at skabe positive strukturelle forandringer, er følgende:

- "On the job training". Projektholder etablerer og tilbyder særlige uddannelsesforløb for pædagoger og idrætslærere på skoler og institutioner i Husum.
- "Områdebaserede indsatser". Gennem et tværkommunalt og lokalt samarbejde arbejder man fra projektholders side på at skabe nye aktivitetstilbud i Husum samt at understøtte og skabe mere synlighed omkring de allerede eksisterende foreninger og tilbud.

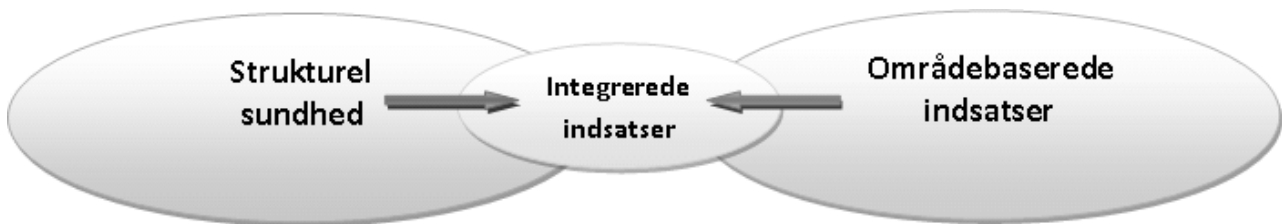
De to metoder "On the job training" og "Områdebaserede indsatser" er i sig selv selvstændige arbejdsmetoder, men som illustreret i figur 1 er der i projektet også arbejdet med at skabe integration mellem de to metoder. Således har man både omkring indsatser rettet mod de 3-6-årige samt

² Af udviklingsprojektbeskrivelsen fremgår det, at såfremt det er muligt, har projektholder en ambition om at udvide målgruppen til også at omfatte de 0-3-årige undervejs i projektforsløbet. Dette blev realiseret det sidste år af projektforsløbet og bestod af et enkelt "On the job training"-uddannelsesforløb tilpasset vuggestuebørn fra 5 vuggestuer (se bilag 4: Oversigt over vuggestueuddannelse samt bilag 10: Økonomiomfanget for vuggestueuddannelsesforløbet for yderligere uddybning).

³ Motionsuvede børn er defineret ved: 1) SKOLEBØRN: børn, som ikke dyrker regelmæssig (mindst 1 gang om ugen) fysisk aktivitet i deres fritid. 2) INSTITUTIONSBØRN: børn, som af forældre og pædagoger vurderes ikke at deltage i ugentlige organiserede bevægelseslege eller som værende motorisk understimulerede.

indsatser rettet mod de 6-16-årige arbejdet med at udvikle metoder og samarbejdsrelationer, der har sikret et overlap mellem indsatserne (for eksempler på dette arbejde se bilag 2: Overblik over indsatserne).

Figur 1. Klar, Parat – Husums arbejdsmetode

Projektet er at betegne som et modeludviklingsprojekt, hvilket betyder, at metoder og initiativer løbende er udviklet og evalueret gennem den treårige projektperiode.

1.2. Evalueringens formål, design og metoder

Den overordnede evalueringstype er procesevaluering. Metoden er valgt, fordi den egner sig til evalueringen af indsatser, hvor evalueringen foregår, samtidig med at indsatsen finder sted. Derudover er metoden åben for, at evaluator kan tage aktiv del i udviklingen af de tiltag, der iværksættes i projektførelsen. Fordelen ved procesevalueringen er således, at den kan medvirke til at forbedre indsatsen undervejs i forløbet. Evalueringens design er udviklet af evaluator i et tæt samarbejde med de projektansatte⁴ (se appendiks A for yderligere uddybning af evalueringstypen).

⁴ Evalueringens design for projekt Klar, Parat – Husum er at finde i første delrapport (Østergaard, Nielsen og Pedersen 2012), herunder er også angivet, hvornår og med hvilke dataindsamlingsmetoder de enkelte indsatser bliver evalueret.

1.2.1. Evalueringens formål

Arbejdet med evalueringen af Klar, Parat - Husum har til formål at:

- kortlægge, om de overordnede mål for Klar, Parat – Husum er blevet indfriet, samt følge op på, hvorvidt og hvordan de planlagte indsatser føres ud i praksis
- støtte udviklingsprocessen i forhold til løbende at komme med kritiske indspark og anbefalinger til metodeudviklingen af de to valgte metoder "områdebaserede indsatser" og "On the job training"
- være medskabere af modeller for best practice, som kan anvendes i fremtidige tilbud om motionsindsatser henvendt til børn og unge

Evalueringens primære formål er således at kortlægge, om de mål, projektholder har opstillet, bliver indfriet (for en oversigt over projektmål og status se bilag 5, 6 og 7), samt at komme med anbefalinger til metodeudvikling, samtidig med at metoderne evalueres i forhold til deres velegnethed set fra et forankringsperspektiv. Anbefalinger til kommunale sundhedsindsatser i forhold til metoderne "On the job training" og "Områdebaserede indsatser" indgår i evalueringen.

Opsummerende betyder det at evalueringen er hhv. problemdrevet og anvendelsesdrevet:

- Med problemdrevet menes, at vi undersøger et problem: Projektholder ønsker med interventionen at identificere, hvordan de fysisk inaktive børn i Husum kan motiveres til at blive mere aktive, således at man kan understøtte en sundere livsstil.
- Med anvendelsesdrevet henvises til, at evalueringen skal bidrage til udviklingen af interventionens metoder. Evalueringen skal således kunne bruges aktivt til at fremme projektet og dets resultater og metoder, således at metoderne på sigt vil kunne anvendes af andre.

1.2.2. Dokumentation og metode

Evalueringen tager afsæt i information fra diverse rapporter og notater om projektet og bydelen. Metodisk benyttes en triangulering af dataindsamlingsmetoder, idet både kvantitative og kvalitative dataindsamlingsmetoder er anvendt. Kvantitativt indsamles data ved hjælp af spørgeskemaer og registreringer, som viser de overordnede tendenser i forhold til ændringer i aktiviteter, adfærd, viden og holdninger hos børn, pædagoger, forældre og lærere. Kvalitativt benyttes observation og interview, herunder fokusgruppinterview, som dataindsamlingsmetoder. Det kvalitative forsk-

ningsinterview bruges til at få indblik i og information om aktørenes eget syn på og oplevelse af at bo i bydelen og deltage i de forskellige processer og initiativer i projektet. Derudover er der foretaget kvalitative interview med de projektansatte. I rapporten fremtræder nogen af de interviewede anonymt, mens andre fremtræder ved deres fulde navn. Alle interviewede, der fremtræder ved navn, har læst og godkendt udtalelser og citater. For også at få et praksisnært blik på processer og initiativer i projektet suppleres der med observationsstudier af bl.a. interventioner i børnehaver, boligområder og skoler gennem evaluators løbende rolle som deltagende observatør under uddannelsesforløbene samt under møder, hvor projektet eller dele heraf diskuteres (uddannelsesmøder, projektgruppemøder, forvaltningsgruppemøder og seminarer).⁵ Se bilag 13 for detaljeret dataoversigt.

1.3 Generelle fakta om bydelen Husum

Der bor ca. 9.040 mennesker i Husum, hvor antallet af børn og unge under 18 år er 3,5% højere end i København som helhed. Området er kendetegnet ved at have en høj andel af beboere med anden etnisk baggrund end dansk. Beskæftigelsesfrekvensen er i Tingbjerg/Husum på 54,1%, mens den for København under ét er 70,7%. Tryghedsfaktoren er lav i området. Tal fra 2012 viser, at kun 40,2% af beboerne i Husum føler sig trygge i aften- og nattetimerne, mod 64,6% i hele København. Selv i dagtimerne oplever en forholdsvis høj andel af beboerne i området Tingbjerg/Husum at være utrygge ved at færdes ude – kun 77,1% oplever sig trygge, mod 93,2% i hele København. En del af årsagen til utryghed er høj grad af oplevet kriminalitet i området. Signifikant flere beboere sammenlignet med resten af København oplever kriminalitet, herunder indbrud, tyveri og vold/trusler, som et problem, og antallet af registrerede politianmeldelser understøtter beboernes oplevelser (Københavns Kommune 2012a, Københavns Kommune 2012b).

1.4 Fakta om baggrund for iværksættelse af motionsindsats for børn og unge i bydelen Husum

Flere undersøgelser af sundhedstilstanden i de københavnske bydele viser, at særlig den nordlige del af Husum, der består af alment boligbyggeri, med boligblokkene Voldparken, Gadelandet og Husumvænge, er præget af dårlig sundhedstilstand, manglende tryghed og integrationsmæssige udfordringer (Merrild, Byrnak og Holmström 2011). Publikationen *Uddrag af Sundhedsprofil 2010* (Hammer-Helmic et al. 2011) viste eksempelvis, at bydelen Brønshøj-Husum samlet set er den

⁵ De tre mødetyper afholdes løbende. Af bilag 3: Oversigtsplan over organisationsstruktur fremgår mødekadence, samt hvilken rolle projektgruppe og forvaltningsgruppe har i projektets organisatoriske struktur.

bydel i kommunen, der har den højeste andel af borgere med en fysisk inaktiv livsstil. Projektet har taget afsæt i den forskning, der foreligger om forholdet mellem børns sociale forhold og fysiske aktivitetsniveau – en forskning, som viser, at den sociale ulighed i sundhed også er gældende for børn og unge. Eksempelvis har forskningen vist, at børn fra socialt udsatte miljøer som Husum Nord ikke har tradition for en fysisk aktiv fritid, samt at piger af anden etnisk baggrund end dansk er en særlig udsat gruppe, når det gælder mangel på fysisk aktivitet i fritiden. Udviklingsprojektbeskrivelsen henviser til tal, der indikerer, at kun hhv. 38% og 20% af 5. og 9. klasses tosprogede piger går til idræt, hvor deltagerprocenten blandt andre børn er helt oppe på omkring 80%. En sådan viden har betydning for en motionsindsats i et område som Husum Nord, der netop består af en forholdsvis stor andel af familier med anden etnisk baggrund end dansk (Merrild, Byrnak og Holmström 2011).

I Husum bor der ca. 2.000 børn og unge i alderen 0-16 år, heraf anslog Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i 2010, at ca. 300-500 af disse børn var motionsuvante eller helt fysisk inaktive (Sundheds- og Omsorgsforvaltningen 2010). Både kvalitetsrapporten 2009 fra Korsager Skole og 'Københavnbarometer 2010' viste, at der siden 2007 er et stigende antal børn og unge i alderen 11 til 16 år, som ikke går til nogen form for idrætsaktivitet (Merrild, Byrnak og Holmström 2011).

Set fra et sundhedsperspektiv udgør fysisk inaktivitet en risikofaktor. Fysisk inaktivitet øger risikoen for hjertekarsygdomme, muskel- og skeletsygdomme, visse kræftformer og psykiske sygdomme. Omvendt forholder det sig med fysisk aktivitet, idet fysisk aktivitet har en gavnlig effekt i forebyggelse og behandling af disse sygdomme (Pedersen og Saltin 2003, Pedersen og Andersen 2011).

Med udgangspunkt i denne vidensopsamling om sundhedstilstanden i bydelen Husum besluttede Sundheds- og Omsorgsudvalget den 19. august 2010 at bevillige 3,3 mio. kr. årligt i tre år til en borgerrettet forebyggelsesindsats for sundhed og idræt i Husum. Det blev vedtaget, at indsatsen skulle have særligt fokus på motionsuvante børn og unge i alderen 0-16 år, og at indsatsen skulle have karakter af et modeludviklingsprojekt.

I Sundheds- og Omsorgsudvalgets referat af mødet hvor indsatsen blev endeligt godkendt (19/8 2010) skrives følgende om idéen med og visionerne for det, der senere kom til at hedde Klar, Parat – Husum:

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har arbejdet med udviklingen af et forebyggelsestilbud om sundhed og idræt til fysisk inaktive børn og unge. Tilbuddet er blandt andet inspireret af Energicenter Voldparkens projektforslag og af de politiske drøftelser med fokus på sundhed og idræt. Det overordnede formål med projektet er at få flere fysisk inaktive børn til at bevæge sig mere.

Sundhedstilbuddet består af tre dele:

1. Tilbud til lokalområdet Husum til unge i alderen 6-16 år

Gennem et tæt og forpligtende samarbejde med Husum Skole og Korsager Skole, de forskellige institutioner i området og lokale idrætsforeninger er formålet at igangsætte projekter og indsatser, som tiltrækker og fastholder motionsuvede børn og unge. Aktiviteterne vil foregå på de to skoler og i mere uorganiseret sammenhæng på og omkring Voldparken Skole, hvor aktiviteterne vil være åbne for en bred gruppe af børn til hverdag og eventuelt i weekender.

2. Aktive børnehavebørn

Folkesundhed København har i forbindelse med konceptudviklingen været i løbende dialog med Børne- og Ungdomsforvaltningen. Projektet har særlig fokus på de børn, som er svage motorisk og derfor ikke bevæger sig nok i dagligdagen. Gennem udfordrende, sociale og sjove bevægelsesaktiviteter skal børnene opleve lyst og styrket handlegenerence til at være aktive i deres hverdag. Målgruppen er 370 børn og personalet i udflytterbørnehaven på Voldparkens Skole. Når modelprojektet er færdigudviklet, vil de øvrige 10 børneinstitutioner i Husum kunne få tilbud om opkvalificering og uddannelse.

3. Vidensopbygning

Vidensopbygning skal understøtte og uddanne lærere, pædagoger, frivillige foreningsledere og andre nøglepersoner. Formålet er at opkvalificere disse faggrupper, så de i højere grad inddrager fysisk aktivitet i deres arbejde med børnene.

Det fremgår af udviklingsprojektbeskrivelsen, at projektholder har en positiv forventning til, at en indsats som Klar, Parat – Husum vil give effekt i forhold til at øge det fysiske aktivitetsniveau hos børn og unge, herunder særligt gruppen af motionsuvede. Forventningen understøttes af resultater fra Københavns Kommunes *Børnesundhedsprofiler* (2011), der viser, at der i den københavnske befolkning er en stor interesse for, at børn og unge får et mere fysisk aktivt hverdagsliv. Ifølge børneprofilerne ønsker 42% af forældrene til de 3-årige og 54% af forældrene til de 6-årige mere bevægelse i børnenes hverdag. Mens ønsket om et mere fysisk aktivt liv for de 11- og 15-årige findes hos hhv. 57% og 61% af deres forældre. Tabellerne i undersøgelsen siger ikke noget om, om det er motionsuvede børn og unge samt deres forældre, som ønsker mere bevægelse i dagligdagen.

Forfatterne til udviklingsprojektbeskrivelsen vælger dog at antage, at det er gældende bredt set, idet de skriver: *"Det tyder dog på, at der er fokus på og en velvilje til at lave mere fysisk aktivitet, men at forskellige omstændigheder (eksempelvis faciliteter, tryghed, rollemodeller, aktivitetsudvalg etc.) ikke er til stede."* (Merrild, Byrnak og Holmström 2011, s 2). Modeludviklingsprojektet Klar, Parat – Husum bygger således på en antagelse om, at man ved at ændre på de ydre strukturer kan skabe forandring på individniveau. Det vil med andre ord sige, at man ved at skabe de rette rammer og muligheder for børn og unge vil kunne påvirke til øget fysisk aktivitet. Projektet tager således udgangspunkt i en tilgang til sundhed og forebyggelse, hvor der primært arbejdes på det strukturelle niveau – en metode, der selvsagt forudsætter kommunale rammer og aktører til at varetage denne opgave.

1.5 Resultater

I de følgende afsnit 2-5 vil resultaterne af Klar, Parat – Husums indsatser blive evalueret. Evalueringen strækker sig fra projektets start og til september 2013 – de sidste måneder af projektperioden indgår derfor ikke i evalueringen. Evalueringen er opdelt i fire hovedafsnit: et afsnit om projektets organisering, et afsnit om resultater af bevægelsesuddannelsen for pædagoger i 12 børnehaver i Husum, derefter et afsnit om resultater af det kompetencegivende kursus for idrætslærere som også rummer resultater fra spørgeskemaundersøgelsen af fritidsvanerne hos skolebørn fra Husum Skole og Korsager Skole. Samt en undersøgelse af skolebørnenes idrætsvaner og ændringer af disse og til sidst et afsnit om resultater af de områdebaserede indsatser.

Evalueringen af forankringen af de enkelte indsatser er foretaget i september 2013, det vil sige mens projektet stadig er aktivt. Evalueringen kan således ikke sige noget om hvordan forankringen vil se ud efter projektperiodens ophør.

2. Evaluering af projektets organisering

Konceptet med opstart af en sundheds- og motionsindsats for børn og unge i bydelen Husum var en bestillingsopgave fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen (Elkjær og Lehmann 2010). Ideen med motionsindsatsen Klar, Parat - Husum har fra starten været at projektet skulle bygges op omkring et tværforvaltnings samarbejde mellem fire forvaltninger: Sundheds- og Omsorgsforvaltningen (SUF), Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF), Kultur- og Fritidsforvaltningen (KFF) samt Teknik- og Miljøforvaltningen (TMF). Der blev derfor som optakt til projektet nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter fra de fire forvaltninger. Arbejdsgruppens formål var at sikre indsatsen et bredt ejerskab på tværs af de kommunale forvaltninger, således at de strukturelle tiltage kunne forankres efter projektperiodens ophør. Derudover var formålet med arbejdsgruppens arbejde at sikre, at de igangsatte aktiviteter i bydelen inden for områderne sundhed, fysisk aktivitet, børn og unge kom til at spille sammen med de øvrige aktiviteter, som de fire forvaltninger i forvejen havde kørende i området. Allerede i det forberedende arbejde blev der skabt en rollefordeling, hvor Sundheds- og Omsorgsforvaltningen var projektejer, mens deltagerne fra de tre øvrige forvaltninger fik til opgave at bidrage aktivt med viden og erfaringer, som kunne kvalificere konceptet og samtidig fungere som forbindelsesled til deres egne forvaltninger. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen fik dermed det overordnede ansvar for den organisatoriske ramme samt ansvaret for at indsamle viden og erfaringer, som kunne kvalificere sundheds og motions indsatsen. Ud over at de fire forvaltninger skulle samarbejde i opbygningen af projektet var tanken bag konceptet at der i projektperioden skulle samarbejdes med de lokale aktører i Husum, for at sikre bedst mulige vilkår for forankring af indsatserne efter den treårige projektperiode (Elkjær og Lehmann 2010, Folkesundhed København 2010).

Modeludviklingsprojektet Klar, Parat - Husum blev således udarbejdet på baggrund af arbejdsgruppens arbejde samt fra vidensopsamling fra erfaringer fra initiativer i lignende bydele og fra viden om forholdende specifikt for børn og unge i bydelen⁶

Rent organisatorisk valgte man at videreføre organisationsmodellen således at bevilling, sekretariat og udførelse af arbejdsopgaverne lå i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, med Forebyggelsescenter Vanløse som projektejer, mens de tre øvrige forvaltninger samt centrale lokale og nationale

⁶ Ud over at kontakte og indhente information fra relevante aktører fra universiteter samt kommunale og private projekter (Lehmann 2010) bad Folkesundhed København også en antropolog om at lave en kvalitativ undersøgelse af børn og unges fritidsinteresser og forhold til fysisk aktivitet i Husum (Clausen 2010).

aktører blev tilknyttet henholdsvis en forvaltningsgruppe, en projektgruppe og en følgegruppe⁷ (Se bilag 3: Oversigtsplan over organisationsstruktur samt bilag 1: Oversigt over medarbejdere og ansvarsopgaver i Klar, Parat - Husum).

2.1 Evaluering af projektets organisationsstruktur – det tværkommunale samarbejde

Ifølge både observationer af diverse møder samt interview med de projektansatte har modellen omkring samarbejdet mellem de fire forvaltninger fungeret udmærket i opstarts fasen og i første del af projektperioden. Samarbejdet har blandt andet været brugt til at understøtte Klar, Parat – Husum medarbejdernes arbejde i lokalområdet samt hjulpet projektet med viden og netværk.

Ud af diverse projekt- og forvaltningsgruppemøder i løbet af projektperioden, blev det tydeligt i hvor høj grad projektet interessemæssigt ligger mellem to forvaltninger, Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, der interessemæssigt er involveret i det sundhedsmæssige aspekt, samt Børne- og Ungdomsforvaltningen, som interessemæssigt varetager læreres og pædagogers videreuddannelse og hvor ligeledes de pædagogiske konsulenter er ansat. Som det senere vil fremgå af evalueringen spiller den ulige fordeling af ansvar mellem disse to forvaltninger en afgørende rolle for mulighederne for forankringen af flere af Klar, Parat – Husum indsatserne. Den ulige fordeling af ejerskab og ansvar relaterer sig i særlig grad til forholdene omkring forankring og overtagelse af ejerskab af projektaktiviteterne efter projektperiodens ophør.

Målet med at sikre initiativernes forankring har været et centralt fokuspunkt for de projektansattes arbejde helt fra projektstart, hvilket har været en forstærkende faktor for den udfordring, de projektansatte har følt, det har været at opnå autoritet i forhold til blandt andet skolerne. Liselotte Byrnak udtrykker det således: *Vi har helt fra starten af fået at vide og været opmærksomme på, hvor vigtigt det er at tænke forankring fra dag ét. Fordi 3 år er lang tid og alligevel er det ingen tid. Der er nogle ting, der er meget op ad bakke forankringsmæssigt* (interview med Liselotte Byrnak). Ifølge interview med de projektansatte kunne en deling af et forpligtende ejerskab have medvirket til at sikre lokal forankring af flere af indsatsområderne, herunder specielt indsatserne omkring skolerne.⁸ Den organisatoriske ramme har i forhold til forankring af indsatserne dermed ikke fungeret hensigtsmæssigt. Det har ikke været hensigtsmæssigt, at det kun har været Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, som har været bevillingsgiver og kontraktligt forpligtet omkring indsatsen.

⁷ Følgegruppen blev dog aldrig taget i brug. Følgegruppefunktionen blev i stedet erstattet af det lokale netværk/lokaludvalget.

⁸ Udsagnene omkring skoleledelsernes manglende ansvar skal tages med det forbehold, at der ikke har været foretaget interview med de to skolers ledelser, hvilket gør at de nærmere omstændigheder for skoleledelsernes prioriteringer og valg ikke er mulige at eksplicitere.

Da en hovedpart af initiativerne ligger så tæt op ad det, der hører under Børne- og Ungdomsforvaltningens område, skulle denne forvaltning ideelt set fra begyndelsen af have haft et medejerskab og en kontraktlig og økonomisk forpligtelse i projektet. De to øvrige forvaltninger har ikke i samme grad haft berøringsflade med initiativerne, hvorfor problemstillingen i forhold til dem ikke har været aktuel. Projektmedarbejder Liselotte Byrnak formulerer forskellen på samarbejdet mellem de to øvrige forvaltninger i forhold til samarbejdet med Børne- og Ungdomsforvaltningen således: *"Nej, slet ikke på samme måde. Man kan godt mærke, hvis man tager KFF som eksempel, at der er en masse sammenstødende flader, men der er også forskellige mål (...) Jeg synes, at BUF og SUF i dette tilfælde ligger og er smeltet helt sammen"* (interview med Liselotte Byrnak).

En anden problemstilling der kom frem under observationerne af projektgruppe og forvaltningsgruppe møderne er, hvordan det kan have indflydelse på et projekt som Klar, Parat – Husum, at dagsordenen og prioriteringer i kommunen ændrer sig, politiske, emnevis og geografisk. Nogle af de indsatsområder, der var i fokus, da projektet blev sat i gang, har undervejs i projektperioden mistet politisk fokus. På samme måde blev det under observationerne tydeliggjort, at også det geografiske fokus forandres. Det ene år kan et lokalområde som Husum have et stærkt politisk fokus, hvorefter fokus flyttes til et andet lokalområde året efter (Observationer af projektgruppe og forvaltningsgruppe møder). Denne problemstilling omkring at fokus samt prioriteringer flytter sig fra det ene år til det andet kan være medvirkende til at vanskeliggøre indsatsen omkring forankring i et projekt som Klar, Parat – Husum, der løber over en treårig periode.

2.2 Sammenfatning og anbefalinger

Da indsatsen overordnet set var rettet mod strukturel forebyggelse og ikke mod individuel forebyggelse blev projektet allerede i dets indledende fase tænkt på tværs af Københavns Kommunes forvaltninger. Det tværforvaltningsmæssige fokus er en nødvendig foranstaltning for blandt andet at sikre et bæredygtigt projekt og en evt. kommunal forankring af indsatserne efter projektets ophør. Evalueringen viser, at det at skabe strukturelle sundhedstiltag for børn og unge i Københavns udsatte boligområder er et felt, der interessemæssigt ligger mellem to forvaltninger, Sundheds- og Omsorgsforvaltningen samt Børne- og Ungdomsforvaltningen. En central problemstilling har været, at der ikke har været et ligeværdigt forhold mellem disse to forvaltningers ejerskab og tilgang til projektet, har været en central problemstilling, specielt i den sidste del af projektperioden, hvor der er arbejdet med forankring af indsatserne. At det kun har været Sundheds- og Omsorgsforvaltninger, der har haft ejerskab til projektet, har vanskeliggjort arbejdet for de projektansatte, eksempelvis med at involvere ledelsen på de to skoler til at tage ejerskab af de indsats, der i projektperioden har været sat i værk i og omkring skolerne. Arbejdsgruppen i

projektets sekretariat, bestående af projektejer og projektansatte har manglet den nødvendige beslutningskompetence. Hvis der skal arbejdes med forankring hvad enten det er lokalt eller på forvaltningsniveau, bør man derfor i Københavns kommunes fremtidige tværgående projekter være opmærksom på, at aktuelle forvaltninger inddrages og engageres i projektet – ikke kun som sparringspartnere, men som medejere – for således at sikre en forventningsafstemning forud for skabelsen af projektets problemformulering.

3. Resultater af bevægelsesuddannelsen for pædagoger i 12 børnehaver i Husum⁹

Projektet Klar, Parat – Husum har haft en intention om at forbedre børnehavebørns fysiske aktivitetsniveau og motoriske udvikling ved at arbejde med frontpersonalets (pædagogernes) "motivation" og kompetencer. Man har arbejdet ud fra en antagelse om, at øges pædagogers motivation for og kompetencer til at arbejde med børns bevægelsesaktiviteter og motoriske udvikling, vil det ændre deres praksis, hvorved der skabes bedre rammer og muligheder for børns fysiske aktiviteter og motoriske udvikling.

Antagelsen om, at man kan opnå forbedringer i børns sundhed gennem uddannelse af frontpersonale i børnehaver og skoler, tager udgangspunkt i en strukturel tilgang til sundhedsfremme og forebyggelse. Fokus er rettet mod at ændre de rammer og forhold, der eksisterer omkring målgruppen, som i dette tilfælde er børn fra 3 til 6 år. I det følgende vil det blive evalueret, hvorvidt en sådan forebyggelsesstrategi virker og har effekt, men først vil selve uddannelsen kort blive beskrevet.

3.1 Bevægelsesuddannelsen

Bevægelsesuddannelsen er blevet til som et modeludviklingsprojekt. Uddannelsen er udarbejdet og gennemført af projektmedarbejder Liselotte Byrnak. Uddannelsen er udarbejdet på baggrund af de overordnede retningslinjer, der lå i Klar, Parat – Husums projektbeskrivelse, ud fra den nyeste viden om børns motorik og om motivation samt ud fra en erfaringsopsamling, der fremkom på en workshop, som Klar, Parat – Husum havde inviteret udvalgte eksperter¹⁰ til at deltage i. En af anbefalingerne fra workshoppens deltagere var, at uddannelsen rettet mod pædagogerne skulle have fokus på bevægelse gennem leg.¹¹

Uddannelsesmateriale, der består af en uddannelsesmappe og et idékatalog med forslag til lege, er udarbejdet af Liselotte Byrnak med supervision fra forskellige fagpersoner. Selve undervisningen inklusive motoriske test og legestuer er gennemført af Liselotte Byrnak med assistance fra studentermedhjælper Merete Brink Speedtsberg.

⁹ For en oversigt over den dataindsamling, der ligger til grund for analysen, se bilag 13.

¹⁰ Kommunale medarbejdere, forskere, ildsjæle.

¹¹ Referat fra *Workshop vedr. Motivation til motion*, afholdt 4. marts 2011.

Uddannelsen har været rettet mod udvalgte pædagoger i 12 ud af Husums 14 børnehaver¹² (for en oversigt over uddannelsesforløb se bilag 12). 32 pædagoger fra 12 børnehaver har deltaget i uddannelsen. Der er stor forskel fra institution til institution på, hvor mange pædagoger der har deltaget i uddannelsesforløbet. Tre børnehaver har kun haft deltagelse af én pædagog, mens en enkelt børnehave med mange ansatte pædagoger har haft ni pædagoger gennem uddannelsesforløbet.

Uddannelsen består af et otte-ugers forløb, som suppleres med fire efterfølgende workshops (en ca. hver anden måned). I de otte uger er pædagogerne blevet undervist fem dage (i alt 25 timer) i temaerne "fysiologi", "sanser", "motivation og test", "handlestrategier og idrætspædagogik" samt "pædagog i rolle". Denne del af undervisningen består af teori suppleret med praktiske øvelser i form af eksempelvis lege. Pædagogerne fra de forskellige institutioner har været samlet i et lokale i Sundhedshuset Vanløse. Denne del suppleres med en praktisk del der foregår i børnehaverne, idet der sideløbende hver uge, dvs. otte gange (i alt 10 timer), er afholdt legestue samt oplæring i motoriktest på hver af institutionerne. Legestuerne består af, at projektmedarbejderne tager ud og leger sammen med pædagoger og børn i 45 min. på hver enkelt institution. Legestueforløbet afsluttes med, at pædagogerne selv står for planlægning og gennemførelse af en legestue med efterfølgende feedback. Som opfølgning på uddannelsesforløbet er der afholdt fire praksisorienterede workshops for pædagogerne af fem timers varighed hver. Hvert hold havde mulighed for at vælge mellem fire ud af følgende fem workshops: dans, friluftslivsaktiviteter, kampege, pædagogisk idræt og en workshop, der introducerede til planlægning af en fælles legefestival.

Pædagogernes tid til at deltage i uddannelsesforløbet er blevet frikøbt af projekt Klar, Parat – Husum. Dette har været en nødvendighed i forhold til at sikre ledelsesopbakning omkring uddannelsen, da institutionerne føler sig pressede både på personale og tid (referat af forvaltningsgruppemøde august 2012).

Uddannelsesforløbets primære målgruppe er pædagogerne, men for at understøtte effekterne af uddannelsen og pædagogernes praksis har medarbejderne i Klar, Parat – Husum valgt at supplere uddannelsesforløbet med en række tiltag. Der er eksempelvis støttet op omkring forældreinddragelse. Dette er gjort ved, at projektmedarbejder Liselotte Byrnak har været ude i børnehaverne at holde oplæg om projektet, og hun har yderligere udarbejdet et forældrehæfte, som er blevet uddelt i forbindelse med forældremøderne. Desuden er der blevet oprettet motorik- og familielegestuer, som er nye tilbud i lokalområdet målrettet Husumbørnehavernes forældregruppe (se afsnit om legestuer). Som et yderligere fokuspunkt er børnehavernes ledere blevet inddraget i uddannelsesforløbet enten

¹² Uddannelsen blev rettet mod 12 ud af Husums 14 børnehaver, da to børnehaver i forvejen var idrætscertificerede.

gennem deltagelse på en enkelt uddannelsesdel eller gennem afholdte møder mellem børnehaverne og Liselotte Byrnak. Gennem projektperioden har Klar, Parat – Husum erfaret et behov for at oprette netværk for pædagogerne, der er blevet udpeget som motorikansvarlige. I sommeren 2012 blev der oprettet en netværksgruppe. Klar, Parat – Husum har under projektperioden stået for den administrative og praktiske del, men der er i løbet af 2013 blevet arbejdet på at gøre netværket selvstyrende. En af de erfaringer, der fremkom i den tidligere fase af netværkets eksistens, var, at en forudsætning for, at netværket kunne blive levedygtigt, var opbakning fra lederne i børnehaverne (projektgruppemøde oktober 2012).

Udvalgte pædagoger i Husums vuggestuer og sproggrupper¹³ samt udflytterbørnehaverne på Kobbelvænget¹⁴ har efterfølgende modtaget et modificeret uddannelsesforløb. Resultaterne af disse indgår dog ikke i evalueringen.

Nedenfor beskrives og analyseres resultaterne af det beskrevne uddannelsesforløb for pædagogerne samt de tiltag, der er oprettet i relation til uddannelsen samt som udløber heraf.

3.2 Ændringer i pædagogernes viden om børns motoriske udvikling

For at få indblik i udviklingen i pædagogernes viden om børns motorik er pædagogerne via en spørgeskemaundersøgelse ved starten på uddannelsesforløbet og efter endt uddannelse blevet spurgt, om de er bekendt med og kan angive, hvilke sanser der primært spiller ind på børns motorik. Pædagogerne er samtidig blevet spurgt, om de føler sig hjemme i, hvilke basisøvelser der er gode at træne med motorisk usikre børn og de er blevet bedt om at angive hvilke.¹⁵

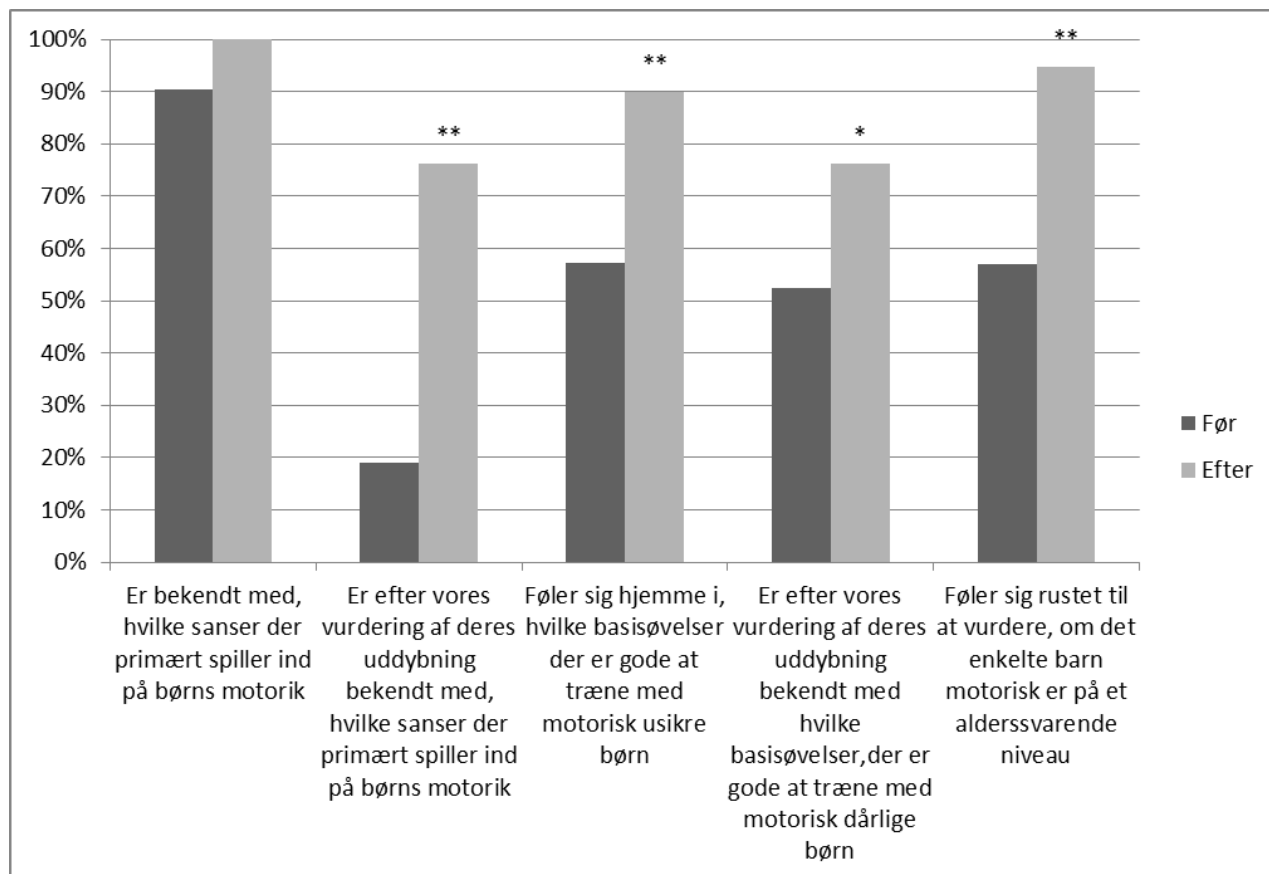
¹³ Klar, Parat – Husum har, på baggrund af sit formål om at sikre mere bevægelse til alle børn i Husum, også tilbudt et uddannelsesforløb for pædagogerne i sproggrupperne, som netop arbejder med børn, som ikke er tilknyttet en institution. Klar, Parat – Husums projektgruppe blev i projektperioden opmærksom på, at der var ca. 42 børn i Husumområdet, som ikke fik glæde af den nye viden fra de opkvalificerede pædagoger i Husums børnehaver, da børnene ikke var tilknyttet en institution. Projektgruppen besluttede at lave et uddannelsesforløb med erfaringer fra undervisning til børnehavepædagoger, men med tilpasninger til sproggruppernes behov og ressourcer. Fem pædagoger i to sprogstimuleringsstilbud har fået en tilpasset version af undervisningsforløbet (5 timer teoriundervisning og 5 timer praktisk undervisning, herunder legestuer og motoriske test).

¹⁴ Klar, Parat – Husum har endvidere tilbudt udflytterbørnehaver i Kobbelvænget det samme uddannelsesforløb, som er blevet tilbudt Husums institutioner. Der er i 2012 blevet opkvalificeret 29 pædagoger fra 11 institutioner fordelt på 3 hold (1. hold: marts-maj, 2. hold: august-oktober, 3. hold: oktober-december). Workshopperne for de tre hold er blevet samlet på følgende datoer: d. 10. januar (dans), d. 14. marts (friluftaktiviteter), d. 16. maj (cykellege). Hver dag møder der ca. 450 børn i udflytterbørnehaver i Kobbelvænget, og de kommer fra hele Storkøbenhavn. Formålet med uddannelsesforløbet til pædagogerne i Kobbelvænget var at bidrage til et fællessprog i forhold til bevægelse og fysisk aktivitet, så udflytterbørnehaver i Kobbelvænget kunne arbejde sig frem til en bevægelsesprofil, som kan støtte arbejdet på tværs af institutioner, selvom de har vidt forskellige baggrunde og arbejdsgange i deres "hjemme"-institutioner.

¹⁵ De to spørgeskemaundersøgelser er udført ved uddannelsesforløbet start (første kursusdag) og igen ved dets afslutning (den sidste workshop). Ved starten af forløbet er der indsamlet data fra 29 pædagoger, mens der ved afslutningen af forløbet er indsamlet data fra 21 af disse pædagoger. Analysen af de ændringer og den udvikling,

Som det ses på figur 2, har uddannelsen haft en stor effekt på både pædagogernes reelle viden om og oplevede evne til at arbejde med børns bevægelse og motorik. Resultaterne viser, at der fra før til efter uddannelsesforløbet er sket en væsentlig øgning i andelen, som udviser reel viden om, hvilke sanser der spiller ind på børns motorik, og hvilke basisøvelser der er gode for motorisk usikre børn. Samt andelen, som føler sig rustet til at vurdere, om børns motorik er på et alderssvarende niveau. Disse effekter er højsignifikante og stærke.

Figur 2. Viden om sanser og øvelser før og efter uddannelsesforløb

* Forskellen er signifikant ved $P < 0,05$, og ændringen ("effekten") er moderat stærk. ** Forskellen er statistisk signifikant ved $P < 0,01$, og effekten er stærk.

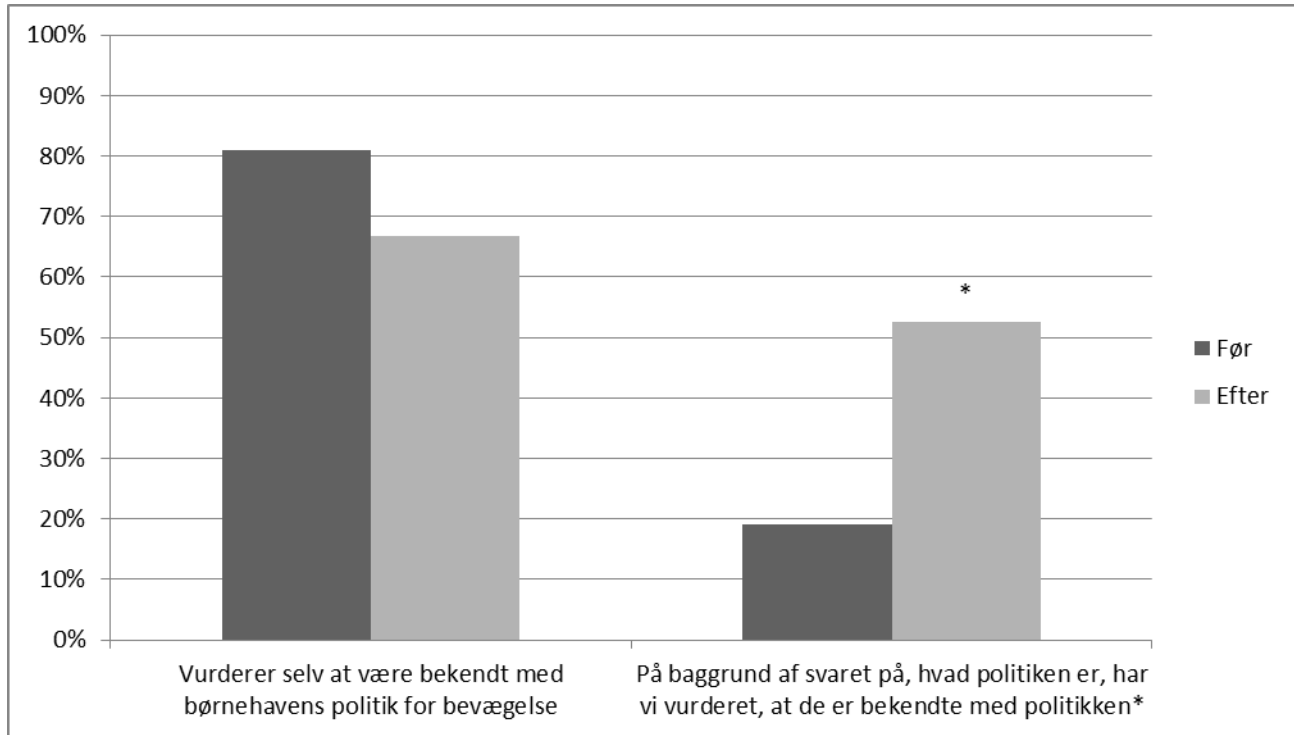
3.2.1 Pædagogernes kendskab til deres børnehaves politik omkring bevægelse

I spørgeskemaundersøgelserne er der spurgt til, om pædagogerne på kurset er bekendt med børnehavens politik omkring bevægelse, samt dernæst, hvad de ved derom. Det viser sig, at der er sket en øgning fra ca. 20% til ca. 50%, som har reel indsigt i deres børnehaves politik omkring bevægelse. Således har pædagogerne ikke kun fået mere generel viden om børns motorik og

uddannelsesforløbet har medført, er baseret på svarene fra de 21 pædagoger fra 10 forskellige børnehaver, hvor der er data fra før og efter forløbet.

bevægelse. De har også på eget initiativ tilegnet sig øget kendskab til deres specifikke børnehaves bevægelsespolitik.

Figur 3. Kendskab til deres børnehaves politik omkring bevægelse

* Forskellen er signifikant ved $P < 0,05$, og ændringen ("effekten") er moderat stærk.

3.2.2. Praxis – leg og bevægelse i hverdagen

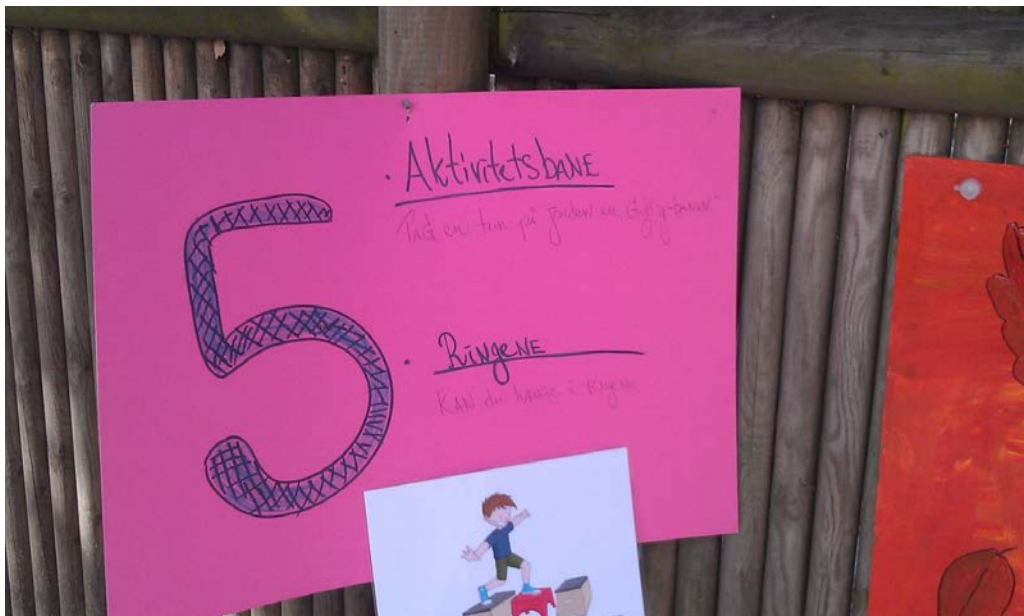
For at få viden om ændringer i institutionernes daglige praksis for at skabe fysisk aktivitet for børnene i børnehaverne er pædagogerne i spørgeskemaundersøgelser blevet spurgt om, hvor meget tid de vurderer, at børnene typisk bruger på organiserede bevægelseslege og aktiviteter i løbet af en uge, hvor mange timer de vurderer, at børnene leger på legeplads, samt hvor ofte de er på tur. Det viser sig, at der er sket statistisk signifikant øgning på 35% i de vurderede daglige timer på legepladsen.

Ovenstående resultater fremkommet gennem spørgeskemaundersøgelsen viser, at pædagogernes viden om og praksis med børns bevægelse og motoriske udvikling er forbedret i kraft af uddannelsen. Ændringerne er så markante (30-100% øgning), at det vurderes, at der på trods af manglende sammenlignelig kontrolgruppe har været en forbedring, som kan tilskrives uddannelsen. Uddannelsen synes dermed at have haft en effekt.

En anden måde at få indsigt i og validere de viste ændringer og effekter af uddannelsen er ved at observere pædagogernes praksis samt spørge deltagerne om deres oplevelse af udbyttet af de forskellige dele af uddannelsen.

3.2.3. Oplevet udbytte og effekter af uddannelsen

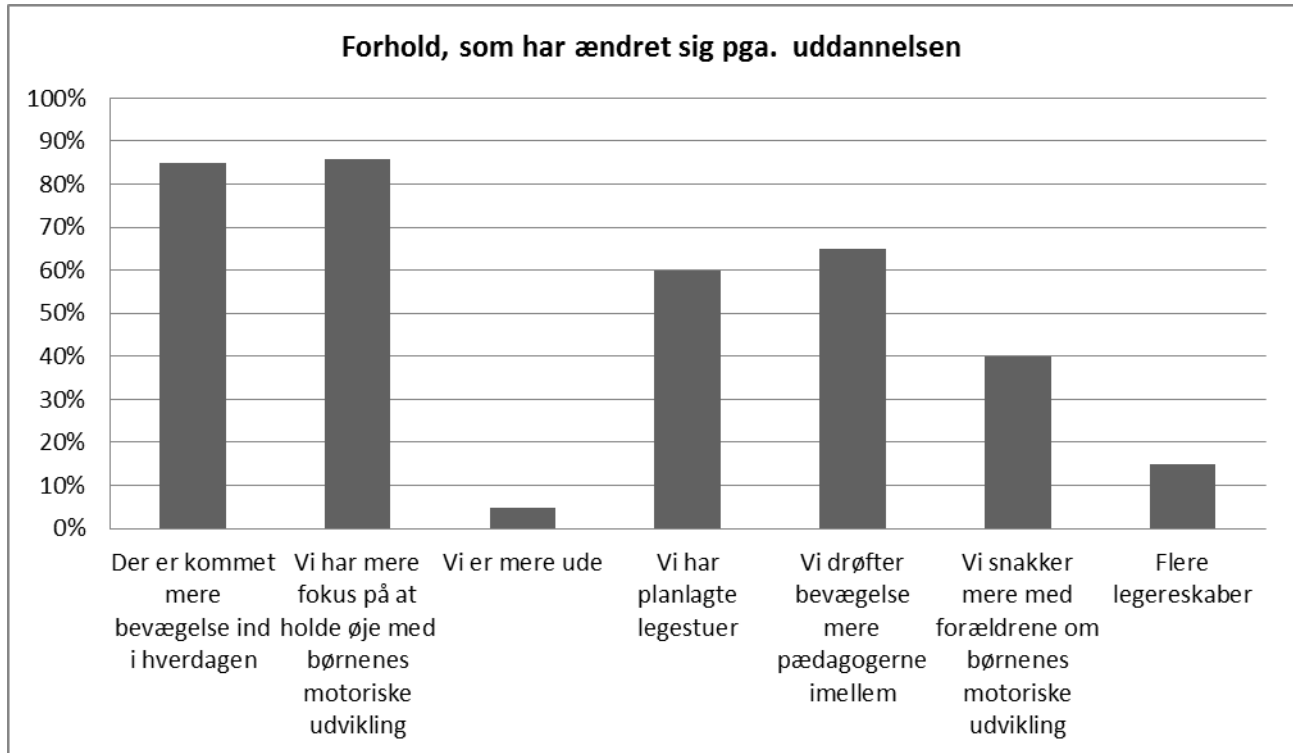
Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 90% af pædagogerne føler, at de har fået et udbytte af uddannelsen. Flest har oplevet at have fået øget opmærksomhed på børnenes motorik og bevægelse, mens næsten halvdelen nævner enten ny teoretisk eller ny praktisk viden. 90% af deltagerne har oplevet, at ting i deres hverdagspraksis i institutionerne har ændret sig som følge af uddannelsen. Heraf nævner næsten alle (se figur 4), at der er kommet mere bevægelse i hverdagen og mere fokus på at holde øje med børnenes motoriske udvikling. Mens ca. halvdelen oplever mere snak mellem pædagoger om børnenes bevægelse og mere snak med forældre om børnenes motorik. Yderligere nævner 60%, at de har fået planlagt legestuer.¹⁶ Disse oplevelser af udbytte og ændringer i praksis bekræftes af de observationer, der er foretaget i de tre udvalgte børnehaver under og efter målingerne (observationer i tre udvalgte børnehaver). Observation af OL-dag i den ene børnehave er et eksempel på, hvordan de pædagoger, der har deltaget i uddannelsesforløbet, vidensdeler og medinddrager børnehavens øvrige pædagoger og medhjælpere. OL-dagen var bygget op af fem legestationer, hvor et stort kartonskilt ved hver station viste, hvilke lege og bevægelser der skulle udføres (se illustration).

¹⁶ Det kan synes bemærkelsesværdigt, at få nævner, at de er mere ude som resultat af uddannelsen, idet det ikke synes i overensstemmelse med, at der er sket en øgning i det timetal, pædagogerne mener, børnene opholder sig ude. Uoverensstemmelsen skyldes metodiske forhold. Når man spørger om forhold, der har ændret sig på grund af uddannelsen, vil svarene beskrive det, som pædagogerne primært oplever, er resultater af uddannelsen. At mange ikke rapporterer, at de er mere ude som et resultat, kan ikke tolkes som, at de ikke er mere ude, men blot at det ikke er det, som mange primært har lagt mærke til, eller det, de lægger mest vægt på.

Inspirationen fra Idékataloget skinner tydeligt igennem, idet både lege og den visuelle fremstilling af legene fra kataloget er brugt (observation af OL-dag i børnehave).

Figur 4. Forhold, som har ændret sig i pædagogernes praksis pga. uddannelsen

På baggrund af de tre kvalitative interview, der er foretaget med pædagoger efter endt uddannelsesforløb, ser målet med uddannelsen ud til at være nået. Alle tre pædagoger giver i interviewene udtryk for, at de i høj grad føler sig klædt på til opgaven, og at uddannelsen har ændret deres praksis, så de nu arbejder med at implementere mere fysisk aktivitet i børnehaverne (tre interview med pædagoger). I de observationer af legestuepraksis i børnehaverne, der er foretaget henholdsvis under og efter uddannelsesforløbet, ses en tydelig afsmittende effekt af uddannelsesforløbet. Observationerne efter endt uddannelsesforløb i de tre børnehaver viser nogle meget velstrukturerede legestueforløb, og børnene indgår i et nærværende samspil med pædagoger, der giver tydelige instruktioner, og forløbet glider ubesværet fremefter (observation i tre udvalgte børnehaver). Observationerne tydeliggør, at pædagogerne har opnået en evne til at planlægge et bevægelsesforløb, der fastholder og motiverer børnene, og det er tydeligt, at pædagogerne i deres planlægning har tænkt over at differentiere øvelserne, så de enkelte børn mødes og udfordres på deres niveau.

Pædagogernes evne til at spotte det motoriske niveau hos de enkelte børn og derudfra differentiere legene, så alle rammer deres niveau, er en egenskab, der ifølge Liselotte Byrnak har udviklet sig positivt i løbet af kurset (interview 1 med Liselotte Byrnak). På spørgsmålet om, hvordan det i den

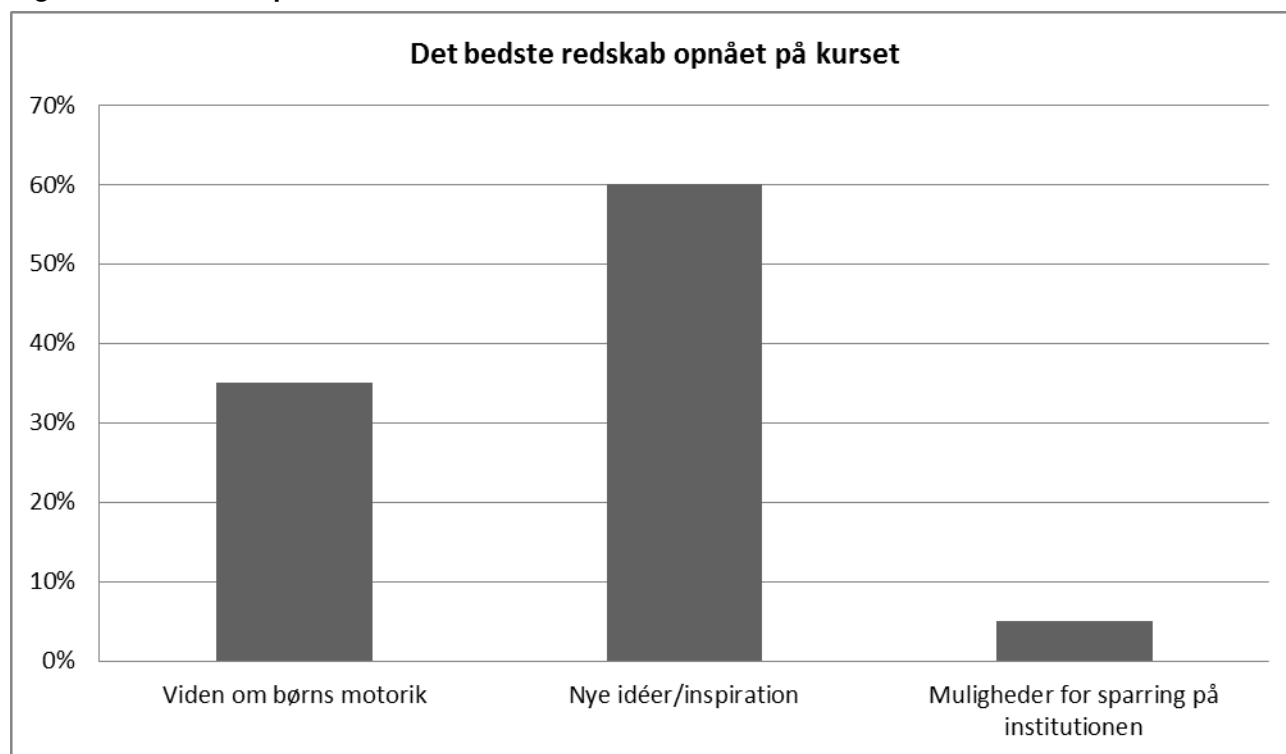
ene børnehaver er gået med at anvende de redskaber, de har fået til at spotte de motorisk usikre børn, svares:

Vi har i hvert fald fundet flere end førhen. Vi har jo nok gennemsnitligt fire-fem børn ud af 22 børn, hvis ikke mere, men man kan jo gradbøje det. Vi havde også vores skolebørn her lige inden skolestart. Efter vi havde været på kurset, kunne vi se, gud ja, der manglede da noget her, og det nåede vi heldigvis at rette op på. Så vi har virkelig haft gavn af det, og det er blevet lidt mere en selvfølgelighed i huset. Der er meget mere aktivitet i huset (Interview med pædagog).

3.2.4. Specifikke udbytter af uddannelsesforløbene

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at deltagerne især har oplevet det at få nye idéer og ny inspiration som et væsentligt udbytte, se figur 5. I interview med de tre pædagoger uddyber pædagogerne, at det i særlig grad er alle de nye lege, som de gennem uddannelsesforløbet har fået mulighed for at lære og afprøve i praksis, der har virket motiverende. Disse lege er beskrevet i Idékataloget – et af de to materialer, pædagogerne fik udleveret under uddannelsen. Idékataloget rummer et stort antal lettilgængelige lege samt forslag til muligheder for at variere legene.

I forhold til de fire efterfølgende workshops har langt flertallet (mindst 75%) oplevet enten et fint eller stort udbytte. Kurset om friluftsliv synes især at have været givende for mange.

Figur 5. Redskaber opnået under kursusforløbet

3.2.5. Ændringer i pædagogernes praksis – før og efter

Vi har haft en motorikansvarlig på hver stue, men hvor meget der lige skete var op til den enkelte. Altså, jeg har været i huset i mere end ti år, men jeg kan ikke huske, vi har haft specielt meget motorik. Tidligere på stuerne var det meget rundkreds, hvor vi sad stille. Der var sang og fagter, men ikke så meget bevægelse. Men der er virkelig sket rigtig meget i huset. Bevægelseskulturen og bevægelsesglæden skinner igennem. Næsten alle stuer har en repræsentant, som har været igennem uddannelsesforløbet. Men vi har også været gode til at sparre og til at lege lege ude på legepladsen, så andre kan komme og være med og lære nogle af legene (Interview medpædagog).

Ovenstående citat er en illustration af den ændrede bevægelsespraksis, som uddannelsen har medført i flere af de deltagende børnehaver. De observationer, der er gennemført i børnehaverne under og efter uddannelsesforløbet, understøtter pædagogernes fortællinger om den ændrede praksis. I de to observerede legestueforløb gennemført efter endt uddannelsesforløb sås en helt anden grad af opøvet erfaring og rutine i forhold til legestuepraksis end i de to observationer, der blev foretaget af legestuerne under uddannelsesforløbet. Det blev ligeledes observeret, at det ikke kun er pædagogerne, der har opøvet rutine med legestuepraksissen. I begge de observerede legestueforløb var børnene overraskende gode og rutinerede deltagere. Børnenes rutine bevirker, at det

er let for pædagerne at gennemføre aktiviteterne. Børnene viser høj grad af motivation for og glæde ved legene og giver derfor meget plads til pædagerne ved at lytte efter og sætte sig hurtigt ned i rundkreds, når de bliver bedt om det. Dette, på trods af at det både motorisk og aldersmæssigt er blandede børnegrupper (observationer af 2 legestuer).

De tre udvalgte børnehaver, der indgår i datamaterialet, har alle opprioriteret deres arbejde med motorik og bevægelsesaktiviteter, således at det at lave legestuer og andre bevægelsesaktiviteter nu er en fast bestanddel af den ugentlige praksis. Eksempelvis har man i den ene børnehave haft en fast ugentlig dag, hvor der bliver lavet legestue i fællesrummet. Prioritering af legestue som fast ugentlig praksis var ikke noget, der eksisterede tidligere i denne børnehave, og ligeledes var de bevægelsesaktiviteter, der en gang imellem blev sat i gang, heller ikke så planlagte og målrettede, som de er blevet nu. Således fortæller pædagogen om forskellen mellem børnehavens fokus på motorik og bevægelse før og nu:

Tidligere har det ikke været en af de ting, der har været højt prioriteret. Det har været lidt mere tilfældigt, hvor det nu er mere målrettet, hvad vi arbejder på. Nu arbejder vi eksempelvis med styrketræning eller med puls. Nu arbejder vi mere med det, der er børnenes problemfelter, og overvejer, hvad der er relevant for os at gøre. Så derfor er det blevet mere målrettet (Interview medpædagog).

Det fremgår af interviewet, at den nye praksis er etableret på initiativ fra de pædagoger, der har deltaget i bevægelsesuddannelsen, og at det er på baggrund af deres motivation og engagement, at legestuerne kører som en fast begivenhed. Det fremgår samtidig af interview samt spørgeskema-

besvarelser, at der har været en vis modstand fra de andre pædagoger, særligt i starten. Modstanden er dog langsomt ved at blive nedbrudt. Ovenstående interviewede pædagog fortæller om en interesse fra de andre pædagoger, som er begyndt at stille spørgsmål til motorik og bevægelsespraksis og dermed er begyndt at bruge hende som ressourceperson.

3.3. Ændringer i børnenes motoriske evner efter bevægelsesuddannelsen

I dette afsnit undersøges om de ovenstående ændringer i pædagogernes praksis har været forbundet med forbedringer af børnenes motoriske niveau.

I foråret 2012 blev 170 4-årige børn fra børnehaverne i Husum udvalgt og testet via en motoriktest (udviklet af Vibeke Winter, børnefysioterapeut i Gentofte Kommune). Formålene med testforløbene var at identificere børnehalebørnenes motoriske niveau, herunder at identificere motorisk usikre børn. Ligeledes var formålet med testene, at de kunne fungere som et pædagogisk værktøj for samtaler mellem pædagoger og forældre om børn og motorik.

Testen indeholdt følgende dele:

- rulle sidelæns
- hoppe fremad med samlede ben
- kolbøtter
- løbe, hoppe
- hoppe over snor med samlede ben
- balance
- tummelumsk.

(Øvelserne beskrives i "Klar, Parat – Leg", Uddannelsesmappe s. 31).

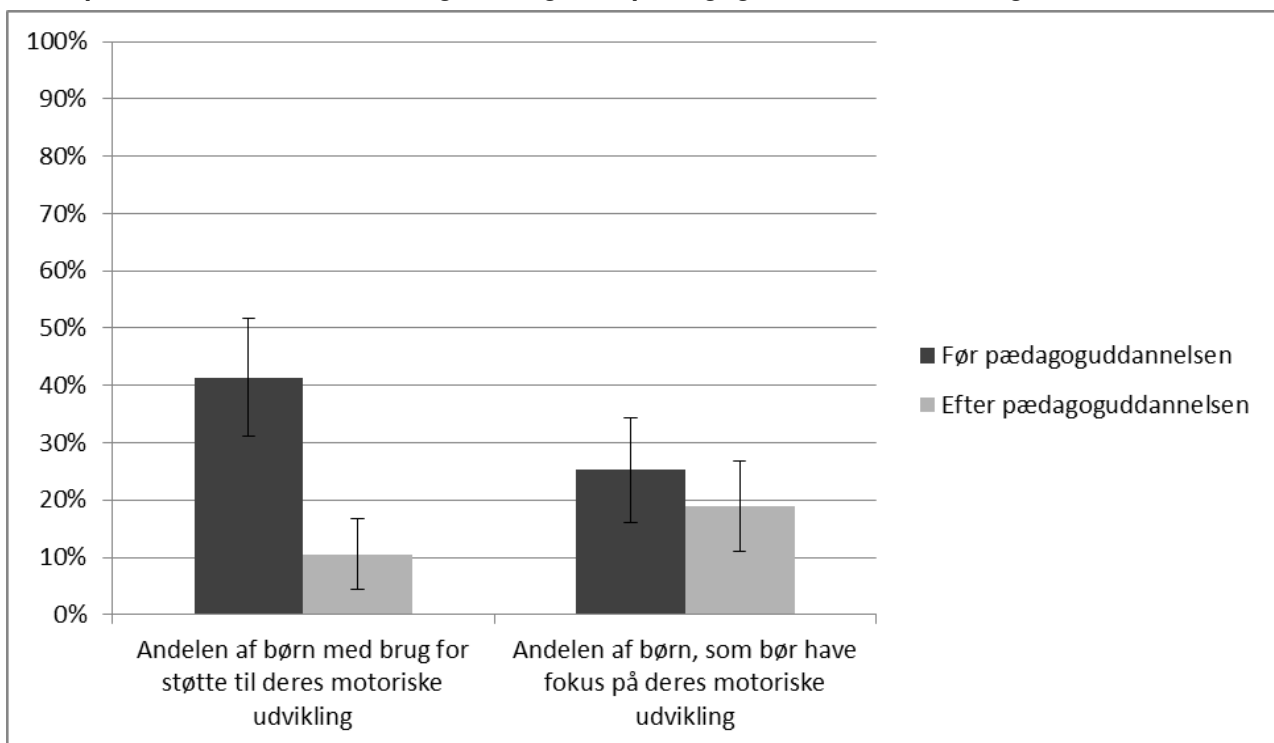
Disse test viste at:

- 32 børn (19%) kunne kategoriseres som motorisk usikre og at have behov for støtte til deres motoriske udvikling. Forældrene til disse børn fik tilbud om at deltage i motoriklegestue (hvor dog kun syv har deltaget).
- 54 børn (32%) kunne kategoriseres som grænsende til motorisk usikre og at have nytte af at fokusere på deres motoriske udvikling ved at træne grundøvelserne (testens elementer) fast. Pædagogerne blev anbefalet at have ekstra fokus på disse børns motoriske udvikling samt at informere forældrene herom.

(Kriterierne for disse kategoriseringer beskrives i "Klar, Parat – Leg", Uddannelsesmappe s. 40).

For at undersøge, om bevægelsesuddannelsen har haft en effekt i de institutioner, som havde særligt mange motorisk usikre børn, blev der i foråret 2013 lavet en opfølgende test af det motoriske niveau blandt disse institutioners 4-årige børn. Det blev valgt at lave de opfølgende test på de institutioner, hvor over 33% af de 4-årige børn i testen i 2012 ikke kunne udføre en af testens 7 øvelser. Af de 7 øvelser i testen var det kun øvelserne kolbøtter, rulle og hoppe frem, hvor institutioner havde mere end 33%, som ikke kunne udføre disse øvelser. I 5 institutioner kunne over 33% af børnene ikke gennemføre disse øvelser, og disse børn blev derfor gentestet. Nedenstående figur 6 viser den ændring, der er sket i andelen af 4-årige børn i disse 5 institutioner, som har et motorisk niveau, der gør, at de har brug for støtte eller brug for, at der holdes fokus på deres motoriske udvikling. Som det ses, er der sket et statistisk signifikant og kraftigt fald i andelen af motoriske usikre børn (fra 41% til 10%). Der er ikke sket noget statistisk signifikant fald i andelen af børn, som har brug for, at der holdes fokus på deres motoriske udvikling. En fejlkilde, i forhold til at konkludere, at det store fald i andelen af motorisk usikre børn er en effekt af bevægelsesuddannelsen, er, at det ikke er de samme børn der testes før og efter. Dog er der tale om et meget stort fald, og der er ikke sket åbenlyse ændringer som peger på at børnegruppen som blev testet før, adskiller sig fra de som blev testet efter. Disse forhold gør, at det synes meget sandsynligt, at bevægelsesuddannelsen og de ændringer i pædagogernes praksis denne har resulteret i, har medført en reduktion i antallet af motorisk usikre børn.

Figur 6. Andelen af 4-årige børn, som har brug for støtte til deres motoriske udvikling eller brug for fokus på deres motoriske udvikling – før og efter pædagoguddannelsen i bevægelse

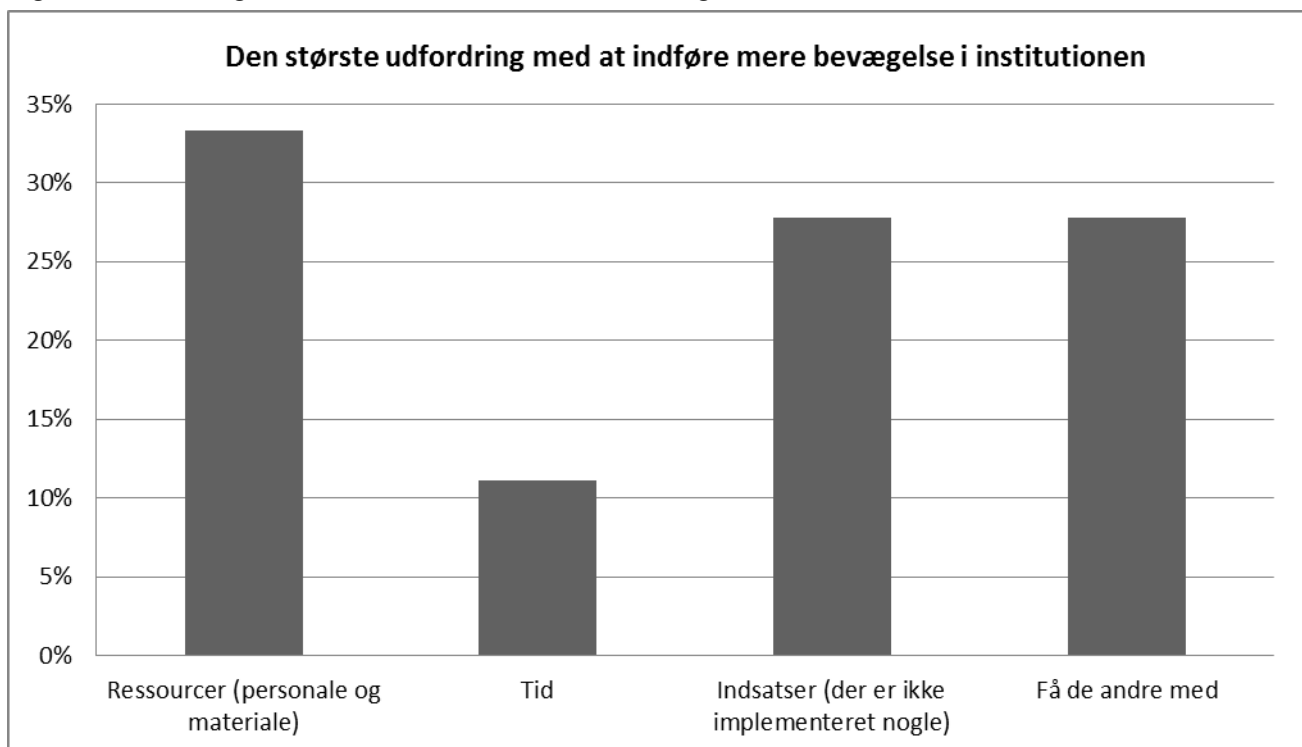

3.4 Oplevede udfordringer i praksis

På trods af at det med uddannelsen er lykkedes at skabe forbedringer i institutionernes praksis angående børns bevægelse og motoriske udvikling, og at denne praksis har resulteret i forbedringer af børnenes motorik, har deltagerne oplevet udfordringer, som er gode at have kendskab til fremover.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at den største oplevede udfordring i forbindelse med at indføre mere bevægelse i institutionen er manglende ressourcer i form af personale og materialer, men en høj andel af pædagogerne oplever også udfordringer i forbindelse med at få implementeret konkrete indsatser og at få de andre med, se nedenstående figur 7.

Figur 7. Udfordringer i forhold til at indføre mere bevægelse i børnehaverne

I interviewene med de tre pædagoger fremkommer der en forskel mellem de to pædagoger, som har været af sted på uddannelse sammen med mindst to andre kollegaer, og interviewet med den pædagog, som har været af sted alene. De to pædagoger, der har været på uddannelse med deres kollegaer, nævner dette som afgørende årsag til den ændrede bevægelsespraksis i børnehaven samt deres egen fortsatte motivation til at arbejde med at videreudvikle tiltag omkring bevægelsespraksis. De nævner begge, at det forhold, at de har kollegaer at sparre med i hverdagen, er meget vigtigt for dem. Modsat siger den pædagog, der har været af sted som den eneste fra den pågældende børnehaven, at hun savner nogen at sparre med, og at det godt kan være svært at stå alene med viden om,

hvor vigtigt det er at prioritere bevægelsesområdet (tre interview med pædagoger). Manglen på sparring hos de pædagoger, der har været alene på uddannelse, eller som på anden vis står alene med indsatsen, eksempelvis fordi de øvrige deltagere er på barsel eller har forladt institutionen, er en gennemgående problemstilling. Dette italesættes blandt andet på de efterfølgende observerede netværksmøder samt på ledelsesseminar (afholdt august 2013), hvor også nogle af de uddannede pædagoger deltager. Pædagogerne understreger på disse møder, at det er en stor udfordring at være alene om at fastholde engagement og rutiner i institutionerne (observation af 2 netværksmøder samt observation af ledelsesseminar).

3.4.1 Behov for faglig sparring

En anden udfordring er behovet for sparring med fagpersoner. Studentervedhjælper Merete Brink Speedtsberg har fortsat haft kontakt til børnehaverne i Husum efter endt uddannelsesforløb, og af interviewet med hende fremgår det, at hun oplever, at pædagogerne har et stort behov for fortsat sparring (interview med Merete Brink Speedtsberg). Behovet for fortsat sparring differentieres i interviewene med de tre pædagoger, og det bliver samtidig tydeligt, at pædagogerne har forskellige forudsætninger for deres arbejde med at sikre en vedvarende bevægelsespraksis i børnehaverne. I to af de tre børnehaver har der været tre eller flere pædagoger af sted på uddannelsen, hvilket ifølge pædagogerne er en meget stor fordel i forhold til at sikre forankring. Det fremgår af interviewene, at de uddannede pædagoger i høj grad bruger hinanden i deres daglige sparring, så de oplever, at de gennem kollegial sparring kan klare de fleste problematikker selv. Dog kan der opstå situationer med enkelte børn, hvor de bliver i tvivl, og hvor de har brug for assistance fra en professionel udefra. I den tredje børnehave deltog kun én pædagog. Denne pædagog har i høj grad manglet sparring i dagligdagen og efterlyser en fagperson, som kan fungere som sparringspartner (tre interview med pædagoger). Behovet hos pædagogerne for kontinuerlig sparring og viden fra fagpersoner er ligeledes et af de centrale punkter, der bliver italesat på netværksmøderne. Og det er et af de forhold, som pædagogerne udtrykker ærgrelse over vil forsvinde, når de selv skal stå for at videreføre netværket. Pædagogerne får timer til deltagelse i netværket, men har derudover ikke timer eller ressourcer til rådighed til at etablere kontakt med relevante oplægsholdere, have overblik over, hvad der foregår af relevante aktiviteter i rådet, samt holde sig opdaterede omkring ny viden på området (observation af 2 netværksmøder).

For at opkvalificere motorikuddannelsen og understøtte arbejdet omkring motorik og bevægelse i børnehaverne blev der d. 22. august 2013 afholdt et lederseminar. Formålet med seminaret var blandt andet at sikre den fremtidige koordinering og det fremtidige samarbejde mellem institutionerne i Husumområdet og særligt at sikre, at de motorikansvarlige pædagoger gennem eksempelvis deltagelse i netværket fremadrettet får mulighed for at styrke sparring og erfaringsudveksling i

relation til arbejdet med bevægelse og fysisk aktivitet. Seminaret fandt sted i Forebyggelsescenter Vanløse og var henvendt til både institutionernes ledelse samt de motorikansvarlige pædagoger. Der var bred opbakning til seminaret, idet der deltog i alt 12 institutioner (8 ud af Husums 12 børnehaver og 4 ud af Kobbelvængets 11 børnehaver). Deltagerne bestod af 6 ledere, 12 pædagoger og 2 pædagogiske konsulenter. Under seminaret fremgik det, at der er stor opbakning i de deltagende institutioner til at understøtte det fortsatte arbejde med motorik og bevægelse. De problemstillinger, der fremgik af dialogerne mellem deltagerne, handlede om mangel på anerkendelse fra de andre pædagoger i de institutioner, hvor der kun er én pædagog til at løfte opgaven. Ligeledes blev det nævnt, at der er en ledelsesmæssig udfordring i at fastholde viden og aktiviteter i institutionerne, når de uddannede pædagoger skifter job. I forbindelse med et af workshoppens temaer, "Rollefordeling", blev det beskrevet, hvordan der i flere institutioner arbejdes med vidensdeling internt i institutionen. Men institutionerne har ikke nemt ved selv at varetage denne opgave, og det blev derfor foreslået, at uddannelsen, hvis den skal videreføres i en anden bydel, bør indeholde et element af vidensdeling til de øvrige pædagoger i børnehaverne – ikke kun ved mundlig formidling, men ved konkret at inddrage og undervise de øvrige pædagoger i bevægelsesaktiviteterne. På mødet var der bred interesse for at samarbejde omkring bevægelsesaktiviteter på tværs af institutioner, og der var enighed om, at man savner de mere spontane aktiviteter, som kan foregå i nærmiljøet. Det fremgik, at både ledelse og pædagoger er glade for de store tiltag som eksempelvis legefestival, men at disse også kræver en stor arbejdsbyrde og koordinering. Der var bred interesse for også at mødes om mere uformelle tiltag, såsom spontane lege i nærområdet. Det blev derfor foreslået, at man arbejder videre med ideer til hvordan det i praksis kan lade sig gøre at vidensdele og tilmelde sig sådanne tiltag. Konklusionen på mødet blev, at man fra Klar, Parat – Husums side vil hjælpe med at etablere et virtuelt mødested, hvor det er muligt at melde sådanne aktiviteter ud og tilmelde sig (observation af ledelsesseminar).

3.4.2 Oplevede udfordringer med forældrekontakt

En af de udfordringer, man er opmærksom på i projektet, er udfordringen omkring forældrekontakten (referat af forvaltningsgruppemøde august 2012, interview med Liselotte Byrnak). Af interviewene med de tre udvalgte pædagoger fremgår det, at det ikke er alle forældre, der er positivt indstillede over for pædagogernes henvendelser om deres børns motoriske usikkerhed. Således siger en af pædagogerne: *Der er nogle forældre, der bliver rigtig fornærmede, fordi så går man jo ind og blander sig i, hvad de skal gøre, altså, at de faktisk også har en opgave derhjemme. Vi kan jo ikke løfte det alene* (interview med pædagog). Pædagogerne har forskellige oplevelser af forældreudfordringer i forhold til at komme i dialog om de motorisk usikre børn. En af de andre interviewede pædagoger har eksempelvis oplevet en følelse af, at nogle forældre lægger ansvaret for børnenes motoriske udvikling over på børnehaven. Pædagogen siger:

Vi prøver virkelig at appellere, men altså nogle gange er det et spørgsmål om, at der er en sprogbarriere, eller også har nogle forståelsen af, at ja men det ordner de i børnehaven. Det synes jeg godt, vi kan møde, at forældrene forstår det, tror man, men så sker der ikke rigtig noget, selvom vi har prøvet at motivere på flere måder. Det er så bare der, hvor vi siger: Men så må vi sætte ekstra ind her i børnehavereggi. Og det er der, hvor det kan være et paradoks, at man står med et barn, der har rigtig meget behov for det, men ikke rigtig har støtten hjemmefra (Interview med pædagog).

Overordnet set vurderer både projektmedarbejder og pædagoger dog, at langt de fleste forældre har taget positivt imod den information, de har fået om børns motorik generelt og mere specifikt om deres eget barns motoriske niveau. Forældrene har reageret positivt på, at deres børn er blevet testet i børnehaven, og har i langt de fleste tilfælde reageret positivt i forhold til den viden, de har fået om deres barn og barnets eventuelle motoriske udfordringer.

Interviewene med de tre pædagoger viser, at der gennem den ændrede bevægelsespraksis i børnehaverne foregår en indirekte positiv påvirkning af forældrene gennem børnenes nyerhvervede kompetencer. Af interviewene fremgår det, at de lege, pædagogerne præsenterer i børnehaven, bliver formidlet videre til hjemmene, ved at børnene fortæller om legene. Forældrene vil gerne kende legene og lege dem med børnene derhjemme, og på den måde spredes kendskabet til legene til hjemmene. Men interessen for legene er samtidig også med til at skabe grundlag for en positiv kommunikation om motorik og bevægelse mellem pædagoger og forældre. En illustration af, hvordan legene indgår som en positiv rammesætter for dialogen mellem pædagoger og forældre, bliver forklaret på følgende måde:

Fordi vi laver meget motorik, bliver det dagligt italesat, såsom "i dag, der lavede vi balancebane, og dit barn var rigtig glad for at være med i det". Så siger forældrene: "Jamen det har de også oplevet derhjemme". Forældrene snakker meget om, at vi laver lege i børnehaven, og spørger: "Hvad med den der med "Ilden kommer", og hvordan er det nu, man "banker bøf" og sådan (interview med pædagog).

3.5 Udvikling af motorikhæfte

I 2. delrapport blev det konkluderet, at det fremadrettede arbejde med at sikre børnehavernes grundlag for arbejdet med motorik ikke er et område, de enkelte pædagoger kan løfte selv. Derfor blev det anbefalet, at man fra kommunal side arbejdede på at understøtte med ledelsesfokus omkring mere uddannelse til pædagoger og tilbud om motorikvejledning, der er målrettet børnegruppen 0-6 år, dette gerne i samarbejde med sundhedsplejerskerne.

På baggrund af denne anbefaling, samt på baggrund af den erfaringsopsamling, der har været under og efter uddannelsesforløbet, har Klar, Parat – Husum-medarbejderne i samarbejde med børne-fysioterapeut Vibeke Winter i 2013 udviklet et motorikhæfte til vuggestuer og børnehaver. Hæftets indhold er prioriteret på baggrund af sparring mellem bydelens sundhedsplejersker og pædagoger. Motorikhæftets formål er at give vuggestue- og børnehavepædagoger overblik over, hvad man kan forvente, at børn mellem 1½ og 3½ år kan motorisk, samt at give pædagogerne et værktøj for tidlig opmærksomhed på børn med motoriske usikkerheder samt værktøj til at handle på de børn, der har behov for ekstra opmærksomhed og hjælp i forhold til deres motoriske udvikling. Både pædagoger og sundhedsplejersker har savnet et bedre grundlag og et fagligt værktøj for at samarbejde omkring motorisk usikre børn. Motorikhæftet blev offentliggjort d. 11. september 2013 på et arrangement på EnergiCenter Voldparken. Med motorikhæftet er det forsøgt at skabe et link mellem institutionerne og sundhedsplejen, idet motorikskemaet i hæftet kan bruges som en minijournal til sundhedsplejerskerne over, hvad pædagogerne har observeret, overvejet og herefter gjort ved barnet. Hæftet fremmer således sundhedsplejerskens forudsætninger for at vurdere børns behov – også for eventuel videre henvisning til andre sundhedsfaglige indsatser/personer. Det er Klar, Parat – Husum-medarbejderens håb, at pædagogerne vil benytte hæftet og værktøjet heri og dermed i højere grad inddrage sundhedsplejerskerne i det pædagogiske arbejde med at sikre, at de motorisk usikre børn får den rette hjælp (interview med Liselotte Byrnak).

3.6 Netværk for børnehavepædagoger i Husumbørnehaver

Netværket blev som allerede nævnt startet i sommeren 2012, og der afholdes møder 6 gange om året. Klar, Parat – Husums medarbejder Braulio Rocha har fungeret som tovholder for netværket. Braulio Rochas funktion har været at indkalde til møder, være mødeleder, tage referater, informere pædagogerne om relevante aktiviteter samt koordinere og indkalde andre relevante fagpersoner til at deltage i møderne og holde oplæg. Indtil sommerferien 2013 foregik møderne i Forebyggelsescenter Vanløse. For at understøtte en forankring af netværket foregår møderne efter sommerferien 2013 på skift i institutionerne, og det er meningen, at pædagogen fra den børnehave, hvor mødet finder sted, skal stå for indkaldelse og dagsorden og herudover fortælle om, hvad der foregår af bevægelsesaktiviteter i netop deres børnehave. En af de andre pædagoger skal stå for mødereferat. Braulio Rocha har udviklet en rullende liste over værtsbørnehaver og referenter. Ledelsen i børnehaven bakker fortsat op om netværket, og der gives timer til at fortsætte netværksarbejdet.

Ud fra de observationer, der er foretaget på disse møder, fremgår det tydeligt, at de fremmødte pædagoger har stort behov for og interesse i netværket. Mødedeltagelsen har været varieret, med et minimum på 6 deltagere. Alle 12 pædagoger, der er tilknyttet netværket, har været til stede på

mindst ét møde, men netværket har indtil nu ifølge Braulio Rocha bestået af en fast kerne af 5-6 pædagoger, som stort set har været der hver gang (interview med Braulio Rocha). Pædagogerne udtrykker glæde ved at få viden om de aktiviteter, der foregår i lokalområdet, og udveksle erfaringer om gode lege, legepladser og steder at tage hen med børnene, hvor der er mulighed for bevægelse og fysisk aktivitet. På netværksmøderne foregår der en livlig udveksling af erfaringer om aktiviteter og redskaber, der er gode at anvende for børn i børnehavealderen. Særligt de pædagoger, der er alene om at løfte opgaven med legestuer og fysisk aktivitet, udtrykker et stærkt behov for at deltage i netværket med de andre pædagoger, da det hjælper dem til at fastholde deres engagement og fokus på fysisk aktivitet i en travl hverdag præget af, at også mange andre fokusområder er på dagsordenen (observation af 2 netværksmøder). Sparringen mellem de pædagoger og institutioner, der er med i netværket, er således det centrale omdrejningspunkt, men ud over dette udtrykker pædagogerne et stort ønske om fortsat at få formidlet viden om fysisk aktivitet og motorik, da det er med til, at de bevarer motivationen. Pædagogerne føler sig støttet ledelsesmæssigt, men udtrykker samtidig, at der er mange andre opgaver, de skal løse, hvilket gør det vanskeligt for dem at investere mere end den allerede afsatte tid til netværksmøderne (observation af 2 netværksmøder). Det er evaluators vurdering, at netværksmøderne går en vanskelig fremtid i møde, hvis de ikke bliver bakket op og får støtte til det organisatoriske arbejde fra kommunal side. Eksempelvis opstår der en problemstilling omkring det at skrive referat på de observerede møder, idet ingen af de deltagende pædagoger på det ene møde har lyst til at påtage sig denne opgave. Braulio Rocha, som er tovholder på netværksmøderne året ud, udtrykker ligeledes bekymring for netværkets fremtid, hvis det ikke bakkes op af en kommunal tovholder. Han udtrykker sin bekymring således:

Jeg har også den bekymring med mig, at vi risikerer, at netværket måske afholder 3-4 møder efterfølgende, men lige pludselig giver det ikke mening længere, fordi der er en masse, der ikke møder op. Det bliver besværligt at sende invitationer, og der er ikke nogen, der holder fast på, at vi skal have disse aftaler (interview med Braulio Rocha).

Braulio Rocha kan se to forskellige løsninger for netværkets fremtid. En løsning i BUF's regi, hvor det er klynge og selvejende institution, der mødes i deres egne netværk. En løsning, der ligeledes blev italesat på ledelsesseminaret (observation af ledelsesseminar). Ifølge Braulio Rocha er ulempen ved denne løsning, at netværket af bevægelsesansvarlige pædagoger bliver spredt. Det kan ifølge ham betyde, at netværket mister kraft. Men han tror samtidig, at det organisatorisk er den bedste løsning, fordi den er nem at gå til, da der allerede er en struktur til det. Klyngenetværket er dog et ledernetværk, som derfor ville kræve en udvidelse til også at opfatte pædagoger, hvis sparringen mellem pædagogerne fortsat skal eksistere. Den anden løsning, som han synes er mest interessant, er, at netværket kører videre som hidtil, som et Husumbørnehavenetværk på tværs af klyngestrukturen, men det er ifølge Braulio Rocha en model, der er sværere at fastholde, fordi der i BUF-regi ikke eksisterer nogen mulighed for at have netværk på tværs af klynger, hvorfor netværket skal

understøttes af anden part, hvis netværket ikke formår at være selvkørende (interview med Braulio Rocha). Også på begge de observerede netværksseminarer er problemstillingen omkring netværkets fremtid og det forhold, at netværket ikke er indpasset ind i klyngestrukturen, oppe at vende. Det er dog ud fra observationen en vanskelig problemstilling for de deltagende pædagoger at forholde sig til (observationer af 2 netværksmøder).

3.7 Forankring og nære fremtidsperspektiver i SUF-regi

Indsatsen "On the job training" for børnehaver er varigt forankret i børnehaverne i form af de efteruddannede pædagogers arbejde og det materiale, som børnehaverne har modtaget gennem forløbet. Derudover arbejdes der indtil udgangen af 2013 for, at indsatsen bliver forankret i pædagog-netværket, blandt andet i et samarbejde mellem områdets pædagogiske konsulenter og Braulio Rocha (interview med Braulio Rocha). Som en udløber af Klar, Parat – Husum har Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i 2013 opstartet en indsats i Bispebjerg under navnet Klar, Parat – Bispebjerg.¹⁷ Man har i SUF-regi en interesse i at sikre netværket for pædagoger den bedst mulige fremtid. Der er derfor stillet som budgetønske i SUF, at der laves en børnehaveindsats også i Bispebjerg, og at denne indsats også skal kunne rumme at køre det pædagogiske netværk i Husum, således at der fortsat er en facilitator/tovholder på netværket (interview 2 med Liselotte Byrnak).

3.8 Sammenfatning og anbefalinger

Bevægelsesuddannelsen har været et modeludviklingsprojekt, som for Husum børnehavernes vedkommende nu er afsluttet. På baggrund af ovenstående gennemgang af resultaterne kan modellen stærkt anbefales.

De motoriske test, der har været foretaget peger på, at uddannelsen har haft en positiv effekt på børnenes motoriske evner. Resultaterne af uddannelsen har desuden vist sig i form af mere kompetente og motiverede medarbejdere samt flere bevægelses- og motorisk trænende aktiviteter i børnehaverne. Uddannelsens længde og opbygning af vekslen mellem teori- og praksisforløb har bevirket, at pædagogerne har opnået de tilsigtede kompetencer. Den øgede viden om børns motorik har ført til et større fokus på børn med motoriske mangler, hvilket er fulgt op med indsatser i

¹⁷ Indsatsen Klar, Parat – Bispebjerg er en udløber af Klar, Parat – Husum. Indsatsen er rettet mod bydelen Bispebjergs KKFO'er. Indsatsen er forankret i SUF, og det er samme tanke, der ligger bag – det vil sige at efteruddanne fritidsordningernes pædagoger, så de får en bredere viden om bevægelse og fysisk aktivitet og bliver introduceret til nye lege. Uddannelsesmateriale er lavet med udgangspunkt i materialet til Husumbørnehaverne, dog tilpasset målgruppen og frataget den motoriske dimension, således at det er motivations- og aktivitetsdelen, der er i fokus.

børnehaverne samt videreformidling til forældre. Den motoriske test har vist sig at være et effektivt redskab for pædagogerne til både at spotte motorisk usikre børn og i forbindelse med efterfølgende forældresamtaler. Uddannelsen og testen sikrer pædagogerne den nyeste viden og kompetencer, og gør dem dermed til autoriteter både indadtil i børnehaverne og udadtil i kontakten til forældre. Det anbefales, at uddannelsen i sin nuværende form udbredes til andre bydele, med særlig behov for tidlige indsatser på motorisk udvikling og fysisk aktivitet. Synergien og effekten ved uddannelsen træder tydeligst frem i de børnehaver, hvor man ledelsesmæssigt har prioriteret at sende flere pædagoger af sted på uddannelse. På baggrund af dette anbefales det derfor, at man prioriterer at sende flere pædagoger af sted fra samme børnehave i fremtidige uddannelsesforløb.

I forhold til selve udformningen af uddannelsen anbefales det, at der forsat sikres et praksisorienteret fokus. Dette kan for eksempel ske ved, at det fastholdes, at uddannelsesmateriale består af simple lege, som under uddannelsesperioden afprøves både i børnehaverne og på uddannelsesdagene, hvor pædagogerne er samlet. Legene har vist sig at motivere og inspirere pædagogerne. Under den indledende workshop handlede flere af anbefalingerne fra den indbudte ekspertgruppe om, at Klar, Parat - Husum i uddannelsen af pædagogerne skulle lægge vægt på bevægelse gennem leg, både begrebsmæssigt og som aktivitetsform. Ved at bruge leg frem for mere motionsbaserede aktiviteter kunne man tage udgangspunkt i pædagogernes og børnenes praksis. Samtidig kunne legene på kurset bruges aktivt til at nedbryde grænser. Ud fra den udformning som uddannelsen endte med at få, ser det ud til, at projektmedarbejderne lod sig inspirere af ekspertgruppens anbefalinger. Klar Parat Husum har dermed skabt en uddannelse, der både begrebs- og indholdsmæssigt i høj grad appellerer til pædagoger som målgruppe og sikrer en høj motivation og en let overførbare til pædagogernes hverdagspraksis i børnehaverne og familiernes hverdagspraksis i hjemmene. En forsat satsning på formidling af motorik og bevægelse gennem leg, kan derfor stærkt anbefales.

Det fremadrettede arbejde med at sikre børnehavernes grundlag for arbejdet med motorik er ikke et område, den enkelte pædagog kan løfte selv og ej heller den enkelte børnehave. Erfaringerne fra perioden efter uddannelsens afslutning viser, at det er af afgørende betydning, at uddannelsesforløbet ikke ses som en afsluttet enhed. Der bør følges op med kurser og netværksmøder for at fastholde motivationen hos de uddannede pædagoger og for at holde "gnisten" i de enkelte institutioner. Ligeledes har erfaringerne vist, at det på grund af en forholdsvis høj personaleudskiftning i nogle daginstitutioner er vigtigt at udforme uddannelsen så den i endnu højere grad sikrer, at der foregår en vidensdeling blandt alle institutionens pædagoger.

I sundhedsstyrelsens rapport Forebyggelsespakke Fysisk aktivitet (Sundhedsstyrelsen 2012) er det anbefalet, at kommunerne gennem dagtilbud og skoler øger fokus på at stimulere børns motorik,

både grov- og finmotorik. I rapporten anbefales det, at kommunerne etablerer mulighed for vejledning i motorik og fysisk aktivitet for dagtilbud, skoler og forældre, samt sikrer kompetenceudvikling for institutionernes faggrupper, herunder pædagoger. Anbefalingerne er et resultat af den nyeste forskning og evidens, der foreligger på området både internationalt og nationalt. Modeludviklingsprojektet Klar Parat – Husum har haft til hensigt at afprøve en strukturel tilgang til sundhedsfremme kaldet "On the job training", herunder det særlige efteruddannelsesstilbud for pædagoger herunder. Modellen har i høj grad vist til at virke i praksis, ikke alene har pædagogerne fået mere viden og flere værktøjer, men som en udløber heraf er antallet af motorisk usikre børn i børnehaverne ligeledes minimeret i projektperioden. Derudover er der med projektet skabt nogle forbedrede kommunale strukturer og kommunikationsværktøjer til at håndtere de børn, der har behov for særlig støtte, et værktøj som både pædagoger og sundhedsplejersker kan benytte sig af.

4. Evaluering af kompetencegivende kursus for idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole¹⁸

I dette resultatafsnit vil det kompetencegivende kursus for idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole blive evalueret, hvorefter der vil være en præsentation af resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen om børn og unges fritidsliv.

4.1. Beskrivelse af det kompetencegivende kursus for idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole

Evalueringen af det kompetencegivende kursus for idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole er foretaget med udgangspunkt i målsætningen for kurset om at styrke idrætslærere og bevægelsesvejledere på skolerne samt at bibringe idrætslærerne pædagogiske værktøjer til at motivere børn og unge til mere motion i dagligdagen – med særligt fokus på de motionsuvede børn og unge.

Klar, Parat – Husum har som mål at motivere motionsuvede børn og unge i Husumområdet og har derfor tilbudt et kompetencegivende kursusforløb for udvalgte idrætslærere på Husum Skole og Korsager Skole. Baggrunden herfor er, at lærerne er i kontakt med børn og unge til daglig, og ikke mindst i idrætsundervisningen kan de influere på børnenes og de unges idrætsmotivation. Målsætningen for denne intervention er at styrke idrætslærere og bevægelsesvejledere på skolen, så de får pædagogiske værktøjer til at motivere børn og unge til mere motion i dagligdagen – med særligt fokus på de motionsuvede børn og unge. Kurset tager dermed også afsæt i Klar, Parat – Husums overordnede strategi omkring udviklingen af strukturel sundhed gennem metoden "On the job training".

Det kompetencegivende kursus har bestået af to moduler og et workshopforløb, hvoraf modul 1 forløb over ti uger, og modul 2 forløb over otte uger¹⁹. I alt 18 lærere har gennemført modul 1, i alt 9 lærere ud af 12 tilmeldte gennemførte modul 2, og 6 lærere/ledere var tilmeldt workshopforløbet.

¹⁸ For en oversigt over den dataindsamling, der ligger til grund for analysen, se bilag 8.

¹⁹ Ud over de to kursusmoduler har idrætslærerne på Husum Skole modtaget et par ekstra kursuslektioner om handlekompetence varetaget af Syddansk Universitet. De modtog de ekstra lektioner på baggrund af et udtrykt behov blandt deltagerne for yderligere styrkelse af dette fagområde. Forløbet indgår ikke i evalueringen.

Uddannelsens indhold, metoder og materiale er udviklet specifikt til Klar, Parat – Husum-indsatsen og er blevet til i et samarbejde mellem kursusansvarlig Maria Holmstrøm og underviserne på kurset. Arbejdet med at udvikle uddannelsen har været procesbaseret og er løbende blevet diskuteret og revideret af parterne, så uddannelsen har passeret til idrætslærernes efterspørgsel og faglige kvalifikationer. De gennemgående temaer i undervisningen på både modul 1 og 2 har været fysiologi/motorik og motivation. Fysioterapeut Charlotte Runge har undervist i motionens påvirkning på barnets krop og børns motorik, med særlig fokus på de motorisk usikre og motionsuvante børn, og adjunkt og idrætsforsker Thomas Bredahl fra Syddansk Universitet har undervist i metoder til at øge børns motivation for bevægelse. Undervisningen i fysiologi og motorik har bestået af teori og praktiske øvelser, og undervisningen i motivation har bestået af motivationsteori, videoanalyse af udvalgte idrætslæreres undervisning samt praksis med bevægelse/leg. På både modul 1 og modul 2 er der benyttet kursusmateriale, som er udviklet af underviserne. Undervisningen af idrætslærerne foregår således, at teori og praktik sker i en vekselvirkning, så lærerne hele tiden får mulighed for at relatere den til egen praksis.

Modul 1 blev gennemført i efteråret 2011 på Husum Skole og i foråret 2012 på Korsager Skole. Modul 1 bestod ud over den teoretiske og praktiske undervisning i fysiologi/motorik og motivation af, at idrætslærerne skulle observere idrætsundervisning af deres egne klasser. Foreningsinstruktører fra frivillige idrætsforeninger underviste den enkelte lærers klasse, imens læreren skulle observere undervisningen og reflektere over elevernes motivation og bevægelseskompetencer, med særlig fokus på de motionsuvante børn. Foreningsinstruktørernes undervisning skulle desuden give lærerne mulighed for ny inspiration til idrætsundervisningen. I otte ud af de ti kursusuger varetog lokalområdets idrætsforeninger således idrætsundervisningen i de involverede klasser, hvor idrætslærerne fik til opgave at observere deres egen klasse samt observere, hvordan idrætsforeningens instruktør underviser i deres idrætsgren. Lærernes opgave var at notere pædagogiske overvejelser og eventuelle motiverende øvelser, som kan støtte eller inddrage de børn, som fremstår motorisk svage og/eller umotiverede i idrætsundervisning. Observationerne skulle foregå med inddragelse af den teoretiske undervisning og ved hjælp af logbogsmetodik. Observationer og derfra følgende refleksioner blev anvendt til diskussioner i forbindelse med de teoretiske undervisningsgange. Skolernes bevægelseskoordinatorer har stået for at koordinere deltagelsen fra foreningslivet.

Modul 2 blev gennemført i efteråret 2012. Kursets deltagere bestod af udvalgte idrætslærere fra både Husum Skole og Korsager Skole, hvoraf de fleste havde gennemført modul 1.²⁰ På modul 2

²⁰ Projektmedarbejderen planlagde i samarbejde med bevægelseskoordinatorerne på skolerne, hvilke 12 idrætslærere som de syntes skulle deltage i modul 2. Først var kravet fra Klar, Parat - Husum, at det var lærere, som også havde gennemført modul 1. Men i forhold til udskiftning og praktisk skemalægning blev det prioriteret, at der var lærere repræsenteret fra både indskoling, mellemtrin og udskolingsklasserne, samt at de deltagende lærere havde idræt på

var der ud over en overbygning på fysiologi/motorik og motivationsdelen fra modul 1 lagt et ekstra teoretisk element ind i undervisningen, som omhandlede coaching, hvor fokus blev lagt på den enkelte undervisers udvikling af egne kompetencer som underviser i idræt. Denne undervisning indeholdt både gruppeundervisning med teori om bl.a. vækstmodellen og praktiske øvelser samt individuel coaching. Coach Helle Feldthaus varetog denne del af undervisningen.

Workshops: Som en yderligere opfølgning på det kompetencegivende kursus blev der i foråret 2013 planlagt en række af tre workshops, som var rettet mod skolens ledelse og lærerne fra modul 2. Formålet med workshoppene var at involvere skolernes ledelse i arbejdet med forankringen af metoder og tiltag fra det kompetencegivende kursus. De tre workshops var rettet mod forankring af de færdigheder, der var opnået på kurset, hvorfor fokus var lagt på, at grupperne fra hver skole udarbejdede undervisningsplaner og handlingsplaner. Hertil havde Klar, Parat – Husum udarbejdet "Handlingsplan for idrætsfaglig indsats på folkeskolen i Husum 2013" – et værktøj, som skolerne skulle arbejde med i forløbet. Eksterne oplægsholdere var inviteret til at komme med inspiration og facilitere arbejdsprocessen. Det viste sig i praksis ikke at være muligt at involvere en ledelsesperson fra begge skoler, hvorfor workshoppene ændrede form og i højere grad blev rettet mod tilegnelsen af værktøjer og udvikling af idrætsundervisningsplan og i mindre grad mod forankring. På grund af skolernes lockout i foråret blev kun de to første workshops afholdt. Dermed står dette forløb uden en egentlig afslutning. I alt syv lærere og en leder deltog i de to første workshops.

4.2 Evalueringen af "On the job training" for idrætslærere

På baggrund af kursets beskrivelse og den samlede interventions formål bliver det tydeligt, at kurset indeholder flere dele og målsætninger, som søges indfriet inden for kursusrammen. Kurset indeholder en efteruddannelse af lærerne med fokus på børns motorik og mulighed for at identificere en mangelfuld motorisk udvikling hos eleverne. Ligeledes fokuseres der i den teoretiske del af undervisningen på motivation med henblik på at sætte fokus på de elever, der mister motivationen i undervisningen eller har svært ved at blive motiveret til deltagelse. Den praktiske del af kurset består af, at idrætslærerne får mulighed for at observere deres egen klasse i idrætsundervisning samt afprøve de forskellige modeller, og som blev præsenteret under de teoretiske oplæg. Observationer af egen classes idrætsundervisning kombineret med besvarelse af refleksions-spørgsmål fra logbogen skal resultere i en teori-praktik-kobling, som formodes at skabe den forventede kompetenceudvikling af lærerne på områderne motorik og motivation i forbindelse med motionsuvalte børn. Denne del understøttes af coachingforløbet, hvor der indgår individuelle

skemaet og en idrætsfaglig baggrund. Fra Husum Skole havde fire ud af seks deltaget på modul 1, og fra Korsager Skole havde tre ud af fire deltaget på modul 1.

samtaler mellem coach og den enkelte lærer. Samtalen finder sted på baggrund af coach Helle Feldthaus' observationer af lærernes undervisning i idræt, og idrætslærerne har derfor mulighed for at få sparring og vejledning i forhold til individuelle udfordringer ved det at undervise i faget idræt. Den sidste målsætning for kurset handler om lærerens observation af egen klasse mens eksterne undervisere for idrætsforeninger står for undervisningen. Her benyttes bevidst undervisere fra det frivillige idrætsmiljø i Husum og lokalområdet med det formål at præsentere eleverne for forskellige idrætstilbud i deres lokalmiljø. Målet er dels at tiltrække flere medlemmer til idrætsforeningerne blandt de elever, der ikke allerede er engagerede i den frivillige foreningsidræt. Nedenfor vil de enkelte målsætninger og dele blive evalueret enkeltvis og dels at idrætslæreren får mulighed for refleksion over egen classes.

4.2.1. Evaluering af teorimodulerne

Samtlige deltagende idrætslærere fra både Husum Skole og Korsager Skole angiver, at de teoretiske oplæg har haft relevans for både den enkelte lærer og for undervisningen. Af spørgeskemadata og interview fremgår det, at alle deltagere både på modul 1 og 2 har oplevet, at det har været givende for deres undervisningspraksis. Både Charlotte Runges teoretiske oplæg om fysiologi og motorik og Thomas Bredals teoretiske oplæg om motivation er af alle lærere blevet oplevet som relevant for deres undervisning. I forhold til at kunne anvende denne viden i praksis viser både observationer og besvarelser fra spørgeskemaerne dog, at der er forskel på, hvorvidt lærerne kan overføre den teoretiske viden i deres praksis. Eksempelvis svarer kun tre ud af ni lærere i evalueringen af modul 2, at de oplever, at undervisningen i fysiologi og motorik har hjulpet dem med at spotte motorisk usikre børn, mens fire af de ni deltagere synes, at Charlotte Runges oplæg har givet dem ny viden og redskaber til at arbejde med motorisk usikre børn. Otte ud af ni oplever, at undervisningen om motivation har givet dem ny viden og nye redskaber til at arbejde med øget motivation i deres undervisning. Otte af de ni deltagere oplevede, at de gennem coach Helle Feldthaus' oplæg om coaching via vækstmodellen fik nye redskaber og viden til at arbejde med deres egen undervisningspraksis, og syv ud af de ni oplevede, at de gennem coachings-sessionen med vækstmodellen fik bedre forståelse for deres egen praksis og muligheden for at udvikle den.²¹ Coachingmodulet og undervisning i brugen af didaktiske metoder specielt beregnet til idrætsundervisning nævnes i deltagernes uddybende kommentarer om, hvad der efterfølgende har været brugbart for dem i deres undervisning. Den teoretiske viden og coachingforløbet har gjort lærerne opmærksom på egen praksis og på muligheden for at reflektere over egen praksis. En af lærerne udtrykker det således: *I kraft af at jeg selv har dyrket meget konkurrenceidræt, så har det tidligere været det, jeg er faldet tilbage på i min undervisning, for det var der, jeg følte mig sikker* (fokusgruppeinterview).

²¹ Vækstmodellen indgik i kompendiet og skulle bruges som et enkelt coachværktøj, som lærerne kunne benytte sig af i dagligdagen. I forhold til de individuelle coachings-sessioner brugte Helle Feldthaus GROW-modellen.

4.2.2. Evalueringen af praksis og lærernes observation af egen klasse

Det fremgår tydeligt af både evalueringer, observationer foretaget af kursusforløbene, et fokus-gruppeinterview samt de fem kvalitative interview med idrætslærerne, at lærernes observationer af egen klasse har haft betydning for, at lærerne kunne sætte den nye viden fra teoriundervisningen i spil. Flere af de deltagende idrætslærere nævner at der er en sammenhæng mellem motorik og motivation i forbindelse med deres observationer.

Flere steder i det indsamlede data fremgår det, at lærerne oplever, at alle børn er motiverede ved idrættimens start, men at de falder fra undervejs, fordi "det bliver kedeligt". Af både observationer af kursusforløb og interview med idrætslærerne ses det, hvordan lærerne er stærkt optaget af dette tema samt af, hvordan de får redskaber til at skabe en undervisning, der imødekommer dette forhold. En af idrætslærerne udtrykker det således: *Jeg er nu langt mere opmærksom på, hvilke fysiske vanskeligheder børnene kan være i, og at deres mangel på motivation og lyst til at deltage kan være meget afhængig af dette* (interview med idrætslærer).

Af idrætslærerens udsagn ses, hvordan den teoretiske undervisning omkring motivation og motorik ikke alene giver læreren et nyt perspektiv på sin undervisningspraksis, men også på, at der kan være fysiske/motoriske årsager til, at børn fremstår umotiverede i undervisningen – en viden, som er ny for langt de fleste idrætslærere på kursusforløbet (observationer af modul 1).

Den idrætsundervisning lærerne observerede indeholdt også den særlige faktor, at underviseren var en foreningsinstruktør fra lokalområdet, og samtidig havde man udvalgt foreningsaktiviteter, der ikke typisk bliver anvendt i skoleidrætsundervisningen. Aktiviteterne var eksempelvis capoeira, taekwondo, gymnastik og dans. I kraft af at der ikke normalt undervises i disse aktiviteter i folkeskoleidræt, ses der en vis skepsis blandt lærerne. Deres observationer indeholder oplevelser af, at instruktørerne fremstår som medrivende og dedikerede – alt sammen stemninger og atmosfærer, lærerne ikke umiddelbart finder det muligt at skabe i deres daglige undervisning. Idrætslærerne har derfor observationer, der indeholder elevperspektivet med positive oplevelser af elever, der i de nye aktiviteter fremstår mere positive, engagerede og i enkelte situationer særdeles dygtige i en bestemt idrætsaktivitet, samtidig med at de har et idrætslærerperspektiv, der indeholder overvejelser som: *Vil det være muligt for mig at strukturere min undervisning på denne måde, vil jeg kunne undervise i denne aktivitet, og er det muligt for mig at undervise inkluderende og motiverende med særlig fokus på de motorisk svage børn?* (interview med idrætslærer). Ligeledes udtrykkes der i interviewene med idrætslærerne skepsis over for den foreningsbaserede undervisningsform, og her træder lærerne i karakter – ikke bare som fagpersoner, men også som personer med særligt kendskab til elevgruppen, hvoraf mange elever særligt på Korsager Skole er socialt udsatte og motions-uvante elever. En af idrætslærerne udtrykker på én og samme gang sin begejstring for at have fået lov at observere foreningsinstruktørerne og sin skepsis over for at indføre en sådan undervisningsform i idrætsundervisningen.

Det er også derfor, dette her er en gave, fordi jeg kan jo ikke gøre det, de (foreningsinstruktørerne) gjorde, og det var det samme med både parkour og ham, der underviste i taekwondo – det kan jeg jo ikke. Men det holder jo ikke. Hvis ham med taekwondo var kommet tredje gang, havde de (eleverne) gjort sådan her ad ham (viser fingeren). Det gider de jo ikke at finde sig i, men de var godt nok stille første gang (interview med idrætslærer).

Det, eleverne i længden ikke gider finde sig i ifølge læreren, var den meget disciplinære undervisningsmetode, der blev anvendt af instruktøren fra taekwondoklubben (observation af taekwondo i idrætstimer). Alligevel mener læreren, at foreningsinstruktørernes undervisning i idrætstimerne har været en gave for både lærer og elever, og at den har givet idrætslæreren mulighed for at reflektere over egne idrætsdidaktiske handlemåder og kompetencer. Både observationer af kursusforløb samt interview med idrætslærerne vidner om denne dobbelthed i holdningen til at lade foreningsinstruktørerne indgå i idrætsundervisningen. Det er tydeligt, at der i idrætslærernes refleksioner er et indhold af fascination af og inspiration fra den undervisning, der kan foregå, når underviseren er ekspert inden for en specifik idrætsgren. Samtidig udtrykkes dog også bekymring i forhold til idrætslærerens egen manglende ekspertise på disse specifikke idrætsaktiviteter.

4.2.3. Evaluering af logbogsmetodik

Af kursusbeskrivelsen fremgår det, at kurset vil være bygget op omkring en logbogsmetodik, hvor idrætslærerne forventes at nedskrive deres refleksioner under kursusforløbet og deres observationer i forbindelse med observation af egen klasse. Logbogens formål er, at den giver den enkelte lærer mulighed for at notere egne tanker, idéer og spørgsmål, som anvendes som grundlag for gruppesupervision.

Af besvarelserne på spørgeskemaerne i forbindelse med modul 1 fremgår det, at halvdelen af deltagerne har anvendt deres logbog under modul 1 og synes, at brugen har været givende i læreprocessen. Den anden halvdel af deltagerne har ikke anvendt logbogen. Dog kan man konkludere, at alle deltagere, der har anvendt logbogen, vurderer, at den har haft positiv betydning i læreprocessen, og det vurderes derfor, at den er et væsentligt bidrag til det samlede kursus. I besvarelserne på spørgeskemaerne i forbindelse med modul 2 er der ingen af de ni deltagere, der har svaret direkte ja til at have brugt deres logbog – syv svarer, at de delvis har anvendt logbogen, og to svarer direkte nej. Alligevel mener seks ud af ni, at logbogen samlet set har været givende i forhold til læreprocessen. Ligeledes fremgår det af et af interviewene, at selvom den enkelte lærer ikke anvender logbogen som en del af sin praksis, anvendes der andre former for systematikker og lignende værktøjer, hvorved refleksionerne over de enkelte undervisningsgange og observationer opsamles på en eller anden måde (interview med idrætslærer).

4.2.4. Koblingen mellem teori og praksis

Det er tydeligt, at kursets fokus samt dets vekslen mellem teoretiske oplæg, praktiske øvelser og observationer af idrætsundervisning har haft betydning for den læreproces, der har fundet sted. Af de fire evalueringsspørgeskemaer fremgår, at alle deltagende idrætslærere finder kurset brugbart i deres konkrete undervisning og i deres didaktiske og metodiske overvejelser. I alle interview med idrætslærere fortæller de, om hvordan de i særlig grad har været glade for, at der indgik så mange praktiske øvelser i undervisningen, i form af nye lege. En af de interviewede lærere siger om vekslingen mellem teori og praksis:

Jeg synes også, det er godt, at det har vekslet mellem teori og praksis. Sådan skulle alle kurser være – at man hører noget og så slutter af med at lege. Det er det, som man har brug for som idrætslærer, ikke kun at skulle læse om legene, for det er først, når man oplever dem, at man finder ud af, hvor faldgruberne er. Det er svært at gennemskue, når man sidder og læser (interview med idrætslærer).

Således gives der udtryk for, hvordan den teoretiske viden gennem det praksisnære gør det teoretiske langt mere anvendeligt, og hvordan de konkrete motoriske øvelser og lege, der er blevet

introduceret under kurset, får betydning for lærernes egen forståelse for, hvad man som lærer kan påvirke – ikke kun i idrætsundervisningen, men ligeledes i undervisningen i andre fag. Det at blive præsenteret for teoretisk materiale, samtidig med at der afprøves forskellige lege og øvelser, har ifølge lærerne afgørende betydning for udbyttet. Interviewene med idrætslærerne vidner dog også om, at ændring af undervisningspraksis tager tid, og at det ikke er nok at kende til, hvad der er den optimale måde at planlægge idrætsundervisningen på. Fokusgruppeinterviewet foretaget i foråret 2013 med to uddannede idrætslærere, som har gennemført hele uddannelsesforløbet, giver et tydeligt billede af, at lærerne på det teoretiske og erkendelsesmæssige plan har opnået en dybde-liggende viden om motionsuvalte elevers særlige behov og måder at optimere idrætsunder-visningen. På samme tid giver interviewet dog et billede af, at der er en vis træghed til stede i forhold til ændringen af undervisningspraksis. Det tager således tid at ændre en praksis, man som idrætslærer har bygget op over et langt arbejdsliv. Af interviewet fremgår, at en idrætslærers praksis ikke kun bygger på den teori og de færdigheder, som indlæres gennem uddannelse og efteruddan-nelse, men i høj grad også er knyttet til lærernes egne personlige erfaringer med idrætsdeltagelse i barndom og voksenliv. Fokusgruppeinterviewet viser, at selvom man som lærer har opnået en teoretisk erkendelse af, at leg er den bedste metode til at inkludere de motionsuvalte elever, og man også i praksis har oplevet en positiv virkning, så kan ens egen personlige tilgang til idrætsdyrkelse, bundet op i en konkurrence-logik, stadig være det, som er styrende for den grundlæggende tilgang til egen undervisningspraksis. Dette på trods af at man har erkendt og oplevet, at konkurrence-elementet kan føre til direkte udelukkelse af de idrætsusikre elever fra idrætsundervisningen (fokusgruppeinterview). Dette vidner om, at der kan findes en vis træghed hos den enkelte lærer omkring disse ændringsprocesser, hvilket bekræfter behovet for en ledelsesmæssig involvering og opbakning samt behov for netværksdannelse blandt idrætslærerne, således at de opnåede kompe-tencer kan fastholdes.

Det forhold, at kurset foregår på skolen med deltagere fra samme lærerkollegium og observation af egne børn, har ifølge idrætslærerne den fordel, at kursets aktiviteter fremstår autentiske, og kursus-deltagerne føler derfor, at udbyttet er meget konkret og brugbart. På samme måde har idrætslærerne fra de to skoler givet en positiv feedback, i forhold til at de på modul 2 bliver undervist sammen med deres kollegaer på naboskolen. Det har ifølge lærerne givet stor inspiration. De oplever det som interessant og berigende at lære om, hvordan kultur og undervisningspraksis er på en anden skole, og de har hentet inspiration fra hinanden. Disse forhold gør, at lærerne har en positiv indstil-ling til, at der følges op med netværksdannelse mellem idrætslærerne på de to skoler. Lærerne efter-spørger et fælles fremtidigt forum for at kunne tale sammen og dermed sparre med hinanden, både i forhold til faglige emner af relevans for idrætsundervisningen og i forhold til udveksling af nye idéer til lege og aktiviteter (observation af modul 2).

4.2.5. Evaluering af workshopforløbet

Som tidligere beskrevet blev dette workshopforløb ikke afsluttet, men måtte stoppe efter to workshops, hvorfor det kan være vanskeligt at evaluere på resultatet heraf. Deltagerne blev bedt om at evaluere på forløbet ved en kortere spørgeskemaundersøgelse. Tre ud af de seks deltagende lærere besvarede skemaet helt eller delvist. Evalueringen af dette forløb bygger på de tre besvarelser, en observation foretaget af to workshops samt et fokusgruppeinterview foretaget med to idrætslærere i foråret 2013.

Af de tre spørgeskemabesvarelser fremgår, at de eksterne gæstelæreres oplæg var inspirerende og fungerede som motiverende faktor til gruppernes arbejde med handleplanerne. Derudover har de to workshops været med til at fastholde fokus på bevægelse i skoletiden. Da de var rettet mod begge skoler, gav det også lærere og ledelse en mulighed for at spejle sig i den anden skoles kultur. Dette forhold, at skolerne har en så forskellig kultur, og at der på de to skoler er så forskellige arbejdsvilkår for idrætslærernes udførelse af deres arbejde, bliver italesat som problematisk – ikke alene i spørgeskemaerne, men blev også observeret under workshop 2, som et altoverskyggende emne for lærerne fra den ene skole (observation af workshop 2), hvilket gjorde det vanskeligt for denne lærergruppe at koncentrere sig om arbejdet med handlingsplanen. Forhold som manglende ledelsesopbakning og manglende faciliteter blev for nogle af de deltagende lærere altoverskyggende barrierer og kom til at udgøre en demotiverende faktor i forhold til arbejdet med at udvikle handleplaner og kvalificere idrætsundervisning. Nedenstående citat udtrykker den frustration, en af kursusdeltagerne sad med under kursusforløbet.

Igennem hele forløbet har det fyldt rigtig meget for mig. Jeg synes, det er spændende at snakke både om at lære noget nyt og om det motoriske. Men hver eneste gang jeg så har siddet til en del af det her kursusforløb, så har jeg ikke kunnet lade være med at tænke på, hvor begrænsede vi er både med faciliteter og med idrætskultur og på, hvordan selve faget bliver nedprioriteret, og at man ikke har mange at sparre med (fokusgruppeinterview).

Den manglende ledelsesopbakning opleves ikke kun af lærerne fra de to skoler, men også af projektansat Maria Holmström. Den ene skoles manglende deltagelse på workshoppen samt begge skolers manglende støtte til at give lærerne timer til at gennemføre workshopforløbet bliver oplevet som aldeles frustrerende i forhold til Klar, Parat Husums arbejde med at få forankret indsatsen. Som Maria Holmström udtrykker det: *Kravene er jo, at skolerne selv skal implementere. Det er ikke os, som skal gøre det. Skolen skal jo tage ejerskab for dette, og vi har inddraget dem fra dag et, netop for at de skulle tage dette ejerskab* (interview med Maria Holmström). Maria Holmström oplever, at hun i forhold til skolerne og forankringsdelen har stået i et dilemma, da hun repræsenterer en forvaltning, som skoleledelsen ikke har nogen forpligtelse over for, og at der ligeledes ikke har været indgået nogen skriftlige aftaler omkring skolernes ansvar. Dette har sat hende i en situation,

hvor hun ikke har haft nogen former for pres, hun kunne lægge på skoleledelsen, som kunne sørge for, at de tog handling og følte sig forpligtede til at følge op på Klar, Parat – Husums arbejde (interview med Maria Holmström).

4.2.6. Udfordring: efteruddannelsen bestod af en høj andel af lærere som ikke har idræt som linjefag

I evalueringen af idræt i folkeskolen (Danmarks Evalueringsinstitut 2004) og yderligere i breddeidrætsudvalgets rapport "Idræt for alle" (Kulturministeriet 2009) bliver det problematiseret, at der fortsat er mange idrætslærere, der underviser i idræt uden at have de nødvendige kompetencer i form af linjefagsuddannelse eller tilsvarende uddannelse. Der er en positiv sammenhæng mellem lærernes uddannelsesniveau og implementeringsgraden af de krav, der stilles til idrætsundervisning, som er at finde i faghæftet *Fælles Mål for Idræt*, således at idrætslærere med linjefagsuddannelse har en højere implementeringsgrad af målene end idrætslærere uden linjefag (Kulturministeriet 2009).

Af de lærere, der har fulgt efteruddannelsen på Husum Skole og Korsager Skole, har en forholdsvis stor andel været lærere uden idræt som linjefag (resume af planlægningsmøde 20. marts 2012), og mange af lærernes viden om planlægning af idrætsundervisning samt motorik lå derfor på et fagligt set lavt niveau (observationer af modul 1, interview med idrætslærer). I de fem interview, som er foretaget med lærere, der har deltaget i efteruddannelseskurserne, hvoraf kun tre havde idræt som linjefag, bliver idrætslærerne bedt om at beskrive, om der er forskel på, hvordan de planlægger undervisningen før og efter efteruddannelsesforløbet, og beskrive denne forskel. Alle fem lærere, både uddannede og ikke uddannede, har på flere områder ændret i deres måde at planlægge undervisningen på og i deres syn på og tilgang til de motorisk usikre og motionsuvalte børn og unge. Men af lærernes beskrivelser fremgår en tydelig niveauforskel i forhold til viften af kompetencer for undervisningsplanlægning både før og efter kurset. Af de uddannede idrætslæreres beskrivelser ses, hvordan de er i stand til at implementere stort set alle elementer af uddannelsen i deres idrætsundervisning, mens de lærere der ikke har idræt som linjefag har hæftet sig ved få elementer, som de har implementeret i undervisningen. Det må dermed konkluderes, at efteruddannelsen "On the job training" har løftet det idrætsfaglige niveau ved både de uddannede idrætslærere og de lærere som ikke har idræt som linjefags, og at begge grupper efter uddannelsen oplever, at de er i stand til at gennemføre en langt mere differentieret og tilfredsstillende undervisning. Undersøgelser om idræt i folkeskolen viser da også, at der er behov for en målrettet styrkelse af efter- og videreuddannelse af landets idrætslærere. Ifølge idrætslærerne selv er der behov for efteruddannelse (Sørensen og Carlsen 2007).

Den store andel af lærere uden idræt som linjefag, der underviser i idræt, vidner ifølge de idrætsuddannede lærere om en lav ledelsesmæssig prioritering på idrætsfaget på de to skoler. Ifølge idrætslærernes egne udsagn omkring fremtidsperspektiverne for fortsat fokus på idrætsfaget oplever idrætslærerne på begge skoler, at idrætsfaget ikke har særlig høj ledelsesmæssig prioritet, og derfor udtrykker de en vis skepsis over for den fremtidige udvikling af idrætsfaget på skolerne (observationer af modul 2). En af de uddannede idrætslærere udtrykker det på følgende måde:

Så den status (...) bliver prioriteret helt ned på bunden, kan jeg sige. Der er mange lærere, der ikke har idræt som linjefag – de får bare to timer eller fire timer om ugen, for de skal bare have fyldt deres skema (...). Så hvis man ikke har lyst til at undervise i idræt, og man går derned i sit almindelige tøj og siger til børnene: "Nu tager I en bold og spiller fodbold, basket eller noget andet", så smitter det. Man skal begynde helt oppefra, så skoleledelsen skal tage det seriøst. De skal ikke give dem, der ikke har idræt som linje, timer (fokusgruppeinterview med 2 idrætslærere).

Ovenstående citat vidner om, at kulturen med i stor stil at sætte lærere, der ikke har idræt som linjefag, til at undervise i idræt skaber et statusfald for idrætsfaget. Et statusfald, som ifølge idrætslærerne smitter af på både elever og elevernes forældre, hvilket er en udfordring for de uddannede idrætslærere. Citatet vidner endvidere om, at problemstillingen omkring at sætte ikke uddannede idrætslærere til at undervise i idræt ikke kun fører til en kvalitetsforringelse af idrætsundervisningen, men også har mere vidtrækkende konsekvenser.

4.3 Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen af skolebørnenes fritidsidrætsvaner ved projektets start²²

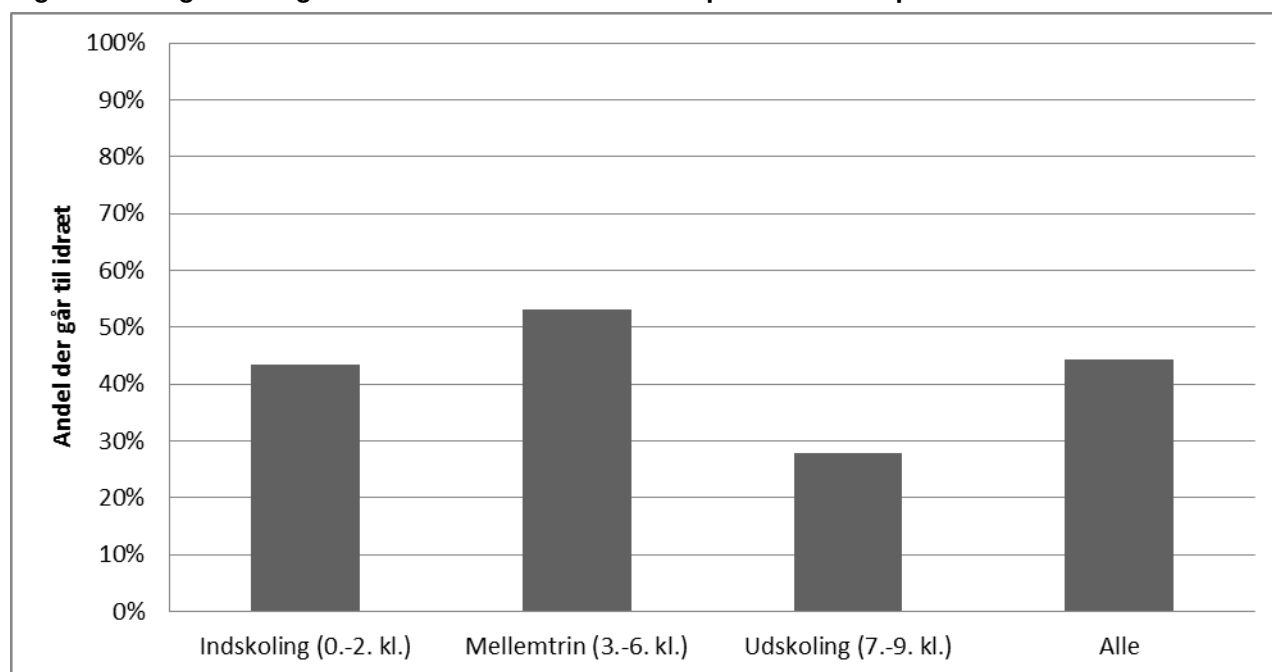
For at få indsigt i den generelle idrætsdeltagelse blandt skolebørn i Husum ved projektets start blev der i forbindelse med "Klar, Parat – Husum – Motion for børn og unge, første delrapport" (2012) udført en elektronisk spørgeskemaundersøgelse af 1110 skolebørn fra Husum Skole og Korsager Skole omhandlende deres deltagelse i fritidsaktiviteter med særligt fokus på organiseret idrætsdeltagelse.

I spørgeskemaet blev de børn, som svarede ja til, at de gik til noget fast i deres fritid, bedt om at svare på, hvilke aktiviteter de gik til. Der var opstillet en række typiske idræts- og kulturaktiviteter for børn samt givet mulighed for at svare "andet" og angive hvad. Ud fra de fritidsaktiviteter, børnene har angivet at gå til, kan det konkluderes, at 44% af børnene går til en eller flere idræts-

²² For de mere uddybende og præcise detaljer henvises til evalueringens 1. Delrapport, s. 28-41. http://www.ifi.ku.dk/formidling/Udgivelser/rapporter/2012/klar_parat_husum/KPH_web.pdf/

aktiviteter i deres fritid. Omregner vi dette resultat til absolutte tal, var der ved projektstart ca. 596 skolebørn i Husum, som deltog i organiseret fritidsidræt, mens der var 759, som ikke var aktive i organiseret fritidsidræt. Som det ses af figur 8, steg idrætsdeltagelsen fra indskolingsalderen (43%) til mellemtrinnet (53%), hvorefter den faldt drastisk til 27% blandt børn i udskolingsalderen. Denne sammenhæng mellem alder og idrætsdeltagelse er højsignifikant ($p < 0,001$) og svarer til tendensen på landsplan, hvor børn i 13-15-årsalderen langt sjældnere deltager i idræt end de yngre børn (Pilgaard 2008, s. 27).

Figur 8. Deltagelse i organiseret idræt i efteråret 2011 i procentandele pr. skoletrin

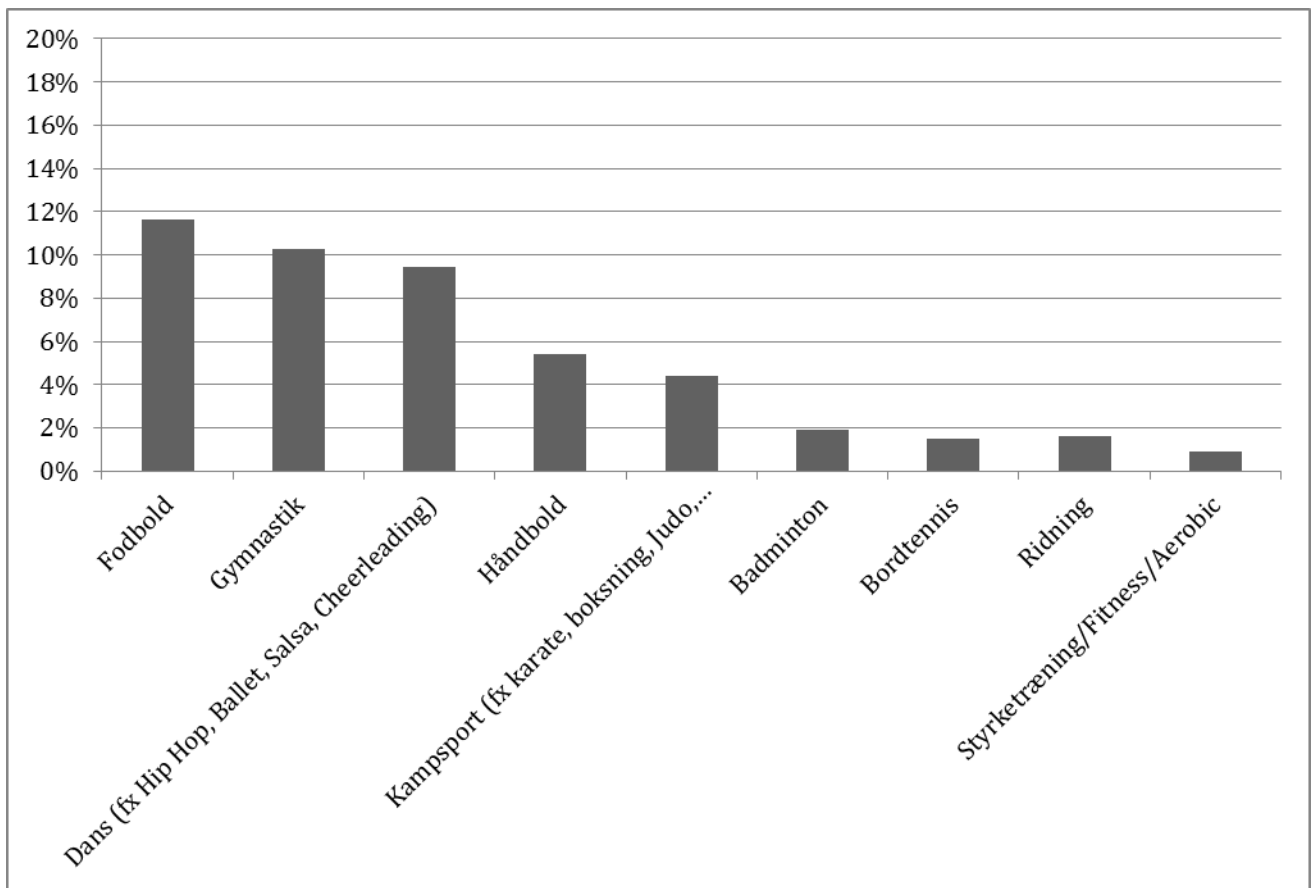
En sammenligning af idrætsdeltagelsen blandt børnene i Husum med deltagelsen på landsplan (Pilgaard 2008) viser, at hvor 43% af børnene i Husum i indskolingsalderen (5-9 år) gik til idræt, var landsgennemsnittet for 7-9-årige børn dobbelt så højt, idet 87% af danske børn i denne aldersgruppe gik til idræt. Hvor 53% af Husumbørnene i 9-13-årsalderen gik til idræt, gjaldt det for 88% af børn i denne aldersgruppe på landsplan, og hvor 23% af Husums børn i 13-15-årsalderen gik til idræt, gjaldt det for 78% af børnene på landsplan (Pilgaard 2008, s 27). Med andre ord synes der at være en markant lavere idrætsdeltagelse blandt børn i Husum sammenlignet med den generelle idrætsdeltagelse blandt børn i Danmark, og denne forskel er langt størst blandt børn i udskolingsalderen, hvor idrætsdeltagelsen er tre gange lavere end landsgennemsnittet. Faldet i idrætsdeltagelse med alderen blandt børnene i Husum er kraftigere end faldet på landsplan. Her skal man dog være opmærksom på, at idrætsdeltagelse i Pilgaards undersøgelse er målt som, at barnet har svaret ja til at dyrke regelmæssig sport og motion (børnenes opfattelse af at være motions- eller sportsaktive), mens undersøgelsen af idrætsdeltagelsen blandt børn i Husum registrerer idræts-

deltagelse ud fra de aktiviteter, barnet angiver at gå til (deres faktisk angivne aktiviteter). Det er sandsynligt, at børns opfattelse af, hvad det vil sige at dyrke regelmæssig sport og motion, er bredere og dermed inkluderer flere aktiviteter end vores definition af deltagelse i organiseret idræt.

Idrætsdeltagelse blandt børn i Husum var altså ved projektets start lavere end landsgennemsnittet. Dette er særligt gældende blandt børn i udskolingsalderen, hvor idrætsdeltagelsen kun er en tredjedel af det estimerede landsgennemsnit. Hele 75% af de idrætsinaktive børn i udskolingsalderen har dog tidligere deltaget i idræt, hvormed den lave idrætsdeltagelse i udskolingsalderen skyldes et stort frafald fra idrætten. Det problematiske ligger her i, at mange af disse frafaldne børn angiver, at de ikke ønsker at gå til idræt igen. Også i de lavere aldersgrupper er idrætsdeltagelsen ved projektstart relativt set lav, men her er der blandt de inaktive børn større interesse for at starte til en idræt. De efterspurgte idrætsaktiviteter er ofte de samme som dem, der dyrkes af de aktive, og er altså aktiviteter, der i forvejen findes og er kendte i lokalområdet og blandt børnene. Dette peger på, at det ikke kun kan være udbuddet af idrætsaktiviteter, der begrænser idrætsdeltagelsen.

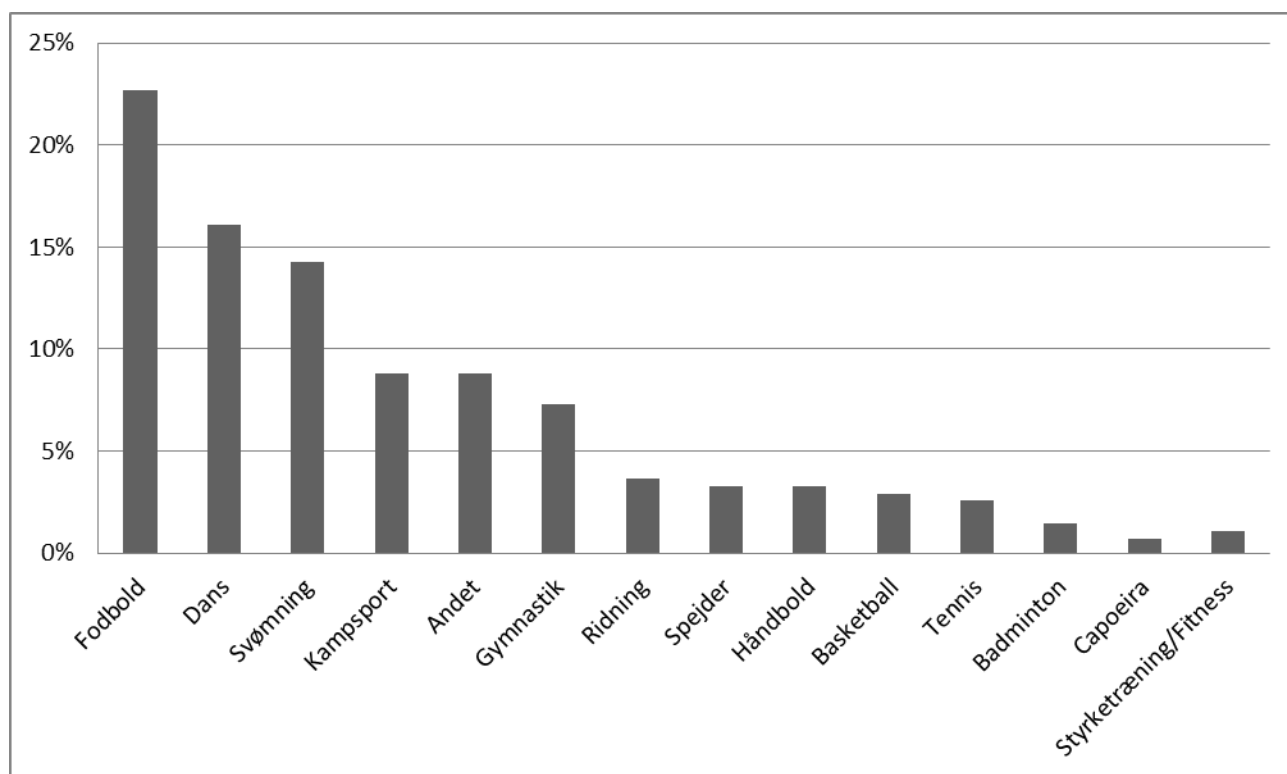
Nedenstående figur 9 viser andelen af børn, der går til forskellige idrætsgrene. Her ses det, at de mest udbredte idrætsgrene blandt børnene er fodbold, gymnastik og forskellige former for dans, efterfulgt af håndbold og forskellige former for kampsport, som også er relativt udbredte. Tallene viser dog et tydeligt skift i, hvilke idrætter der er udbredte på hvert alderstrin. Gymnastik er den mest udbredte fritidsidræt i indskolingen, hvorimod fodbold er den mest udbredte fritidsidræt på både mellemtrinnet og i udskolingsalderen.

Figur 9. De mest udbredte idrætsgrene

I spørgeskemaundersøgelsen blev de børn, som ikke går til idræt, spurgt om hvad de kunne tænke sig at gå til. Nedenstående figur 10 viser, hvor mange af de idrætsinaktive der kunne tænke sig at gå til forskellige idrætsgrene. Her ses det, at de idrætsinaktives interesser afspejler sig i de idrætsaktiviteter, der er populære blandt de aktive børn. Fodbold er således den idrætsaktivitet, der er flest idrætsuvante børn, der kunne tænke sig at gå til.

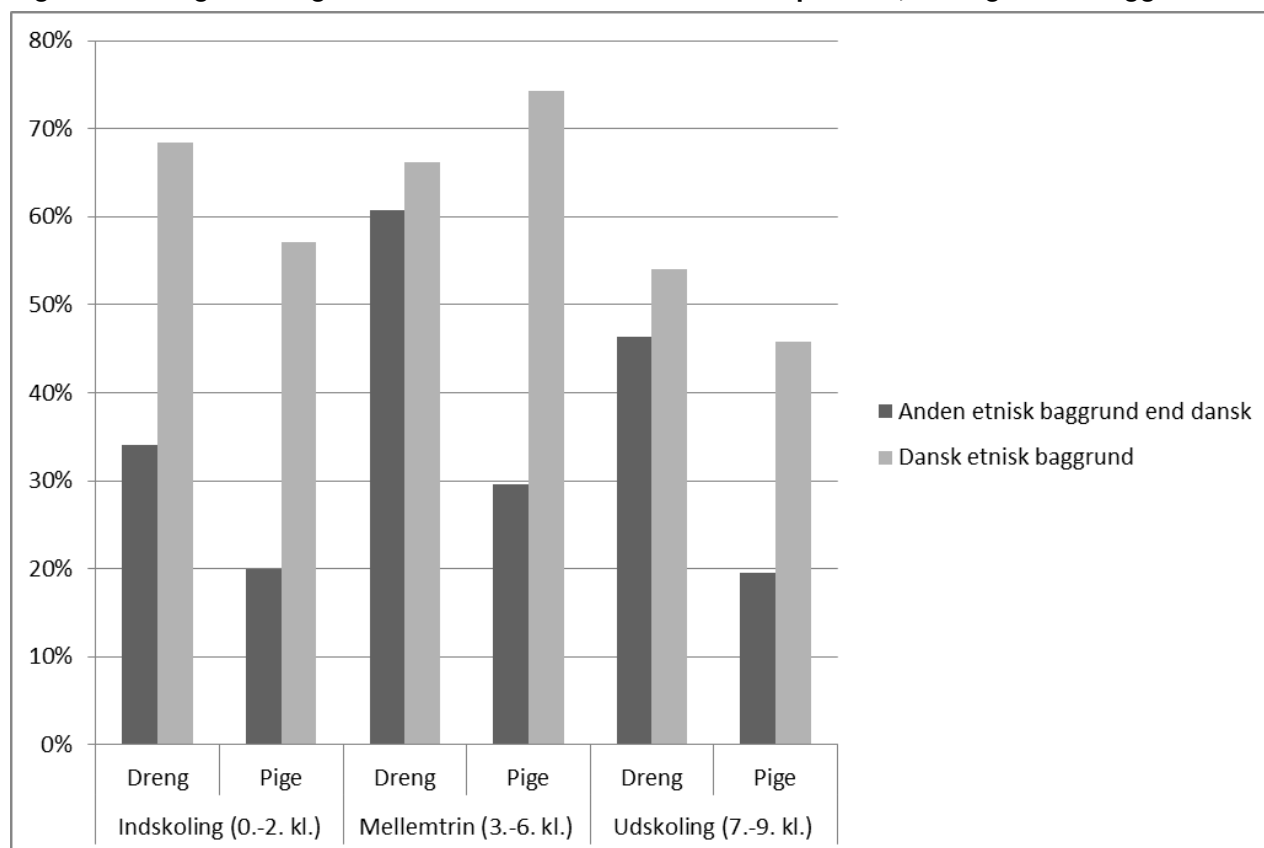
Figur 10. De idrætsinaktives ønsker

4.3.1. Piger med anden etnisk baggrund end dansk er underrepræsenterede i idrætslivet i Husum

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at den sociale ulighed i børnenes idrætsdeltagelse gør sig særlig gældende for piger med anden etnisk baggrund end dansk, idet deres idrætsdeltagelse ligger på 20-30% (se figur 11).

Figur 11. Deltagelse i organiseret idræt i efteråret 2011 fordelt på alder, køn og etnisk baggrund

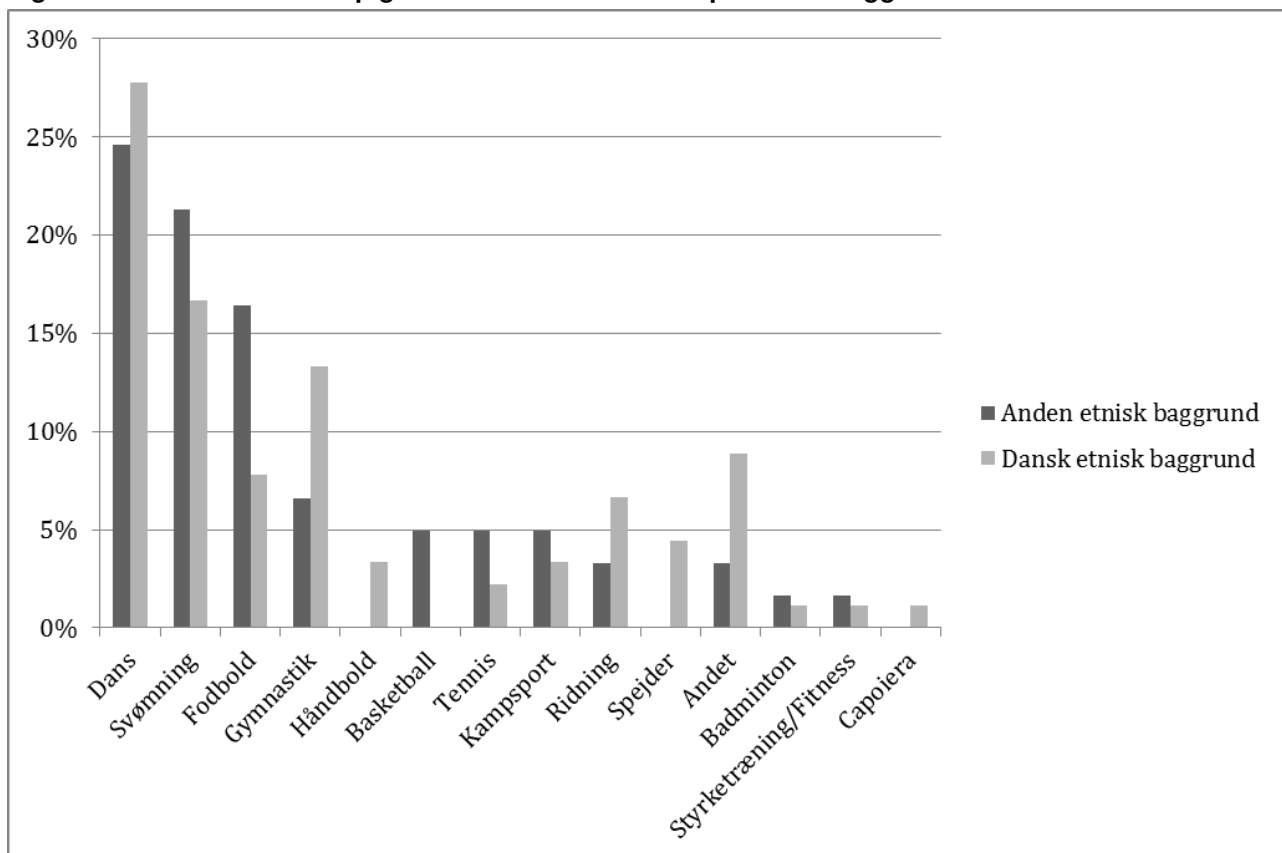

I alle aldersgrupper er idrætsdeltagelsen blandt piger med anden etnisk baggrund end dansk markant lavere end blandt de øvrige børn. Halvdelen af disse piger kunne godt tænke sig at gå til idræt. Særligt dans, svømning og fodbold er efterspurgte aktiviteter blandt disse idrætsinaktive piger. Forskning har vist, at lavere idrætsdeltagelse blandt børn med anden etnisk baggrund end dansk delvist kan forklares med færre familieressourcer af betydning for idrætsdeltagelse (herunder særligt penge og idrætserfaring) (Nielsen et al. 2011). At der i denne undersøgelse viser sig en markant kønsforskel i idrætsdeltagelsen blandt børn med anden etnisk baggrund end dansk, som medfører, at det særligt er piger af anden etnisk baggrund end dansk, der er underrepræsenterede i idræt, peger dog på, at andre mere kønsspecifikke normative forhold også er af betydning. Spørgeskemaundersøgelsen kan ikke svare udtømmende på, hvad disse årsager er. Europæiske studier af sport som et middel til integration for etniske minoritetspiger (Walseht og Fasting 2004) peger på, at der er kønsspecifikke normer for, hvad der er passende fritidsaktiviteter for piger – dvs. nor-

mative og traditionsbundne antagelser om, hvad piger finder interessant, er gode til og bør deltage i. Sådanne normer kan findes både blandt børnenes forældre, blandt børnene selv, blandt venner, i idrætsforeninger m.m.

I spørgeskemaundersøgelsen findes data om pigernes egne ønsker og interesser. Her fremgår det, at der er signifikant færre idrætsinaktive piger med anden etnisk baggrund end dansk, der kunne tænke sig at gå til idræt. Dette peger på, at færre af disse piger selv ønsker at gå til idræt, og at der dermed findes interessebarrierer på det personlige plan. Det er dog værd at bemærke, at tæt på halvdelen af de idrætsinaktive piger med anden etnisk baggrund end dansk godt kunne tænke sig at gå til en idrætsgren, hvilket tyder på, at også eksterne faktorer ud over pigernes egne ønsker og interesser er af betydning for, at mange af dem ikke er idrætsaktive. Det er således væsentligt at vide, hvilke aktiviteter de idrætsinaktive piger, som godt kunne tænke sig at være idrætsaktive, kunne tænke sig at gå til. Nedenstående figur 12 viser de idrætsinaktive pigers ønsker til idræt fordelt på etnisk baggrund. De aktiviteter, som er mest ønsket, er dans, svømning, fodbold og gymnastik. Overordnet set adskiller ønskerne fra de idrætsinaktive piger med anden etnisk baggrund end dansk sig ikke signifikant fra de øvrige inaktive pigers aktivitetsønsker.

Figur 12. De idrætsinaktive pigers idrætsønsker fordelt på etnisk baggrund

P = 0,161

4.4. Ændringer i skolebørnenes idrætsdeltagelse – betydningen af Klar, Parat – Husum-tiltag

I Klar, Parat - Husum er gennemført en række tiltag for at få flere børn til at deltage i organiseret fritidsidræt i det lokale foreningsliv:

- Foreningernes trænere har været ude at undervise i deres idræt i skoleidrætstimerne og dermed givet børnene mulighed for at afprøve og opnå kendskab til denne idræt og dens trænere.
- Børnene har fået mulighed for at prøve at deltage gratis i foreningsidræt via Klar, Parat – Husum-kortet.
- Der er med Klar, Parat – Husum-kortet gennemført kampagner, som har arbejdet med at synliggøre de lokale idrætsforeninger for børnene gennem workshops, ved kickoffarrangementer ved kampagnens start, via aktivitetskataloger med oversigt over foreningstilbud i området og med en mobil applikation til Klar, Parat – Husums hjemmeside.
- Der er på de to skoler blevet tilbudt streetbasket og -fodbold efter skoletid.

Det er kun børnene på Korsager Skole samt børnene i indskoling på Husum Skole, der har haft foreningstrænere ude at undervise dem i idrætstimerne. Denne kontrolgruppesituation giver en unik mulighed for at teste, om tiltaget med foreningstrænere i idrætsundervisningen har haft en effekt på børnenes deltagelse i foreningsfritidsidræt, idet en sådan effekt vil afspejle sig i en større øgning i foreningsidrætsdeltagelse blandt børn på Korsager Skole end blandt børn på Husum Skole.

Justeret for børnenes alder og dermed den effekt, aldersforskelle har på idrætsdeltagelsen, er der siden efteråret 2011 sket en signifikant øgning af andelen af børn, som går til foreningsidræt (odds ratio=1,40, 95% CI=1,14-1,71, P=0,001). Det viser sig, at denne effekt er signifikant forskellig for de to skoler Husum Skole og Korsager Skole (interaktionsleddet skole*år er signifikant sammenhængende med idrætsdeltagelse ved P<0,001). Den samlede fremgang blandt børnene, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, er på 7,7%, hvilket svarer til, at ca. 104 flere børn er begyndt at gå til idræt. Af disse er der signifikant flere fra Korsager Skole.

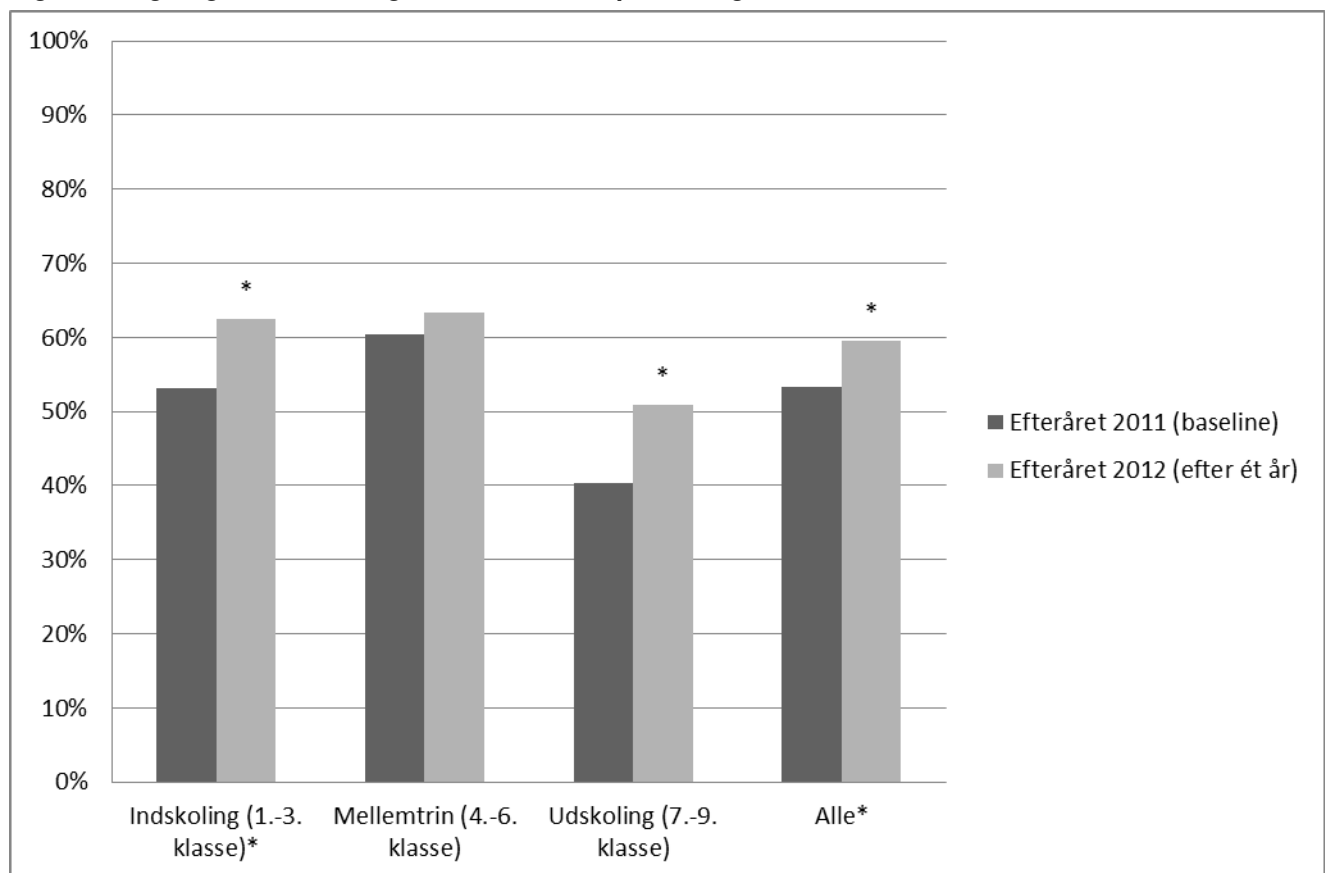
Derfor opdeles analysen af øgningen i idrætsdeltagelse i en for hver skole. Denne opdeling viser, at der kun er sket en signifikant øgning af idrætsdeltagelsen på Korsager Skole (odds ratio=1,49, 95% CI 1,13-1,97, P=0,005).

I første delrapport fremgik, at idrætsdeltagelsen var særligt lav blandt piger med anden etnisk baggrund end dansk. Det er derfor interessant at undersøge, om initiativet med at have foreningstrænere til at præsentere deres idræt i idrætsundervisningen har haft en særlig effekt på disse pigers idrætsdeltagelse. En sådan effekt kunne ikke påvises statistisk.

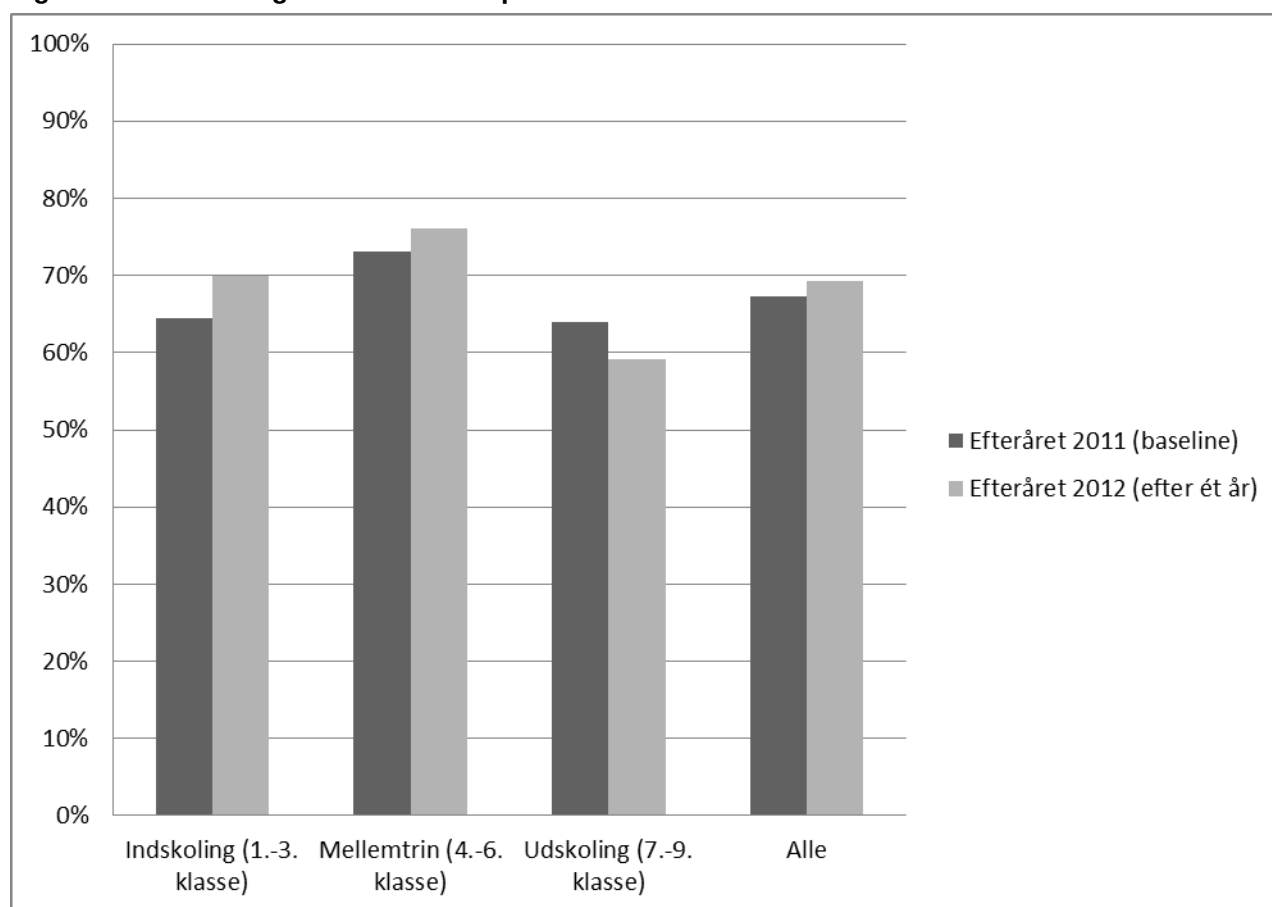
4.4.1. Idrætsdeltagelsen på Husum Skole vs. Korsager Skole

Opdeles analyserne af øgningen i børnenes idrætsdeltagelse i skoletrin (se også nedenstående figur 13 og figur 14), viser det sig, at der på Korsager Skole er sket en signifikant øgning af idrætsdeltagelsen i indskoling, hvor der er blevet ca. 9,3% (1,7%-16,9%) flere aktive, samt en signifikant øgning i udskoling, hvor der er blevet ca. 10,6% (0%-21,1%) flere aktive. Hverken den samlede analyse og ej heller de aldersopdelte analyser kan påvise en statistisk signifikant fremgang på Husum Skole. Dog ses en mindre øgning på indskolings- og mellemtrinnsniveau, mens der har været en lille tilbagegang i udskolingsklassernes idrætsdeltagelse.

Figur 13. Øgning i idrætsdeltagelse blandt børn på Korsager Skole

* P<0,05

Figur 14. Idrætsdeltagelse blandt børn på Husum Skole

Øgningen i idrætsdeltagelsen på Korsager Skole har kort sagt været større end den øgning, der har været på Husum Skole, hvilket indikerer, at indsatsen med at have foreningstrænere til at undervise i deres idræt i skoleidrætstimerne har fået flere børn til at begynde til foreningsidræt, idet dette initiativ har udgjort en tydelig forskel mellem de to skoler.²³ Flere studier har vist, at børn, der er uvante med foreningslivet, herunder oftest børn med ufaglærte forældre eller børn af forældre med anden etnisk baggrund end dansk via deres familiebaggrund, har mindre kendskab til, hvad en idrætsforening er, hvad der foregår dér, hvor foreningerne ligger, hvordan man bliver medlem, samt at alle er velkomne i foreningerne. En viden og indsigt, der er afgørende for at begynde at gå til idræt (Nielsen 2011; Nielsen 2012). Det kan således være forklaringen på, at der ses en effekt ved idrætsforeningernes deltagelse i idrætstimerne, da målgruppen af børn, der er uvante med foreningslivet, netop her bliver præsenteret for foreningsidrætten i vante rammer.

²³ En anden forklaring på, at der har været en større øgning på Korsager Skole, kan dog være, at der i udgangspunktet var færre, der dyrkede idræt.

4.4.2. Valg af idrætsgrene for de børn, der er blevet idrætsaktive under Klar, Parat – Husum-forløbet

En måde yderligere at påvise og bekræfte effekten af foreningstrænerens deltagelse i idrætsundervisningen i forhold til øget idrætsdeltagelse er at undersøge, hvilke idrætsaktiviteter og -foreninger de tidligere ikke-idrætsaktive børn angiver, at de er begyndt at gå til. Hermed kan det undersøges, om det er de foreninger, der har deltaget i idrætstimerne, som har fået nye medlemmer.

På Korsager Skole har følgende foreninger haft trænere til at undervise i idrætstimerne: Rockets Cheerleaders²⁴, Rope Skipping, Nørrebro Taekwondo, Dans i Nordvest og Capoeira.

På Husum Skole har der i indskolingen været trænere fra Gefion Gymnastik, Dans i Nordvest, Nørrebro Taekwondo samt Capoeira.

De aktiviteter, som flest tidligere ikke-foreningsaktive børn og unge er startet med, er: fodbold (hvor 50 tidligere ikke-aktive børn er startet), svømning (36), dans som fx hiphop, ballet, salsa og cheerleading (15), kampsport (12), spejder (7) og gymnastik (7).

Det mest iøjnefaldende er, at det er de i forvejen meget udbredte børneidrætter som fodbold og svømning, der har tiltrukket flest nye deltagere uden at der har været trænere fra disse idrætter op skolerne. Af de aktiviteter, som er blevet introduceret til børnene ved at have trænere til at undervise i skolernes idrætstimer, er det umiddelbart taekwondo, dans og cheerleading, der har resulteret i nye medlemmer, idet der er kommet 12 nye kampsportsudøvere og 15 nye dansere til.

²⁴ Rockets Cheerleaders, der underviste på Korsager Skole, blev af Klar, Parat – Husum-medarbejdere stoppet efter tre uger, da instruktørerne var meget uerfarne og dermed ikke egnede til opgaven. Rope Skipping fra Glostrup underviste de sidste fem uger af forløbet.

4.4.3 Effekten af Klar, Parat – Husum på idrætsdeltagelsen blandt børn med anden etnisk baggrund end dansk

Tabel 1. Effekten af Klar, Parat – Husum på idrætsdeltagelsen blandt børn med anden etnisk baggrund end dansk

		Efteråret 2011 (baseline)	Efteråret 2012 (efter et år)	Forskel i %-point	n	Gamma P (ensidet)	Gamma K
Korsager	Dreng	53,7%	64,5%	10,8%	95	0,058	0,221
	Piger	30,3%	35,0%	4,8%	117	0,216	0,109
	Begge køn	40,7%	49,1%	8,5%	214	0,037	0,170
Husum	Dreng	56,3%	69,6%	13,3%	71	0,045	0,280
	Piger	41,3%	44,3%	3,1%	79	0,348	0,062
	Begge køn	48,3%	57,0%	8,6%	151	0,064	0,172
Begge skoler	Dreng	54,8%	66,7%	11,8%	166	0,011	0,245
	Piger	34,7%	38,8%	4,1%	196	0,199	0,088
	Begge køn	43,8%	52,4%	8,5%	365	0,010	0,169

På Korsager Skole er der en grænsende til signifikant fremgang hos drenge med anden etnisk end dansk ($P = 0,058$), mens pigerne ingen fremgang har ($P = 0,216$).

På Husum Skole ses det samme mønster med $P = 0,045$ for drengene og $P = 0,358$ for pigerne.

Tabel 2. Effekten af Klar, Parat – Husum på idrætsdeltagelsen blandt børn med dansk etnisk baggrund

		Efteråret 2011 (baseline)	Efteråret 2012 (efter et år)	Forskel i %-point	N	Gamma P (ensidet)	Gamma K
Korsager	Dreng	62,1%	68,3%	8,1%	104	0,108	0,175
	Piger	65,0%	78,5%	13,5%	79	0,028	0,325
	Begge køn	62,2%	72,7%	10,4%	183	0,015	0,235
Husum	Dreng	76,8%	78,2%	1,4%	95	0,408	0,039
	Piger	73,0%	79,4%	6,3%	126	0,117	0,174
	Begge køn	74,7%	78,9%	4,2%	221	0,146	0,117
Begge skoler	Dreng	68,0%	73,2%	5,2%	203	0,124	0,125
	Piger	69,9%	79,0%	9,1%	205	0,016	0,237
	Begge køn	69,9%	76,1%	7,1%	409	0,011	0,178

Hos børn med dansk etnisk baggrund på Korsager Skole ses en signifikant fremgang hos piger (P-værdi 0,028), hvorimod der hos drengene ikke ses nogen fremgang af betydning (P-værdi 0,108). På Husum Skole ses ingen fremgang hos hverken piger (P-værdi 0,117) eller drenge (0,408). På begge skoler kan man se en større stigning i idrætsdeltagelsen hos drenge med anden etnisk baggrund end dansk, end blandt piger anden etnisk baggrund end dansk. Resultaterne fra Korsager Skole viser en stigning i idrætsdeltagelsen hos de danske piger på 13,5%, mens pigerne på samme skole med anden etnisk baggrund end dansk ikke har nogen statistisk signifikant fremgang.

Fremgangen på Korsager Skole er højere end på Husum Skole. Der kan igen her argumenteres for, at den øgede indsats på Korsager Skole har sat skolen i front på elevernes idrætsdeltagelse. Der ses dog en større stigning i idrætsdeltagelsen hos drenge med anden etnisk baggrund end dansk end blandt pigerne med anden etnisk baggrund end dansk på begge skoler. Der ses en markant større stigning i idrætsdeltagelsen hos piger med kun dansk etnisk baggrund på de to skoler (13,5% og 6,3%).

De overordnede resultater viser dog en stigning i idrætsdeltagelsen for begge køn med anden etnisk baggrund end dansk på begge skoler på samlet set 8,5%. Dette skyldes primært den markante stigning i idrætsdeltagelsen hos drenge med anden etnisk baggrund end dansk. Stigningerne i idrætsdeltagelsen viser, at Klar, Parat – Husum-indsatsen har virket og har øget idrætsdeltagelsen samlet, men har ramt drenge generelt samt pigerne med dansk baggrund bedre end pigerne med anden etnisk baggrund end dansk.

4.5 Sammenfatning og anbefalinger

De idrætslærere, der har deltaget i uddannelsesforløbet "On the job training", har haft en selv-vurderet positiv oplevelse og effekt af uddannelsen. Lærerne vurderer, at uddannelsen har givet dem ny viden og kompetencer til at arbejde med motivation i undervisningen, nye og bedre redskaber til at planlægge idrætsundervisningen, samt ny viden og redskaber til at arbejde med de motorisk svage og motionsuvante børn. På baggrund af uddannelsesforløbet har idrætslærerne ændret praksis i deres måde at tilrettelægge idrætsundervisningen på. Kurset har givet anledning til adskillige pædagogiske og didaktiske refleksioner hos kursusedtagerne over egen undervisning, og har eksempelvis afstedkommet at lærerne kan undervisningsdifferentiere, således at gruppen af motorisk svage og motionsuvante elever bedre inkluderes i undervisningen. Derudover har lærerne gennem egen praksis haft positive erfaringer med at udskifte konkurrenceelementet i idrætsundervisningen med et legende element, som en metode til at tilgodese gruppen af motorisk usikre og idrætsuvante elever, et forhold der også understøttes af anden forskning (Von Seelen 2012). Det

forhold, at kurset er afholdt lokalt, har under kursusperioden skabt mulighed for, at disse refleksioner yderligere kunne diskuteres blandt lærerne på skolen og mellem de to skoler. Uddannelsesforløbet har virket motiverende og kompetencegivende for alle deltagere, og har i høj grad givet lærerne kompetencer inden for både motorik og idrætsdidaktik. På trods af et godt kursusudbytte har arbejdet med at sikre forankring af de opnåede færdigheder haft vanskelige vilkår. Både Klar Parat - Husum og idrætslærerne har savnet ledelsesmæssig opbakning. Derfor kan en udbredelse af efteruddannelsesforløbet "On the job training" til andre bydele i Københavns Kommune kun anbefales under forudsætning af, at man sikrer en mere hensigtsmæssig organisatorisk ramme at udbyde uddannelsen i, og/eller kontraktligt forpligter skolernes ledelse til at tage ejerskab omkring den videre forankring på skolerne.

Forløbet med efteruddannelsen af idrætslærerne på de to skoler har synliggjort, at alt for mange af de lærere, der varetager idrætsundervisningen på de to skoler i Husum ikke er uddannede idrætslærere. Flere af de lærere, der deltog i kurset, og som således stod for at varetage idrætsundervisningen på skolerne inden og under uddannelsesforløbet, havde mangel på både viden og didaktiske kompetencer, dette særligt i forhold til motorikforståelse og i forhold til at kunne planlægge og gennemføre en differentieret idrætsundervisning. Det anbefales derfor, at idræt som fag både på kommunalt og skoleledelsesmæssigt niveau bliver opprioriteret.

I 2011 gik 44% af børnene i Husum til en eller flere idrætsaktiviteter i deres fritid, hvilket er en markant lavere idrætsdeltagelse end den generelle idrætsdeltagelse blandt børn i Danmark. Forskellen er størst blandt børn i udskolingsalderen, hvor idrætsdeltagelsen viste sig tre gange lavere end landsgennemsnittet. Der er dog i løbet af projektet sket en øgning i andelen af Husum børn, der deltager i fritidsidræt siden projektets start i september 2011 til september 2012. Den samlede fremgang blandt alle børn i Husum er på 7,7%, hvilket svarer til, at 104 flere børn er begyndt at gå til idræt. Af disse er der signifikant flere fra Korsager Skole. Samlet set er der således sket en øgning i børnenes idrætsdeltagelse i løbet af projektets første år. Da der mangler en kontrolgruppe at sammenligne med, er det dog vanskeligt ud fra spørgeskemamaterialet at afgøre om fremgangen alene skyldes projektets initiativer, samt hvilke af disse der har haft effekt og hvordan. Dog er der en slags kontrolgruppesituation i forhold til at måle effekten af at have idrætsforeningstrænere til at undervise i deres idræt i skolens idrætstimer. Korsager Skole skiller sig ud fra Husum Skole ved at have haft idrætsforeningstrænere til at præsentere idræt i idrætsundervisningen på alle klassetrin, hvorimod dette kun er sket i indskoling på Husum Skole. Dette kan muligvis forklare, at der på Korsager Skole har været en lidt større fremgang i andelen af børn, der går til fritidsidræt. Det er dog ikke kun de idrætsgrene, som foreningerne har præsenteret i idrætsundervisningen, som de før idrætsinaktive nu er startet på, hvormed også andre dele af projektet kan have bidraget til den øgede idrætsdeltagelse. Indsatsen med at have foreningstrænere til at undervise i deres idræt i skoleidræts-

timerne ser ud til at have fået flere børn til at begynde til foreningsidræt via synliggørelse af og afprøvning af de aktiviteter foreningerne har at tilbyde. Samtidig er det en indsats, som bliver vurderet positivt af både idrætslærere og foreningstrænere, hvilket gør fortsat samarbejde og forankring muligt. Det anbefales derfor, at der etableres et forsat samarbejde mellem skolerne og det lokale foreningsliv om denne model.

Stigningerne i idrætsdeltagelsen viser, at Klar, Parat- Husum indsatsen har virket og har øget idrætsdeltagelsen samlet. Dog har indsatsen generelt ramt drenge samt piger med dansk baggrund bedre end piger med anden etnisk baggrund end dansk. Piger med anden etnisk baggrund end dansk bosat i Husum havde i udgangspunktet en markant lavere idrætsdeltagelse, både målt i forhold til øvrige grupper af børn og unge i Husum, men også i sammenligning med piger af anden etnisk baggrund end dansk i andre bydele og på landsplan. Undersøgelser har også vist, at piger og kvinder med anden etnisk baggrund end dansk er vanskelige at involvere i idræt, mens etnicitet ikke synes at være så stor en barriere blandt drenge og mænd. Af spørgeskemaundersøgelsen fremgår, at det blandt de idrætsinaktive piger med anden etnisk baggrund end dansk er udbredt at kunne tænke sig at gå til fodbold, dans og svømning. Vil man forsat arbejde for at forbedre idrætsdeltagelsen hos målgruppen af piger med anden etnisk baggrund end dansk i Husum, kan det anbefales, at man fra kommunal side understøtter foreninger eller tiltag, der tilbyder disse aktiviteter, og som prioriterer pigerne ved blandt andet at tildele pigeholdene bedre træningstider og træningsforhold. Undersøgelser viser endvidere, at den etniske og kulturelle baggrund synes at have stor betydning for, hvilke idrætsaktiviteter, organiseringsformer og faciliteter som foretrækkes (Ibsen m.fl. 2012, 296). Kulturelle forhold, så som lokalsamfundets, omgangskredsens og familiernes normer for hvad der er passende og vigtige aktiviteter for piger at deltage i, kan derfor have afgørende indflydelse på pigernes manglende idrætsdeltagelse. Sådanne kulturelle forhold kan være vanskelige for kommunale projekter at ændre, da de er lokaliseret i den civile sektor og det private familieliv. En metode til øget idrætsdeltagelse hos piger med anden etnisk baggrund end dansk kan være at understøtte konstruktionen af idrætstilbud, som så vidt muligt er tilpasset de normer, der måtte findes angående hvor, hvornår og hvordan det er passende for disse piger at deltage. Målgruppen giver selv udtryk for, at de føler sig trykke ved at deltage i aktiviteter, der ligger på skolen. At skolen som lokalitet er et optimalt sted at skabe nye idrætsaktiviteter, målrettet målgruppen af idrætsuvante børn og unge, og at forældre med anden etnisk baggrund samtidig har tillid til skolen som sted for børnenes idrætsdeltagelse stemmer overens med tidligere undersøgelser af idrætsuvante børns idrætsdeltagelse. Undersøgelserne peger på, at idrætsaktiviteter, der ligger på skolen i umiddelbar forlængelse af skoletiden, er i stand til at rekruttere og fastholde målgruppen af piger med anden etnisk baggrund end dansk (Østergaard 2008, Østergaard 2011, Østergaard 2012). Det anbefales derfor at der sættes ind med flere indsatser lokaliseret på skoler eller med skolen som samarbejdspartner rettet specifikt mod denne målgruppe.

5. Evaluering af de områdebaserede indsatser

Bydelen Husum er opdelt i de to kvarterer Husum Nord og Husum Syd, som ligger på hver sin side af Frederikssundsvej. Den nordlige og sydlige del er meget forskellige, hvad angår beboersammensætning. Hvor den sydlige del af Husum hovedsageligt består af et større villakvarter og en høj andel af beboere med lange videregående uddannelser, er den nordlige del derimod karakteriseret af mange almene boliger med beboere med et lavt indkomstniveau, og området har en betydelig højere andel af beboere med anden etnisk baggrund end dansk ift. den sydlige del. Der har traditionelt været en tendens til, at beboere i de to dele af Husum ikke færdes i det andet kvarter. Eksempelvis viser en kvalitativ forundersøgelse af Voldparkens børn og unges fritidsinteresser og forhold til fysisk aktivitet (Clausen 2010), at børn og unge, der bor i den nordlige del af Husum og primært har etnisk minoritetsbaggrund, i deres fritid overvejende opholder sig og bevæger sig i området nord for Frederikssundsvej. Dette bekræftes af Husum Kvarterplan udgivet af Områdefornyelsen i 2010, hvor man kan læse følgende: *Der er en meget klar tendens til, at kvarterets beboere stort set ikke færdes på 'den anden side' af Frederikssundsvej* (Områdefornyelsen Husum 2010). Frederikssundsvej deler således kvarteret i to dele. Et område i syd, som består af forholdsvis ressourcerstærke familier, og et område i nord med en stor andel af ressourcetsvage familier. Motionsindsatsen Klar, Parat – Husum opererer således primært i Husum Nord, da det er her, de socialt udsatte familier bor. Ved projektets opstart i 2011 var Husum Nord kendetegnet ved en meget lav frekvens af organiserede idrætsaktiviteter. Et centralt projektmål har derfor været at øge udbuddet af idrætsaktiviteter i området. Intentionen med de områdebaserede indsatser i Husum Nord har således været at skabe flere tilbud om fysisk aktivitet for børn og unge, både i organiseret og selvorganiseret form. Fra den tidligere nævnte undersøgelse (Clausen 2010) havde man kendskab til, at det er vanskeligt at tiltrække de etniske minoritetsunge til en etableret fysisk aktivitet, og at de foretrækker uorganiserede eller semistrukturerede fritidsaktiviteter, som kan foregå udendørs i nærmiljøet, såsom fodbold på gaden.²⁵ I 2008 lukkede Voldparkens Skole, hvilket medførte nogle strukturelle ændringer, i forhold til at alle børn og unge i Husum nu går på de samme to skoler: Husum Skole og Korsager Skole. De to Husum skoler er begge placeret syd for Frederikssundsvej, hvilket betyder, at en del af indsatsen derfor foregår i Husum Syd.

²⁵ Da det i forundersøgelsen ikke var muligt at komme i kontakt med piger med anden etnisk baggrund end dansk og få dem til at deltage i fokusgruppeinterview, blev disse pigers fritidsinteresser og forhold til fysisk aktivitet ikke dækket tilfredsstillende af undersøgelsen. Derfor har evalueringen haft særlig fokus på at få et øget kvalitativt kendskab til denne målgruppe.

For at tilgodese den særlige målgruppe og de ovennævnte faktorer har en af de centrale område-baserede indsætter været et pilotprojekt kaldet *Pilotprojekt Motionskort*. Pilotprojektet er henvendt til målgruppen 6-16 år og har været rettet mod Husum Skole og Korsager Skole. Desuden har der været et særligt fokus på mellemklassetrinnet fra 4. til og med 6. klassetrin (Merrild, Byrnak og Holmström 2011). Pilotprojekt "Motionskort" (se bilag 11, som beskriver idéen bag Pilotprojekt Motionskort) består af et fysisk kort kaldet Klar, Parat – Husum-kortet, hvis formål det er at fungere som synliggørelse af idrætstilbuddene på skolerne – herunder aktiviteter under Skolesport²⁶, SFO'er/KKFO'er og lokale idrætsforeninger. Motionskort er et fysisk kort, der kan bruges sammen med de fysiske aktivitetstilbud i og efter skoletid, og som børnene kan udfylde, hver gang de har dyrket en idrætsaktivitet. En voksen (instruktør eller træner) uddeler en kode for den afholdte aktivitet. Der er i forbindelse med kortet også indlagt en konkurrence, idet kortet, når det er udfyldt 16 gange, kan sendes ind til Sundhedshuset, hvorefter kortets ejer deltager i lodtrækning om præmier. Som det fremgår af bilag 11, er kortet knyttet til initiativer inden for tre forskellige arenaer for idrætsudøvelse. De tre arenaer er skoler, idrætsforeninger og selvorganiserede aktiviteter.

I de følgende afsnit vil udvalgte tiltag, der er sat i værk inden for de tre nævnte arenaer, blive evalueret. Herefter følger en evaluering af skoleelevernes brug af Klar, Parat – Husum-kortet. Efter evalueringen af Pilotprojekt Motionskort følger en evaluering af Klar, Parat – Husum-medarbejdernes oplevelse af samarbejdet mellem de forskellige aktører i området Husum Nord. Afsnittet sluttet af med en evaluering af de områdebaserede indsætter målrettet børn i alderen 0-6 år. I bilag 7 (status over projektmål for igangsatte initiativer målrettet boligområdet Husum Nord) ses en samlet oversigt over igangsatte initiativer i boligområdet.

5.1 Pilotprojekt Motionskort – idrætsaktiviteter på skolerne efter skoletid

På en workshop i 2011 spurgte Klar, Parat – Husum ca. 80 af Husums børn og unge om deres ønsker i forbindelse med idrætsaktiviteter. Her spurgte Klar, Parat – Husum blandt andet børnene om, hvor de ønskede, at aktiviteterne skulle foregå.

Børnene kunne vælge mellem følgende fire kategorier:

- **skolen**
- **boligområdet**
- **parker/moser**
- **forening/klub**

²⁶ Det var oprindeligt meningen, at Skolesport skulle eksistere på de to Husumskoler og samarbejde med Klar, Parat – Husum, men Skolesport er, af årsager, der er ukendte for evaluatoren, aldrig blevet implementeret på de to skoler.

Svarene viste, at skolen var den kategori, der fik flest stemmer fra børnene, og det var ud fra denne viden, at man i Klar, Parat – Husum-regi valgte at opstarte tilbud om streetbasketball og streetfodbold i umiddelbar forlængelse af skoletiden på Husum Skole og Korsager Skole. Klar, Parat – Husum valgte at placere aktiviteterne på de to skoler lige efter endt skoledag, så eleverne kunne gå direkte fra skolens timer til aktiviteterne, i håb om, at dette kunne styrke rekrutteringen og fastholdelsen af børnene.²⁷ Næste afsnit ser på, hvilke aktiviteter Klar, Parat – Husum tilbyder skolebørnene efter skoletid, og hvordan det er gået med disse aktiviteter siden opstart.

5.1.1. Streetfodbold – pigeindsats

Klar, Parat – Husum har siden april 2011 arrangeret og varetaget et tilbud om streetfodbold kun for piger på Korsager Skole lige efter skoletid. Tilbuddet er blevet varetaget af Klar, Parat – Husums projektmedarbejder Maria Holmström og sidenhen studentermedhjælper Zascha Aurora Jensen. Aktiviteten startede på både Husum Skole og Korsager Skole, men rykkede i forbindelse med kickoff på Pilotprojekt Motionskort til Korsager Skole, da der på Husum Skole ikke var den store tilslutning til aktiviteten blandt skolens elever. På Korsager Skole kom der i løbet af de første måneder 30 forskellige piger. Nogle kom kun en enkelt gang, mens andre blev fastholdt. Fodboldaktiviteten er kun for piger fra 4.-9. klasse og foregår en fast ugentlig dag i tidsrummet 13.30-15.30. Aktiviteten er gratis og kræver ikke tilmelding, og det er muligt at komme og gå, som man vil. Der er således ingen krav om, at man skal være der i hele træningens tidsrum, ligesom der heller ikke stilles krav til, at pigerne skal møde omklædt til træningen. De to fokusgruppeinterview, der er foretaget med syv piger, der fast benytter sig af Klar, Parat – Husums tilbud med fodboldtræning, viser, at pigerne opfatter det som et privilegium at kunne gå før tid. Pigerne giver udtryk for, at hvis de har mulighed for det, så vil de gerne være til stede i hele træningens tidsrum, men hvis de har andre planer eller pligter, er de glade for at kunne komme senere eller gå lidt tidligere:

Zascha, hun er meget sådan stille og rolig og meget nede på jorden i stedet for at være sådan helt (...). Så det synes jeg er godt, at det er sådan, at hvis man bliver nødt til at gå lidt før tid, måske bare sådan et kvarter, så er det fint nok med hende, sådan at hun ikke bliver sur (fokusgruppeinterview med deltagende piger i streetfodbold 1).

Denne særlige pigeindsats med streetfodbold på Korsager Skole har haft et svingende antal deltagere. Ved nogle træninger er der således mange piger, og ved andre træninger er der meget få, som det var tilfældet, da en observation af en træning skulle være foretaget i foråret 2013. Den dag

²⁷ Forskning i socialt udsatte børns idrætsdeltagelse viser, at det er en fordel at placere idrætsaktiviteterne på skolen lige efter skoletid (Østergaard 2008, Østergaard 2012). Ved at placere aktiviteten lige efter skoletid undgår man således, at børnene først skal hjem, hvormed man kan risikere, at børnene bliver forhindret i at deltage i aktiviteterne pga. pligter osv.

dukkede der kun én pige op, og træningen blev derfor aflyst. Den svingende deltagelse kan derfor være med til at sætte spørgsmålstegn ved, om der er nok deltagere til at varetage et sådant tiltag. En del af forklaringen på den svingende mødedeltagelse skal formentlig findes i, at pigerne ikke er forpligtiget til at møde til træning hver gang, og dermed bliver det usikkert, hvor mange der kommer fra gang til gang. Ifølge interviewet med Zascha er der dog en fast kerne på 5-6 piger, og hun ser det som en succes, at hun har haft held med at indfange og fastholde denne lille gruppe piger med både anden etnisk baggrund end dansk samt dansk oprindelse. Pigerne giver i de to fokusgruppeinterview udtryk for, at de er meget glade for deres træner, Zascha. Dog oplevede studentermedhjælper Zascha Aurora Jensen, at det tager lang tid at komme ind på pigerne:

Jeg kom jo der og ville vildt gerne de her piger, så selvfølgelig vil de også mig. Men nej, overhovedet ikke. Det tager virkelig lang tid det der (...) Jeg synes ikke, det handler om den kulturforskel, der er, men mere sådan det der tillidsaspekt, der ligger i, at jeg kommer, og vil jeg nu dem, og hvor lang tid er jeg der? For de er bare vant til en masse projekter (interview med Zascha Aurora Jensen).

Zascha har således været nødt til at lægge et stort arbejde i at få pigerne til at blive fortrolige med og trykke ved hende. Det har hun blandt andet gjort ved at tage ud på skolerne i sin Klar, Parat – Husum-trøje og snakke med nogle af børnene, og hun er på den måde blevet et kendt ansigt i området. Samtidig fortæller Zascha i interviewet, at hun sommetider følges med pigerne hjem, hvor de gerne snakker om ting i pigernes hverdage, der ikke er fodboldrelaterede. Ifølge Zascha handler det om vedholdenhed – det vil sige at møde op til træning, selvom det viser sig, at der ikke kommer nogen piger, og at snakke med pigerne i området, selvom de ikke er interesseret i fodbold. Zascha har således forsøgt at gøre sin egen person legitim i deres miljø og har forsøgt at nå pigerne i deres højde. Det fremgår både af Zaschas egne udtalelser samt af de to fokusgruppeinterview, der er lavet med de deltagende piger, at det er lykkedes Zascha at blive en rollemodel for pigerne. De syv piger, der har deltaget i fokusgruppeinterviewene, giver desuden alle udtryk for, at de er glade for og trykke ved Zascha.

At det som udefrakommende person er svært at komme ind i et boligområde som Husum Nord, viste projekt DGI Playground (2012) også. Her viste evalueringen af projektet, at børn og især de unge fra udsatte boligområder har et stort behov for at kende instruktøren. Ifølge de lokale instruktører fra DGI Playground skyldes dette behov for kendskab til instruktøren en frygt for at tabe ansigt og udstille sig selv. De unge har ikke lyst til at bryde personlige grænser og afprøve nye ting med et menneske, de ikke kender (Gregersen, Cour og Agergaard 2012).

Ved opstart af pigeindsatsen med streetfodbold var det meningen, at indsatsen skulle få pigerne til at starte til fodbold i en forening. Det har dog vist sig, at en stor del af disse piger ikke som udgangspunkt er interesserede i at spille i en forening, hvor man blandt andet har faste mødetidspunkter, skal klæde om samt spille på græs. Klar, Parat – Husum har derfor erkendt, at der er brug for, at man i et område som Husum Nord i fællesskab med lokale aktører støtter disse piger og giver dem et miljø og nogle trygge rammer, som de trives i: *"Det passer ikke alle at komme ind i en forening, og derfor tror jeg også, det er vigtigt, at en kommunal indsats som os faktisk går ind og lytter til, hvad der foregår i området. Vi skal være de inkluderende personer, der spørger ind til deres behov"* (interview med Maria Holmström).

Problematikken omkring pigernes manglende interesse for foreningsdeltagelse handler for nogle af pigerne om, at de ikke ønsker at spille på græs. Disse piger ønsker i stedet at spille på asfalt og bibeholde den kultur og stil, det er at spille streetfodbold (fokusgruppeinterview med deltagende piger i streetfodbold 1). Mens det for andre piger handler om en manglende forældreopbakning til foreningsdeltagelse. Ifølge interview med Zascha eksisterer der nogle familiebarrierer, i form af at forældrene ikke vil have, at deres døtre går til fodbold i en forening, hvor der er drenge til stede. Zascha italesætter endvidere, hvilke problematikker der er i forhold til at få disse piger ind i en forening. Ifølge Zascha bør man tænke over placeringen af træningstiderne, så pigerne ikke skal cykle hjem om aftenen, når det er blevet mørkt. På grund af forældrenes frygt for, at pigerne færdes ude, når det er mørkt, er det en central problemstilling for pigernes mulighed for at deltage i fritids-

aktiviteter, der også kom frem under et guidet tur-interview²⁸ med tre albanske piger bosiddende i Husum Nord (guidet tur-interview 2011). Derudover er det nødvendigt med gardiner samt individuelle brusere i omklædningsrummet. Til sidst bør man ifølge Zascha også sætte fokus på at rekruttere kvindelige trænere til pigeholdene. Der eksisterer således særlige behov vedrørende netop denne målgruppes deltagelse i fritidsidræt, bekræftes af nationale aktørers arbejde med pigerne, blandt andet SheZone (Clausen 2010) samt ligeledes i internationale undersøgelser (Walseth 2006; Dagkas, Benn og Jawads 2011).

I sommeren 2013 overgår studentermedhjælper og træner Zascha Aurora Jensen til Spillerforeningen, som overtager og viderefører pigeindsatsen med streetfodbold. Aktiviteten er i forbindelse med overdragelsen til Spillerforeningen flyttet til Husum Nord, hvor aktiviteten foregår i boldburet ved Toften. Ifølge interview med Zascha er hovedfokus at fortsætte med de piger, der har deltaget i indsatsen på Korsager Skole, samt at få piger fra Tingbjergområdet og Brønshøjområdet med i træningen. Spillerforeningen har tidligere haft en pigeindsats i Bispebjerg, og det er dermed ikke et nyt projekt, der skal opstartes. Det handler i stedet om at få indsatsen til at vokse i distriktet. Pigeindsatsen med streetfodbold, som Klar, Parat – Husum opstartede, er således blevet forankret i området.

5.1.2. Streetbasketball

Siden efteråret 2011 har Klar, Parat – Husum ligeledes arrangeret og varetaget et tilbud om streetbasketball rettet mod skolebørn på mellemtrinnet. Tilbuddet startede med to faste ugentlige dage i tidsrummet kl. 13.30-15 på hhv. Husum Skole og Korsager Skole. Ideen med streetbasketball har været at koble det sammen med kampagneperioderne. Udgangspunktet har således været, at streetbasket gerne skulle være en fast aktivitet, hvis der var interesse for det. Men hvis der ikke kunne blive skabt en interesse, skulle aktiviteten være bygget op omkring kampagneperioderne. Streetbasket blev igangsat på både Husum Skole og Korsager Skole, og hvor der har været træning hver gang på Korsager Skole, har der på Husum Skole været perioder uden træning på grund af manglende interesse. Årsagen hertil kan ifølge træner Magnus Runge Holmegaard være en forskel på de to skolars imødekommenhed over for projektet. Magnus har oplevet, at der er forskel på, hvor godt de to skoler har taget imod Klar, Parat – Husums basketballaktivitet. Hvor han har oplevet åbenhed over for Klar, Parat – Husums basketballaktiviteter fra både lærere og elever på Korsager

²⁸ Guidet tur-interview er en særlig interviewmetode. Som navnet indikerer, fungerer respondenterne som turguider, idet de viser interviewerens rundt i deres boligområde. Interviewet foregik på den måde, at evaluator indgik en aftale med de tre piger om, at de skulle vise deres boligområde og fortælle om, hvordan det var at bo der, og hvad de foretog sig i området. Under gåturen, der varede 40 minutter, stillede evaluator spørgsmål til pigerne, der var møttet på at få et indblik i pigernes hverdagsliv (familie, venner og skole), deres oplevelse af at bo i området og deres forhold til idræt og fysisk aktivitet.

Skole, har han modsat oplevet, at udskiftning af bevægelseskoordinator på Husum Skole har vanskeliggjort at få rodfæstet Klar, Parat – Husums aktiviteter på Husum Skole. En anden forskel på de to skoler er, at hvor Korsager Skole gennem hele forløbet har haft den samme person tilknyttet som bevægelseskoordinator, er bevægelseskoordinatoren på Husum Skole undervejs blevet skiftet ud. Ifølge Magnus har det haft betydning for samarbejdet på Husum Skole, at det ikke har været en gennemgående person at samarbejde med (interview med Magnus Runge Holmegaard).

I marts måned 2013 valgte Klar, Parat – Husum at fokusere på aktiviteterne på Korsager Skole, hvorfor basketballtræningen stoppede på Husum Skole, og der blev i stedet opfordret til at interesserede elever deltog i træningen på Korsager Skole. Basketballtræningen er ligesom streetfodbold et gratis og uforpligtende tilbud, men hvor streetfodbold kun er for piger, er streetbasketball for begge køn. Ifølge interview med Klar, Parat – Husum-medarbejder og træner Magnus Runge Holmegaard kan det være problematisk at have begge køn på samme tid. Magnus har blandt andet oplevet en gruppe piger, der ikke ønskede at træne med drengene, da pigerne ikke følte sig godt tilpas sammen med drengene.

Basketballtræningen har oplevet en stor deltagertilslutning på Korsager Skole. I første halvdel af 2013 har der været mellem 15 og 30 børn til træning hver gang. Deltagerne består både af børn, der går i KKFO Frithuset, og af børn, der ikke er i et fritidstilbud efter skoletid. Ifølge interview med Magnus Runge Holmegaard oplevede han en stor forskel på de børn, der kommer fra hhv. Husum Skole og Korsager Skole. Han oplevede, at der er flest etnisk danske børn, der deltog i streetbasket på Husum Skole. Samtidig oplevede Magnus, at børnene på Husum Skole har en mere ressourcestærk baggrund, i form af at de husker at medbringe og benytte deres motionskort, og at de har prøvet flere forskellige idrætsgrene. Disse børns fritidsliv viste sig at være dækket ind af både klub og øvrige fritidstilbud, hvorfor mødedeltagelsen på basketholdene var meget svingende. Til gengæld er det Magnus erfaring, at de børn, der har deltaget på Korsager Skole, hovedsagligt er børn fra knap så ressourcestærke hjem, hvoraf en stor andel har anden etnisk baggrund end dansk. Det er børn, som ifølge Magnus ikke går til foreningsidræt, men derimod dyrker uorganiseret sport og/eller såkaldt semistruktureret sport, som bliver arrangeret i forbindelse med et af de mange projekter, der er i området. Disse børn er ifølge Magnus langt mere optagede af at deltage i selve aktiviteten frem for at bruge motionskortet. Derudover fortæller Magnus, at de børn, der kommer til træningen på Korsager Skole, er børn, der hænger ud på skolen efter skoletid, og som i perioden i umiddelbar forlængelse af skoledagen ikke har noget at give sig til.

Ved en observation af den første basketballtræning efter sæsonstart på Husum Skole i september 2012 går Magnus rundt på skolen og spreder budskabet om streetbasket. På den måde får han tiltrukket en hel flok drenge, der gerne vil deltage i træningen. Der kommer ni drenge og træner

med, hvoraf de seks har en anden etnisk baggrund end dansk, og de resterende tre er etnisk danske (observation af basketballtræning 2012).

Klar, Parat – Husums studentermedhjælper Magnus Runge Holmegaard har siden start stået for at undervise i basket. Magnus kan, ligesom Zascha, der står for streetfodbold, nikke genkendende til, at det tager lang tid at komme ind på disse børn. I interviewet med Magnus kommer det frem, at han har brugt rigtig meget tid på relationsarbejde, og at det gennem dette arbejde også er lykkedes ham at komme tæt på børnene:

(...) Særligt er, at de også gerne vil snakke med mig som en relationsperson. Fordi nu har jeg også været her et år, så nogle gange bruger vi det første kvarter på, at de skal fortælle mig om, hvad de har lavet (...). Så på den måde, så oplever jeg, at det (arbejdet) er meget socialt, og at de også rigtig gerne vil have, at jeg bliver hængende lidt for bare at snakke med dem. På den måde oplever jeg mig også som en form for socialpædagog, der kommer med nogle aktiviteter, og så kan vi snakke lidt og hygge os med det (interview med Magnus Runge Holmegaard).

Det er således tydeligt, at der ligger et stort relationsarbejde i at komme tæt på disse børn, og Magnus har især oplevet, at det tager lang tid for pigerne at skabe tillid til ham. Ifølge Magnus' egen fornemmelse nok i særlig grad, fordi han er en mand. Der har således været brug for, at Magnus har skabt tillid til de piger, der har vist interesse for at deltage i træningen, og vist dem, at han er alt andet end farlig.

Magnus har som nævnt været træner siden tiltaget med streetbasket startede i 2011. I april 2013 lavede Klar, Parat – Husum en aftale med Alonzo, der er basketballinstruktør i Stevnsgade Basketball. Der er således etableret et samarbejde omkring basketballtræningen. Modellen for samarbejdet er ifølge interview med projektmedarbejder Maria Holmström under udvikling. Der bliver blandt andet etableret nogle andre rammer, der gør, at træningen i højere grad ligner træning i foreningsregi. Derudover er der i 2013 blevet skabt et større samarbejde med KKFO Frithuset, hvor mange af de deltagende børn kommer fra, og de er i gang med at finde rammer og tidspunkter til at starte træningstilbuddet op. Det er således planen, at KKFO Frithuset og Stevnsgade Basketball i et samarbejde fortsætter basketballtræningen på Korsager Skole. På den måde bliver basketballtræningen på Korsager Skole en del af KKFO Frithusets aktivitetskalender, som børnene kan gå til, hvis de vil.²⁹

²⁹ Da tilbuddet er under udvikling på tidspunktet for færdiggørelsen af denne evaluering, er der ikke vished om, hvorvidt basketballtræningen kun er rettet mod de børn, der er tilmeldt KKFO Frithuset, eller om tilbuddet tilrettelægges som et åbent tilbud til alle skolens elever, således at de børn og unge, der ikke har tilknytning til KKFO'en eller andre fritidsinteresser at gå til, stadig har mulighed for et tilbud på skolen efter skoletid.

5.1.3. Pigeproblematik i forbindelse med streetbasketball

Streetbasketball er som tidligere nævnt en af de idrætsaktiviteter, Klar, Parat – Husum tilbyder lige efter skoletid. I forbindelse med træningen har studentermedhjælper og træner Magnus Runge Holmegaard oplevet, at der udspiller sig en problemstilling omkring deltagelsen af piger med anden etnisk baggrund end dansk. På Korsager Skole har der således været en gruppe 6.-klasses piger, der har været meget interesserede i at deltage, men da de af forskellige årsager ikke har lyst til at deltage sammen med drengene, deltager de kun lejlighedsvis. Det har ifølge Magnus Runge Holmegaard betydet, at i de perioder, hvor drengene har vist særlig stor interesse i at deltage i basketball – det har typisk været i kampagneperioderne – der har pigerne trukket sig tilbage fra aktiviteten, men de befinder sig stadig i periferien, hvor de kigger på. Der er ifølge Magnus tale om en gruppe piger med anden etnisk baggrund end dansk, som befinder sig i området på og omkring skolen efter skoletid, og som ikke har andre steder at gå hen. Pigerne har ytret ønske om at træne alene, men dette kan ikke lade sig gøre, da træningstilbuddet gælder både drenge og piger, og der er ikke afsat timer til at kunne træne drenge og piger adskilt. Magnus beskriver i en mail, at disse piger i et stykke tid har trukket sig tilbage og ikke længere virker interesserede i tilbuddet. Ifølge interview med projektmedarbejder Maria Holmström gjorde samarbejdet med KKFO'en, at der startede nye piger fra 3.-4. klasse. Der er således kommet yngre piger til, efter de ældre piger er stoppet (interview med Maria Holmström).

5.2. Pilotprojekt Motionskort – styrkelse af idrætsforeninger i Husum

Foruden ovenstående idrætsaktiviteter efter skoletid, som Klar, Parat – Husum har etableret, er der også i projektets tre år skabt samarbejde med allerede eksisterende foreninger i området samt kontakt til og samarbejde med relevante foreninger fra andre københavnske bydele. Man har fra projektholders side arbejdet på at skabe nye aktivitetstilbud i Husum samt understøtte og skabe mere synlighed omkring de allerede eksisterende foreninger og tilbud (se bilag 7 for uddybning). Følgende afsnit er en evaluering af foreningernes deltagelse i Klar, Parat – Husum, herunder samarbejdet mellem skoler og foreninger. Afsnittet tager primært udgangspunkt i tre udvalgte foreningers erfaringer undervejs i projektforsløbet.

5.2.1. Etablering af nye aktiviteter i området – parkour på Korsager Skole

Et af Klar, Parat – Husums projektmål var at etablere mindst fem nye aktiviteter i området under projektperioden i samarbejde med lokale foreninger/institutioner. En af de blivende aktiviteter, Klar, Parat – Husum har medvirket til at etablere, er en skateboardbane, som er etableret på Energicenter Voldparken i foråret 2013. Derudover har der i samarbejde med foreninger, som har

faste foreningsfaciliteter i andre bydele i København, været etableret tre satellitforeninger i Husum. Foreningerne har tilbudt capoeira, taekwondo og parkour. Capoeira og taekwondo eksisterer ikke længere som satellitforeninger i Husum. Det gør parkour derimod, som i indeværende sæson har ca. 18 medlemmer. Derudover er Klar, Parat – Husum i efteråret 2013 i gang med at etablere forenings samarbejde omkring tre nye aktivitetstiltag: fodtennis, floorball og basketball (for tiltaget omkring basketball se afsnit 5.1.2).

Foreningen Streetmovemnet har i forbindelse med opstart af parkour i Husum, oplevet visse udfordringer. I det følgende vil nogle af disse udfordringer blive eksemplificeret. Eksemplerne giver et billede af nogle af de udfordringer, som en forening kan opleve i forhold til at starte nye foreningsaktiviteter og samarbejdsrelationer i et udsat boligområde, men er naturligvis ikke dækkende for alt, hvad der har foregået.

Foreningen Streetmovement, der hører til i StreetMekka på Vesterbro i København, har eksisteret som en satellitforening i Husum og undervist i parkour siden efteråret 2012 – efter de var med i tredje kampagne for Motionskortet. Streetmovement har undervist omkring 15-20 børn og unge i parkour på Korsager Skole hver mandag i tidsrummet kl. 17-19. Træningen varetages af Lui Koch, som er vant til at undervise i parkour, og som har været med til at starte Streetmovement Odense. Ifølge interview med Lui er det ikke kun børn fra områdets to skoler, der deltager i træningen på Korsager Skole. Det er også børn, som kommer fra andre bydele og skoler. Aktiviteten parkour burde ifølge Lui tiltrække de ressourcetsvage børn, men ifølge Lui er der ikke mange af de ressourcetsvage børn, der har været tilmeldt og gået til parkour fast. Lui fortæller, at der derimod ved workshops eller ved undervisning i idrætstimerne på de to skoler er en del potentielt ressourcetsvage børn, der prøver parkour og synes, det er sjovt. Parkourtræningen på Korsager Skole har været for begge køn, men der er flest drenge til træningen – en kønsfordeling, Lui genkender fra de andre steder, han underviser i parkour (interview med Lui Koch).

Både Klar, Parat – Husum og Korsager Skole har under opstarten støttet tiltaget med parkour økonomisk. Pengene er blevet brugt til indkøb af materialer og til, over en periode, at holde kontingentet nede. Kontingentet har således været 300 kr. for et halvt år bestående af ca. 20 træninger på 2 timer. Det er planen, at parkour fortsætter efter sommerferien 2013. Lui giver dog i interviewet, der blev foretaget foråret 2013, udtryk for, at der er en række praktiske forhold, der skal være styr på, før han og foreningen Streetmovement vil fortsætte som satellitforening på Korsager Skole. Børnene har skullet melde sig til parkour for et halvt år ad gangen, og Lui fortæller, at der blandt de omkring 15-20 fast tilmeldte børn har været 3-4 børn med en meget opmærksomhedskrævende adfærd, som til tider har fyldt så meget, at Lui ikke har kunnet undervise. Lui oplever, at han mangler uddannelse til at håndtere disse børn, og ser det som en problemstilling, der

skal løses, hvis tiltaget med parkour skal fortsætte efter sommerferien 2013. I forbindelse med de opmærksomhedskrævende børn savner Lui hjælp fra Korsager Skole og efterspørger, at nogen fra skolen eller fritidshjem/klub kan være til stede under træningen. Det fremgår af interviewet, der blev foretaget i foråret 2013, at Lui desuden er usikker på, om der kan findes midler til at starte aktiviteten på Korsager Skole efter sommerferien. Hvis der ikke findes midler, vil det betyde, at kontingentet vil blive sat op. I interviewet vurderer han, at nogle af de deltagende børn nok vil have svært ved at betale kontingentet, og dette kan måske være den medvirkende årsag til, at parkourtræningen flyttes til en anden bydel. Som nævnt er parkour startet igen på Korsager Skole efter sommerferien 2013, med 18 betalende medlemmer, og er tilmed kommet til at fungere med et højere medlemskontingent på 600 kr. Inden opstart blev der ændret på nogle praktiske forhold. Dog har det ikke været muligt at etablere et samarbejde med KKFO'en, da træningen ligger uden for dennes åbningstid.

Samarbejdet mellem skolen og foreningen, både generelt og under kampagneperioderne, har ifølge Lui budt på visse udfordringer. En af de problemstillinger, Lui nævner i forbindelse med samarbejdet med skolerne, er skolens informationsniveau til eleverne om rammerne og forudsætningerne for at deltage i aktiviteten. Foreningen Streetmovement har deltaget i workshops på Husum Skole og Korsager Skole med aktiviteten parkour, hvor skolebørnene har fået lov til at afprøve parkour. I

den forbindelse savner Lui, at der bliver givet bedre information til børnene, inden aktiviteten starter, så børnene ved, hvad de går ind til. Det gælder fx information om, at man for eksempel ikke kan træne i cowboybukser, da træningen kræver, at man skal tage lange skridt. Lui har således oplevet, at en del piger gerne ville være med til parkour på disse workshops, men at de ikke har haft mulighed for det, da de ikke har husket at medbringe skiftetøj. Derudover nævner Lui, at koordinationen af børn ved disse workshops ikke har fungeret optimalt. Lui havde på forhånd meddelt skolerne, at han sammen med en anden træner i alt kunne håndtere maks. 20 børn af sikkerhedsmæssige årsager. De endte med at skulle håndtere hhv. 40 børn og 60 børn ved to workshops, hvilket de slet ikke var nok trænere til. Lui savner derfor en bedre organisering.

En anden problemstilling, Lui nævner i forbindelse med samarbejdet med skolen, er manglen på tilfredsstillende adgang til træningsredskaber. I vinterperioden har parkourtræningen foregået indendørs i en lille gymnastiksal på Korsager Skole med få rekvisitter. I forbindelse med den indendørs træning har der været nogle uoverensstemmelser omkring et stativ, der er blevet brugt til træningen. Korsager Skole har ikke ønsket at have stativet stående fremme hele tiden, hvorfor foreningen ved hver træning skulle sætte stativet op samt tage det ned igen. Ifølge Lui mangler der en bedre dialog imellem foreningen og stedet, aktiviteten bliver afholdt – som i dette tilfælde er Korsager Skole. Lui ville ønske, at Korsager Skole havde spurgt foreningen, om de kunne hjælpe med at stille nogle redskaber til rådighed, da det ikke er nok med en gymnastiksal eller en græsplæne. Projektmedarbejder Maria Holmström er enig med Lui om, at der mangler en dialog mellem skolen og foreningen, men hun mener modsat også, at man som forening skal se det som sit ansvar at vurdere, hvor man kan have sit udstyr stående, og prøve at få det til at fungere. (interview med Maria Holmström). Det er således både foreningen Streetmovements samt projektmedarbejder Maria Holmströms holdning, at der er brug for en bedre dialog mellem skoler og foreninger for at få samarbejdet til at køre mere gnidningsfrit.

5.2.2. Styrkelse af allerede eksisterende foreninger

Da Klar, Parat – Husum startede sine aktiviteter i Husum, var der sammenlignet med andre bydele få foreninger i området og en lav grad af synlighed omkring disse. Med Pilotprojekt Motionskort har Klar, Parat – Husum ikke kun haft som målsætning at skabe nye aktivitetstilbud, men også at indgå samarbejde med og styrke de allerede eksisterende foreninger og tilbud, der var i området. I dette afsnit er samlet nogle af de erfaringer, to etablerede foreninger i området, Husum Boldklub og Gym Leg, har i forhold til at være idrætsforening i en bydel med mange socialt udsatte familier og med Klar, Parat – Husums initiativer.

Husum Boldklub er den største idrætsforening i Husum, og foreningen er kendetegnet ved udelukkende at være drevet af frivillige og har dermed ingen fastansatte. Husum Boldklub er en breddeidrætsforening, der rummer 600 medlemmer, hvoraf de ca. 350-400 medlemmer er under 25 år – medlemmer, der dermed tilhører ungdomsholdene. Som den eneste fodboldforening i området består Husum Boldklub både af pige- og drengespillere samt dame- og herrespillere. Husum Boldklub har desuden i samarbejde med DBU København opstartet en streetfodboldafdeling med to tilmeldte drengehold, som træner i boldburet ved Toften. Streetfodbold i Husum Boldklub er et tilbud til de børn, der ikke ønsker at være lige så forpligtiget, som hvis man spiller almindelig fodbold på græs, da streetfodbold indeholder færre træninger.

I projektperioden har Husum Boldklub ud over at indgå i Motionskortordningen i forhold til gratis prøvetimer i kampagneperioderne ikke haft ressourcer til involvering og samarbejde. Eksempelvis er der p.t. ikke et samarbejde mellem Husum Boldklub og de to Husumskoler, da klubben, i kraft af at deres aktiviteter bygger udelukkende på frivillig arbejdskraft, ikke har ressourcer til at opbygge et sådant samarbejde. Ifølge interview med ungdomsformanden Tony Christensen drømmer klubben dog om midler til at kunne skabe en fuldtidsstilling, som ville gøre det muligt at etablere et samarbejde mellem fodboldklubben og skolerne og institutionerne i Husum. Tony tror, at et sådant samarbejde ville gøre det nemmere at få børnene over i foreningen, samtidig med at det ville skabe kendskab til foreningen blandt forældrene. Tony vil ligeledes gerne kunne tilbyde to timers morgentræning i Husum Boldklub i samarbejde med skoler og institutioner. Viljen til at samarbejde med skoler og institutioner er således til stede hos Husum Boldklub, men de mangler ressourcer i form af økonomi til at gøre det til en realitet. På trods af Husum Boldklubs manglende ressourcer til i højere grad at have taget del i Pilotprojekt Motionskort er Tony meget positiv over for, at kommunen gennem et tiltag som Klar, Parat – Husum har sat fokus på at skabe større synlighed og flere tiltag om idræt og fysisk aktivitet i bydelen Husum, og det er Tonys opfattelse, at Klar, Parat – Husum har medvirket til at skabe et langt større fokus på og en større synlighed omkring de idrætsaktiviteter, der foregår i Husum (interview med Tony Christensen).

Gym Leg er en breddeidrætsgymnastikforening fra 1968, der hører under den ellers eliteprægede gymnastikforening Gefion, som har til huse i Grøndal Multicenter. Gym Leg har siden år 2000 haft tilbud om gymnastik på Korsager Skole. Gym Leg har følgende hold på Korsager Skole: et hold for de 3-4-årige, to hold for de 4-6-årige, 2 hold for de 6-8 årige og 1 hold for 9år+. og et hold. Alle holdene undervises af lønnede instruktører. Et medlemskab i Gym Leg koster 170 kr. om måneden for fire træninger, hvilket er med til at sætte nogle begrænsninger på, hvem der deltager, da man skal have råd til at betale kontingentet. Ifølge Ellen Margrethe Pedersen, som har en lang erfaring som frivillig leder, idet hun har været med til at opstarte Gymnastikforeningen Gefion, kommer medlemmerne generelt ikke fra familier, der er velhavende, men snarere fra familier, der prioriterer,

at deres børn går til idræt. Ifølge Ellen Margrethe er målgruppen af børn i Gym Leg både etnisk danske samt etniske minoriteter – dog deltager flest etnisk danske børn i Gym Leg på Korsager Skole.

Gym Leg har i højere grad end Husum Boldklub deltaget i aktiviteterne omkring Pilotprojekt Motionskort. Som en del af Klar, Parat – Husums tiltag har Gym Leg haft en instruktør ude at undervise i idrætstimerne på Korsager Skole (for yderligere information om dette tiltag se afsnit 4.2.2.). Derudover har Gym Leg også været med i Klar, Parat – Husums tiltag omkring Pilotprojekt Motionskort. Ellen Margrethe giver dog udtryk for, at foreningen Gym Leg målt i antallet af nye medlemmer hverken har fået meget ud af at have instruktører med i idrætstimerne eller af motionskortordningen. Ifølge Ellen Margrethe har Gym Leg kun haft to deltagere, som er mødt op til en træningstime med deres motionskort, og disse er begge stoppet igen.

En af de centrale udfordringer, begge foreninger oplever i forhold til at få nye medlemmer fra familier, der ikke har en kultur for foreningsdeltagelse, er manglende forældreinvolvering. Ifølge Tony er Husum Boldklub en forening, der kræver stor inddragelse af forældre. Forældregruppen inddrages således som fx trænere, holdledere og hjælpere. Tony har erfaret, at flere af de nye medlemmer kommer fra kulturer, der ikke har tradition for frivilligt arbejde og sport. For at afhjælpe denne problemstilling er klubben i gang med at få lavet nogle forældreprojecer, der beskriver, hvilke krav foreningen har til forældredeltagelse (interview med Tony Christensen). Ellen Margrethe fra Gym Leg ser den manglende forældreinvolvering som en af årsagerne til, at Gym Leg ikke har fået nye medlemmer ud af at deltage i Klar, Parat – Husums aktiviteter. Ellen Margrethe fortæller om en gruppe piger med anden etnisk baggrund end dansk fra 6.-7. klasse, der fik lov til at træne med flere gange, uden de var meldt ind. Da Ellen Margrethe gav pigerne papir med vejledning om indmeldelse, hvor der stod, at foreningen gerne ville hjælpe med at søge støtte til kontingentnedsættelse, stoppede pigerne. Ellen Margrethe fortæller, at hun tvivler på, at pigernes forældre vidste, at de havde deltaget i træningerne i Gym Leg på Korsager Skole. Forældreopbakning og forældreinddragelse er ikke kun nødvendigt i Gym Leg og Husum Boldklub, men også for Nørrebro Taekwondo Klub, som er en af de andre foreninger, Klar, Parat – Husum har haft samarbejde med, og som er en klub med en høj andel af børn med anden etnisk baggrund end dansk. For Nørrebro Taekwondo Klub er forældrenes engagement i deres børns idrætsdeltagelse en forudsætning for et velfungerende foreningsmedlemskab. Ifølge en af klubbens ungdomstrænere er de som forening meget afhængige af forældrenes engagement. Uden forældre til at følge særligt de mindre børn til træning og stævner kan det ifølge træneren ikke lade sig gøre at have et barn indmeldt i foreningen. Forældrenes rolle handler her, som i Husum Boldklub, om håndtering af diverse praktiske forhold som eksempelvis håndtering af tøj og kørsel til og fra stævner. For taekwondo-klubben afhænger det ifølge træneren derfor ikke så meget af familiernes økonomiske ressourcer,

om et barn kan deltage eller ej, men derimod om forældrenes vilje til engagement (observation af taekwondoundervisning på Korsager Skole).

Som det var tilfældet med foreningen Streetmovement, der underviser i parkour, oplever gymnastikforeningen Gym Leg også udfordringer omkring samarbejdet mellem forening og skole. Ifølge Ellen Margrethe er det gymnastikforeningens materialer, der har givet foreningen adgang til Korsager Skole. Hun udtrykker dette forhold således: *"Materialerne i gymnastiksalen tilhører Gefion, og det er både en adgangsbillet til skolen, samtidig med at det er et problembarn, fordi skolen ikke har mange redskaber, da gymnastik har været nedprioriteret"* (interview med Ellen Margrethe Pedersen).

Ellen Margrethe føler således, at foreningen giver en masse til Korsager Skole i form af foreningens gymnastikredskaber, som skolen frit kan bruge, uden at foreningen får noget igen. Det, Ellen Margrethe efterlyser, er, at skolen i højere grad hjælper målgruppen af foreningsuvante elever til at deltage i en foreningsaktivitet (interview med Ellen Margrethe Pedersen).

Selvom det ikke har direkte tilknytning til Klar, Parat – Husums tilstedeværelse i området, er det værd at bemærke, at en strukturel forandring som lukning af Voldparkens Skole har ført til ændring i idrætsaktivitetsmønsteret i Husum. Tony fortæller i interviewet, at Husum Boldklub og Brønshøj Boldklub før i tiden groft sagt var opdelt på den måde, at Brønshøj Boldklub havde den største del af områdets etniske minoriteter, hvorimod Husum Boldklub havde flest etnisk danske medlemmer. Dog har lukningen af Voldparkens Skole i 2012 været med til at ændre dette billede. Lukningen af Voldparkens Skole har således medført, at der er kommet nye medlemmer fra Husum Nord i Husum Boldklub, idet mange af de tidligere elever fra Voldparkens Skole flyttede til Husum Skole og Korsager Skole. Denne skoleflytning kan have gjort børnene opmærksomme på Husum Boldklubs eksistens, da klubbens fodboldbaner ligger tæt på begge skoler – nærmere bestemt lige bag Husum Skole, hvor eleverne kan kigge ned på dem fra klasselokalerne. Et andet forhold, der kan have spillet en rolle for den øgede deltagelse i forbindelse med skoleflytningen, er, at børnene har fået nye kammerater igennem skoleflytningen – kammerater, som allerede var medlemmer af Husum Boldklub. Tony udtaler følgende:

I løbet af den tid, der er gået, siden Voldparkens Skole lukkede, er vi gået fra omkring 5% ikke-etniske danskere i ungdomsorganisationen til omkring 22% optalt i efteråret sidste år (2012). Så det er en væsentlig stigning, kan man sige. Så vi kan i hvert fald se en helt klar sammenhæng med den skolelukning (interview med Tony Christensen).

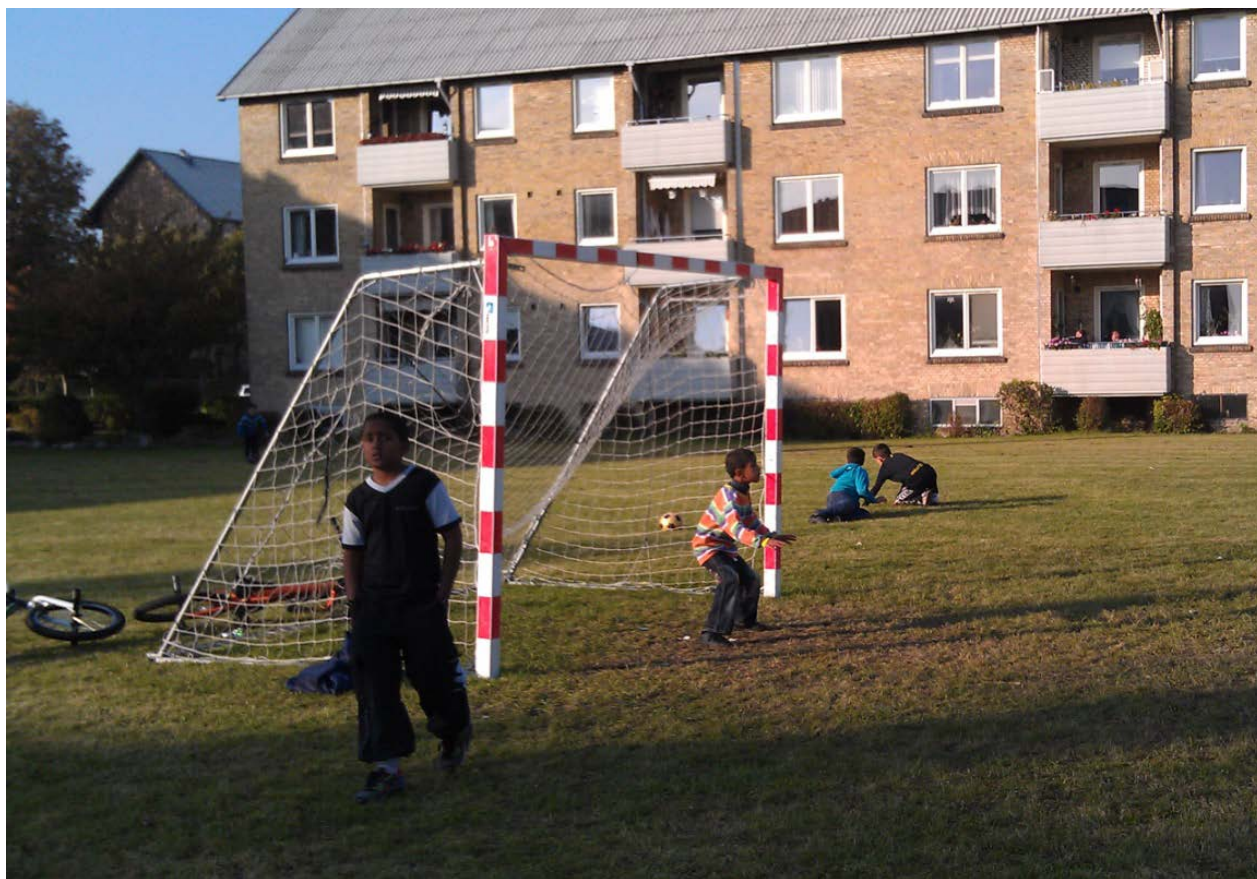
5.3. Pilotprojekt Motionskort – selv- og semiorganiserede aktiviteter

Som beskrevet i afsnit 1.5 *Generelle fakta om bydelen Husum* har området Husum Nord været præget af vold og kriminalitet. En forudsætning for, at der kan foregå selvorganiserede og semiorganiserede aktiviteter i området, er, at beboerne har en oplevelse af trygt at kunne færdes i boligområdet. Dette afsnit indledes derfor med en analyse af boligområdet, og dernæst evalueres udvalgte tiltag.

5.3.1. Analyse af boligområdet Husum Nord

I "Klar, Parat – Husum – Motion for børn og unge, første delrapport" (2012) blev boligområdet beskrevet som værende velholdt, men mennesketomt. Under to observationer i området, den ene foretaget på en solskinseftermiddag i efterårsferien, blev der bidt mærke i, hvor få børn og voksne der var fysisk til stede i området, hvor stort set alle legepladser stod tomme og øde hen. Det var stort set kun en gruppe drenge på 8-11 år, der var samlet ved et åbent område mellem nogle huse. Drengene spillede fodbold, mens nogle betydelig ældre unge drenge kiggede på. Der blev noteret et fravær af piger i området (observation af boligområde 1, observation af boligområde 2). Et guidet turinterview med tre albanske piger, der gik i 6. klasse på Korsager Skole, bekræftede tendensen med fraværet af piger. Under interviewet fremgik det, at de tre piger alle oplevede Husum Nord som et godt sted at bo i sommerhalvåret, fordi der var masser af ting at foretage sig, mens det modsatte ifølge pigerne gjorde sig gældende om vinteren. Pigerne fortalte, at familierne ikke lader deres piger gå ud, når det er mørkt, på grund af den utryghed, beboerne oplever specielt efter mørkets frembrud. Pigerne fortalte i interviewet, at de i stedet sidder hjemme i deres lejligheder om vinteren efter mørkets frembrud (guidet tur-interview 2011).

Ved projektets opstart i 2011 var området Husum Nord belastet af hærværk og vold. Dette medførte en svær start i forbindelse med etablering af Klar, Parat – Husums områdebaserede indsatser. Den manglende deltagelse i og fastholdelse af igangsatte initiativer for børn og unge, som blandt andet skyldes forældrenes utryghed, gjorde det vanskeligt at etablere nye idrætsaktiviteter i Husum Nord. Som første og anden delrapport viser, har Husum Nord været et vanskeligt område at starte et projekt samt forskellige idrætslige tiltag i, og der har derfor været en stor udskiftning af aktiviteter undervejs. Dog fortæller projektmedarbejder Maria Holmström, at der i 2013 er skabt et bedre fundament for de lokale aktører, som nu også kan få børnene til at komme og deltage i de tilbudte aktiviteter. Der eksisterer ligeledes et godt samarbejde blandt de forskellige aktører i området (interview med Maria Holmström).

I et interview med projektmedarbejder Maria Holmström fortæller hun, at problemstillingen med trygheden i området kan deles op i to forhold. Hun oplever, at der, i forhold til de børn, projektet er i kontakt med, er ro i området, også i forhold til hærværk, når der er aktiviteter i området som for eksempel turneringer. Dog fortæller hun om en gruppe såkaldt ”matrikelløse unge”, som er en gruppe drenge, der ikke har haft noget sted at opholde sig i deres fritid i de sidste to år, dvs. siden 2011. Disse drenge har været et uromoment både i Husum og Tingbjerg på grund af deres provokerende attitude samt deres adfærd med knive og hærværk. Det startede med, at denne gruppe af drenge forstyrrede de mindre drenge i fritidsklubben, hvorefter man forsøgte at lave en pædagogisk indsats. Pædagogerne havde dog for få ressourcer til at løfte opgaven, og derfor bruger gruppen af matrikelløse unge p.t. biblioteket som værested, men dette er ikke en hensigtsmæssig løsning, da de ifølge Maria Holmström forsøger at overtage styringen på biblioteket, hvilket selvsagt giver bibliotekarerne nogle udfordringer, som de normalt ikke står over for. Der mangler derfor et sted, hvor denne gruppe af matrikelløse drenge kan udfolde sig med nogle aktiviteter. De matrikelløse unge er således stadigvæk en udfordring i området, men hvis man ser bort fra dem, kan man ifølge Maria Holmström konstatere, at der overordnet set har været mere ro i området det sidste års tid, og at det går i den rigtige retning med at skabe øget tryghed i Husum Nord.

Et af de tiltag, der har været sat i værk for at skabe øget tryghed i området, er den såkaldte Tryghedspakke. I sommeren 2012 blev der på tværs af samarbejdspartnere lavet et stort arbejde for at skabe tryghedsskabende indsatser i og omkring Voldparken, og der er blevet etableret en tryghedspakke. Denne tryghedspakke omfatter blandt andet en fælles kompetenceudvikling af medarbejdere på tværs af forvaltninger og projekter i Voldparkenområdet – med særlig fokus på ungekontakt, tryghed og en fælles tilgang. En del af tryghedspakken er således, at ledere og medarbejdere på tværs af indsatser og faggrænser mødes for blandt andet at diskutere en pædagogik og et fælles sprog over for de unge, eksempelvis hvornår og hvordan man indberetter bekymrende observationer i forhold til de unge. Tryghedspakken har dermed været medvirkende til at sikre, at der foregår en faglig sparring imellem projekterne. Arbejdet har resulteret i, at området omkring Voldparken og særligt EnergiCenter Voldparken er blevet et mere trygt sted at færdes og bo sammenlignet med situationen i efteråret 2011, hvor der ugentligt var trusler om vold, rudeknusninger og indbrud på EnergiCenter Voldparken.³⁰

5.3.2. Streetfodbold i buret

Streetfodbold i buret ved Toften er en af de semistrukturerede aktiviteter, som Klar, Parat – Husum har startet i området i samarbejde med lokale aktører. Aktiviteten har været målrettet både piger og drenge, og der har også været mixhold. Ifølge interview med projektmedarbejder Maria Holmström har lokale aktører arrangeret en årligt tilbagevendende fodboldturnering i Husum, i boldburet ved Toften. Siden 2011 har der være koblet træninger på som opstart til turneringen. Aktiviteterne omkring turneringen samt selve turneringsarrangementet er for både piger og drenge. Sideløbende har studentermedhjælper Christoffer Sick Balle i 2012 arrangeret ugentlige træninger sammen med den gamle Voldparkens Klub. En aktivitet, der i dag er forankret i DBU Street. To fokusgruppe-interview foretaget med en gruppe piger, hvoraf nogle af dem lige er startet til streetfodbold, mens andre har været med siden starten af streetfodbold-pigeindsatsen, bevidner, at disse piger ikke er generet af drengenes tilstedeværelse – hverken når de spiller fodbold i buret ved Toften eller på Korsager Skole. Pigerne fra streetfodbold har ligeledes ikke noget imod at spille på hold sammen med drengene, og det er blandt andet fra denne turnering, at pigerne har gode erfaringer med at spille på mixhold med drengene. Pigerne fortæller, at de ikke har oplevet drenge, der generer ved

³⁰ I foråret 2012 afsatte Økonomiforvaltningen 700.000 kr. til en Tryghedspakke for Voldparken. Pakken bestod af etablering af videoovervågning af EnergiCenter Voldparken, bedre belysning af EnergiCenter, elektronisk adgangskontrol på EnergiCenter Voldparken, flere gadeplansmedarbejdere i området i sommeren 2012 og et medarbejderudviklings- og tryghedsprojekt, der skal skabe tryghed hos medarbejdere, der arbejder i området. Projektet blev afsluttet i februar 2013 – dog vil områdefornyelsen et års tid frem sikre, at medarbejderne på tværs af forvaltninger samles en til to gange for at gøre status på arbejdet med de unge og det tryghedsskabende samarbejde, da det har vist sig, at det er af stor betydning, at der findes en permanent løsning på koordineringen på tværs af forvaltningerne. Informationen om Tryghedspakken er hentet d. 17. september 2013 på www.kk.dk/~media/308119442F7547A49F0222F5886EAD47.ashx

disse turneringer, men at de har oplevet tilråb fra drenge, når de spiller fodbold uden for turneringerne. Ved denne Husumturnering er der således blevet opbygget en kultur, hvor drengene synes, det er okay, at pigerne er til stede. Projektmedarbejder Maria Holmström beskriver i et interview, hvad hun tror, der er grunden til, at så mange piger er begyndt at deltage i denne turnering:

Det har været en god effekt, at det er de samme medarbejdere, der har været i boligområdet. Det er samme ramme og struktur på, hvordan det foregår. Så på den måde har det været en tryghed for dem (pigerne). De ved, hvad de går ind til, og de ved, hvilke mennesker der er (interview Maria Holmström).

Det beskrives således, hvordan projektmedarbejder Maria Holmström opfatter denne tilbagevendende begivenhed med de samme medarbejdere og den samme struktur som tryghedsskabende for især pigerne i Husum Nord. Maria Holmström fortæller ligeledes, hvordan Husumturneringen i 2013 har oplevet den største tilslutning af piger.

En observation fra finalestævnet i boldburet i juni 2013, hvor både piger og drenge deltog, viser, at der er god stemning ved boldburet. Finalestævnet var både for drenge og piger, og der eksisterer tre kombinationer af hold: mixhold med både drenge og piger, pigehold samt drengehold. Der er ingen krav om påklædning, og der er således også både børn iført træningstøj og børn iført almindeligt tøj. I de to timer, observationen varede, var der ingen chikane fra hverken drengene eller pigerne. Turneringen har således formået at samle drenge og piger om en fælles idrætsaktivitet.

Ifølge interview med projektmedarbejder Maria Holmström kan hun nikke genkendende til, at drengene gerne vil spille med og mod pigerne ved disse turneringer. Hun forklarer drengenes interesse med, at drengene ser en udfordring i at spille mod pigerne, fordi pigerne er blevet lige så gode som drengene, og i nogle tilfælde endda bedre. Drengene kigger ifølge Maria Holmström således ikke på, hvilket køn de spiller med, men derimod på niveau og aldersgruppe, og så er det lige meget, om det er drenge eller piger. Denne interesse for at spille fodbold sammen med og mod det andet køn beskrives også i det ene fokusgruppeinterview, hvor en af pigerne udtaler følgende:

Vi trænede på Korsager Skole, og der var nogle af mine (drenge)venner, der spilledeovre på en anden fodboldbane lige ved siden af, og så spurgte vi, om de ville være med, og så spillede vi kamp. Det er også mere udfordrende (at spille med drenge), fordi de er bedre (fokusgruppeinterview med deltagende piger i streetfodbold 1).

En anden pige fra fokusgruppeinterviewet bakker op om denne udtalelse. Hun synes, at det er sjovt at spille med og mod drenge, fordi hun oplever drengene som værende meget fokuseret på at vinde. Der ses således en positiv tendens til, at både pigerne og drengene oplever det som en positiv og givende udfordring at spille streetfodbold med og mod hinanden ved Husumturneringen. Dette

tiltag, hvor det er lykkedes at få etableret en aktivitet i området, der involverer både piger og drenge, må ses som en ubetinget succes, da det ikke alle steder i nærområdet har været muligt at skabe reel plads til piger i en fodboldkultur, der traditionelt er domineret af mænd/drenge – hvilket specialet "Klar, Parat – Fodboldtræner"³¹ (Borg 2013), der analyserer tre piger med anden etnisk baggrunds oplevelse af at agere i fodboldklubben Brønshøj Boldklub, er et eksempel på.

5.3.3. Pigeklubben

Et af de andre områdebaserede tiltag, som Klar, Parat – Husum har engageret sig i, er pigeklubben. I efteråret 2011 blev pigeklubben etableret som et samarbejde mellem Voldparkens Klub, Ungdommens Røde Kors og øvrige aktører i området. Pigeklubben var til at starte med beliggende i Voldparkens Klubs lokaler og var et sted, områdets piger kunne tage hen, hvis de havde lyst til at snakke eller være sammen med andre piger. Pigeklubben havde egne lokaler og havde åbent to eftermiddage/aftener om ugen for områdets piger. Klar, Parat – Husum igangsatte idrætsaktiviteter til pigerne, som skulle være med til at understøtte en fornyet interesse for idræt og motion for denne gruppe, da man har mulighed for at gå i dialog med pigerne og i samarbejde med dem finde passende aktivitetsformer.

I det tidligere omtalte guidet tur-interview fra 2011 med tre albanske piger viser de tre piger en stor glæde for pigeklubben, da de ikke tidligere har haft et sted, hvor de kunne tage hen og tilbringe nogle timer sammen med andre piger fra området (guidet tur-interview 2011). Pigerne er glade for, at pigeklubben ligger tæt på, hvor de bor, og glade for, at de kan komme og gå, som de selv vil efter behov. I 2011 blev der foretaget to observationer i pigeklubben, som viste, at klubben var godt besøgt (observation af pigeklubben, 2011). Nogle piger var der i hele åbningstiden, mens andre kun var i klubben kort tid for lige at snakke med de andre piger eller klubbens ansatte, der alle bestod af kvinder, lønnede såvel som frivillige. Både observationer, interview og samtaler med klubbens ansatte og brugere viste et tydeligt behov for et sted som pigeklubben i Husum Nord.

³¹ Specialet har været tilknyttet Klar, Parat – Husum i form af arbejdet med træneruddannelsen Klar, Parat – Fodbold og omhandler tre deltagende piger fra Brønshøj Boldklub. Pigeindsatsen Klar, Parat – Fodbold, der er forløbet fra 2012 til 2013, er efterfølgende blevet evalueret af DBU København samt projektmedarbejder Maria Holmström og studentermedhjælper Zasha Aurora Jensen fra Klar, Parat – Husum. Ifølge evalueringen står det klart, at der også her er tale om en gruppe piger, der er svære at fastholde i foreningslivet. Besvarelserne viser, at flere af de deltagende foreninger har erfaret, at pigerne som spillere har skiftet klub eller er stoppet, hvorfor pigeholdet i den pågældende forening er nedlagt. Dog hjælper nogle af pigerne stadig til i deres oprindelige klub ved arrangementer og lignende. Pigerne er blandt andet svære at fastholde i foreningslivet på grund af skole/uddannelse, fritidsjob og kæreste. Flere af de adspurgte foreninger svarer ligeledes, at det for at fastholde pigespillere er nødvendigt med bedre træningstider og træningsforhold samt stabilitet, ved at den samme træner er tilknyttet pigeholdet i en lang periode. En enkelt mentor svarer, at det er vigtigt for fastholdelsen, at pigeholdene tilknyttes en kvindelig leder/træner. Derudover påpeger flere af de deltagende foreninger, at det er nødvendigt med et større engagement, opbakning samt prioritering af pigeholdene fra bestyrelsen/ledelsen, hvis det skal lykkes at fastholde disse pigespillere i foreningerne (Jørgensen, Holmström og Jensen 2013).

I foråret 2012 lukkede Voldparkens Klub på grund af hærværk og vold foretaget af gruppen af unge mænd i området (de matrikelløse unge), og dermed lukkede pigeklubben. Pigeklubben har siden haft kontakt med pigerne i området og har lavet nogle aktiviteter for dem, men har i længere tid ikke haft et fast lokale, hvor pigeklubben hører til. Klar, Parat – Husum har siden lukningen i foråret 2012 forholdt sig afventende og har valgt ikke at sætte ind med aktiviteter og initiativer, da indsatsen ikke har et fast værested og faste medlemmer. Ifølge interview med projektmedarbejder Maria Holmström arbejder pigeklubben på at få klare retningslinjer og rammer for, hvilke aldersgrupper de vil fokusere på, og derfor har Klar, Parat – Husum ikke kunnet etablere en fast aktivitet for klubbens medlemmer. Maria Holmström fortæller i interviewet, at der arbejdes på, at pigerne får deres egen klub. Der er planer om, at gruppen af matrikelløse unge drenge også skal have mulighed for at bruge stedet, blot på nogle andre dage. Det bliver således Børne- og Ungdomsforvaltningens institution, og det er planen, at der også skal være en opsøgende medarbejder til stede, som skal bruge lokalet til kontor, og der skal derfra laves nogle forskellige indsatser, men uden at Klar, Parat – Husum går ind i det (interview med Maria Holmström). Dog viser en observation fra 2011 foretaget i den dengang eksisterende Pigeklub i Voldparkens Klub, at det kan være problematisk at placere pigerne og de matrikelløse unge drenge i de samme lokaler, da drengene var meget forstyrrende og aggressive og sure de dage, hvor pigerne var i klubben, og drengene derfor ikke måtte være til stede. Drengene reagerede på, at de ikke måtte være i klubben, ved at stille sig uden for klubbens vinduer og råbe og banke på vinduerne (observation af pigeklubben 2011).

5.4 Skoleelevernes brug af Klar, Parat – Husums motionskortet

Klar, Parat – Husum har udviklet og uddelt et såkaldt motionskort til alle skoleelever på Husum og Korsager Skole, dvs. at i alt 1343 børn og unge er blevet introduceret til motionskortet. Ideen bag motionskortet er, at kortet skal fungere som en synliggørelse af de idrætstilbud, der er på skolerne – herunder aktiviteter under SFO'er/KKFO'er og Skolesport samt i de lokale idrætsforeninger (Merrild, Byrnak og Holmström 2011). I alt har motionskortet kunnet benyttes 21 steder, hvoraf 17 er idrætsforeninger. Motionskortet er blevet uddelt og promoveret fire gange ved såkaldte kampagner, hvor Klar, Parat – Husum har afholdt kickoffarrangementer for kortet på de to skoler. I hver kampagne har børnene via motionskortet kunnet deltage gratis i en foreningsidræt en til otte gange. Motionskortet er dermed en slags gratis prøvetime, som langt de fleste idrætsforeninger i forvejen tilbyder. Motionskortets introduktion har derfor muliggjort en øget bevidsthed herom. Motionskortet kan også benyttes til de idrætsaktiviteter, der i Klar, Parat – Husum-regi bliver arrangeret på skolen efter skoletid, eller lignende aktiviteter i lokalområderne, som er gratis og uforpligtende, for eksempel streetbasketball, streetfodbold, Feriecamp samt selve kickoffarrange-

menterne. Klar, Parat – Husums målsætning i forhold til indførelsen af motionskortet var, at i alt 100 børn skulle være med i motionskortordningen under projektperioden.

I alt 17 foreninger i Klar, Parat – Husums første tre kampagner og 8 foreninger i fjerde kampagne har været inviteret til at besvare et spørgeskema om deres erfaringer med motionskortet. For at få en indikator på, hvor udbredt det har været at få nye børn til at deltage i foreningernes aktiviteter med motionskortet, er foreningerne blevet spurgt om, hvor mange børn der under kampagnen har deltaget i deres forening med motionskortet. Flere foreninger giver udtryk for, at det er svært at vurdere og vide med sikkerhed, om og i så fald hvor mange børn der har deltaget med et Klar, Parat – Husum motionskort. Foreningerne har især svært ved at vide, om de nye medlemmer, de har fået, er børn, som er kommet via motionskortet. Dette gør sig særligt gældende i de større foreninger med flere børnehold, hvor den, der udfylder spørgeskemaet, ikke har indsigt i, hvad der er foregået på alle holdene. I nedenstående afsnit foretages en sammenligning mellem foreningernes opgørelse af antallet af børn, der har deltaget med et motionskort og efterfølgende er blevet medlemmer, og børnenes registreringer af brug af motionskortet. Der skal dog tages højde for, at foreningernes tal er behæftet med usikkerhed, jf. ovenstående. Det er mest sandsynligt, at tallene er underestimerede, men det kan også være, at manglende konkret viden har medført overestimering enkelte steder.

Foreningsundersøgelsen indikerer, hvor mange børn der igennem de fire Klar, Parat – Husum-kampagner har opsøgt en forening og deltaget med motionskortet, samt hvor mange børn der efterfølgende har meldt sig ind i foreningen:

1. Klar, Parat – Husum-kampagne – september til oktober 2011

- 75 børn (5,5%) har opsøgt en forening og brugt motionskortet.
- 42 børn (3%) har efterfølgende meldt sig ind i en forening.

2. Klar, Parat – Husum-kampagne – januar til marts 2012

- 64 børn (4,5%) har opsøgt en forening og brugt motionskortet.
- 24 børn (1,7%) har efterfølgende meldt sig ind i en forening.

3. Klar, Parat – Husum-kampagne – september til oktober 2012

- 49 børn (3,7%) har opsøgt en forening og brugt motionskortet.
- 13 børn (1%) har efterfølgende meldt sig ind i en forening.

4. Klar, Parat – Husum-kampagne – januar til marts 2013

- 23 (1,8%) børn har opsøgt en forening og brugt motionskortet.
- 10 børn (0,8%) har efterfølgende meldt sig ind i en forening.

Under 1. og 2. kampagne var der idrætsforeninger, der havde aktiviteter på skolen under hele kampagneperioden, samtidig med at børnene kunne opsøge foreningerne. Under 3. og 4. kampagne kunne børnene "kun" opsøge foreninger – en forskel, der muligvis kan have haft indflydelse på, at antallet af børn, der opsøgte foreningerne i periode 3 og 4, er lavere end i periode 1 og 2.

Børnene har kunnet være med i en lodtrækning om nogle præmier ved at registrere deres brug af kortet via internettet eller ved personligt at aflevere deres motionskort. Følgende viser børnenes registreringer af motionskortet:

Klar, Parat – Husum-kampagne – september til oktober 2011

- 54 børn (4%) har registreret motionskortet.

Klar, Parat – Husum-kampagne – januar til marts 2012

- 70 børn (5%) har registreret motionskortet.

Klar, Parat – Husum-kampagne – september til oktober 2012

- 79 børn (6%) har registreret motionskortet.

Klar, Parat – Husum-kampagne – januar til marts 2013

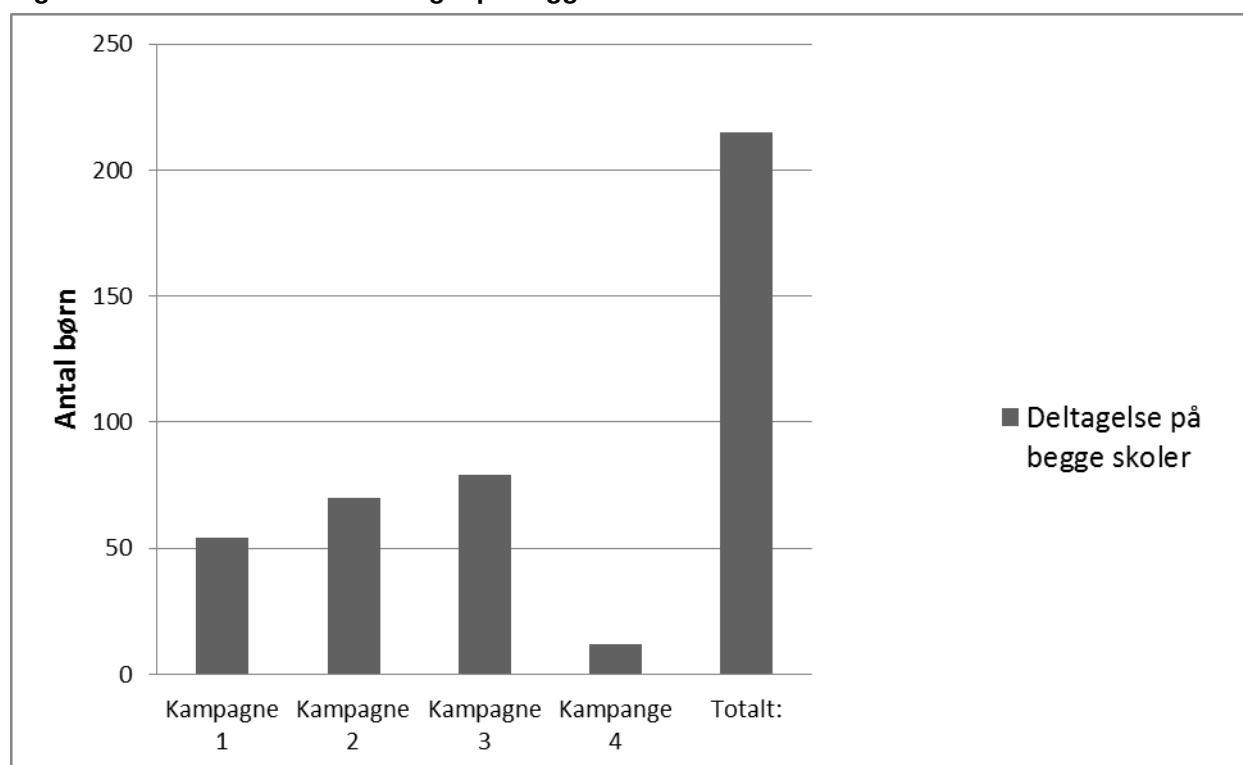
- 12 børn (0,9%) har registreret motionskortet.

Af registreringen af 3. Klar, Parat – Husum-kampagne fremgår det, at motionskortet blandt de 79 børn oftest har været anvendt til streetbasketball på skolen lige efter skoletid og ved selve kickoff-arrangementet. Motionskortet er dog også blevet anvendt, hvor eleverne selv har opsøgt parkour (44 børn) og Husum Boldklub (24 børn). I denne 3. kampagne var det dog kun 12 ud af de 17 inviterede foreninger, der valgte at besvare spørgeskemaet. I den 4. kampagne var 12 foreninger blevet inviteret til at deltage i spørgeskemaet. 4 foreninger har ikke ønsket at deltage, hvorfor der i denne kampagne er besvarelser fra 8 foreninger. Ud af de 8 foreninger vurderer 5, at de i perioden januar til marts 2013 ikke har haft nogen deltagere med motionskortet. 1 forening angiver at have haft 1 til 5 deltagere, og 2 foreninger vurderer, at de har haft 5 til 15 deltagere.

Børnenes registreringer af motionskortet er opstillet i nedenstående figur 15, som således er et udtryk for antallet af børn, på både Husum Skole og Korsager Skole, der har registreret deres

motionskort på internettet for at deltage i Klar, Parat – Husums konkurrence. Figuren viser overordnet, at der fra kampagne 1 til 3 har været en stigning i antallet af børn, der har registreret deres brug af motionskortet, samtidig med at der fra kampagne 3 til kampagne 4 er sket et drastisk fald i antallet af børn, der har registreret deres motionskort.

Figur 15. Antal børn der har deltaget på begge skoler

Ovenstående skitsering af foreningernes registreringer og børnenes registreringer af motionskortet viser en uoverensstemmelse. Ser man på, hvilke børn der registrerer deres aktiviteter via motionskortet, er det ofte børn fra de ældste klasser. Derudover viser det sig, at der er store forskelle parallelklasserne imellem, hvad angår antallet af børn, der har registreret motionskortet. Et forhold, der peger på, at enten er lærerens engagement afgørende for, om der bliver registreret, eller at registreringen af kortet er afhængig af den popularitet, som kortet og registrering heraf har i klassen. Med de foreliggende data fra elevernes aktive registrering af deres motionskort kan vi ikke præcis afgøre, om der har været et langt større antal børn, som uden at registrere kortet har deltaget i en gratis træning i en idrætsforening eller et fitnesscenter. Foreningernes svar tyder på, at dette er tilfældet. Data viser dog, at der samlet set er i alt 215 børn, der har registreret brugen af deres motionskort, og på den baggrund er Klar, Parat – Husums målsætning om, at 100 børn skal være med i motionskortordningen, opnået.

En survey af en stikprøve af 66 skolebørn fra 4.–6. klassetrin på Korsager Skole har opnået et mere direkte og repræsentativt mål for brugen af motionskortet (Meyn 2012). De 66 børn blev i en spørgeskemaundersøgelse spurgt, hvor mange af dem der har anvendt Klar, Parat – Husum motionskortet til at deltage i en idrætsaktivitet. Dette viste sig at være tilfældet for 2% af børnene, og resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen viste desuden, at motionskortet bruges langt oftere ved deltagelse i de aktiviteter på skolerne, som er arrangeret i forbindelse med projektet. På trods af at undersøgelsen viser en øget indmeldelse i de lokale idrætsforeninger i den pågældende periode, kan det derfor ikke påvises, at indmeldelserne er kommet fra de idrætsuvante børn. Undersøgelsen (Meyn 2012) kan således ikke konkludere, at motionskortet har motiveret de idrætsuvante til at dyrke idræt i en grad, der har fået dem til at melde sig ind i en idrætsforening. Det fysiske motionskort vurderes i undersøgelsen (Meyn 2012) heller ikke til at have haft en motiverende effekt på børnene. Stort set ingen børn giver udtryk for, at selve motionskortet motiverer dem, hvorfor det vurderes i undersøgelsen, at det fysiske kort er overflødigt i relation til deltageres motivation (Meyn 2012).

Projektmedarbejder Maria Holmström fortæller i et interview, at hun også tror, der er mange børn, der har deltaget i motionskortkampagnen uden at lade kortet registrere. Det baserer hun på foreningernes erfaringer med, at mange børn har et motionskort med til træning, men at der ikke er mange børn, der skriver koden ned, når træneren nævner den. Projektmedarbejder Maria Holmström mener dog, at det vigtigste er, at børnene har opsøgt foreningerne, og ikke, om de har vist deres motionskort. Hun fortæller videre, at Klar, Parat – Husum med motionskortkampagnerne ønskede, at børnene skulle opsøge foreningerne, og at den konkurrence, der eksisterede i form af registrering af motionskort, var en gulerod for de børn, der havde behov for det. Projektmedarbejder Maria Holmström er derfor positiv over for, at børnene har fået skabt kontakt til foreningerne, så børnene nu kender ansigter og aktiviteten i foreningerne, så de selv har mulighed for at opsøge og udøve den aktivitet, de vil. Samtidig ser Maria Holmström det som en succes for foreningerne, at der er blevet skabt synlighed omkring foreningernes eksistens, og at børnene kan afprøve aktiviteten og se, om den har interesse for dem³² (interview med Maria Holmström). Den præcise effekt af kampagnen er vanskelig at vurdere, da vi ikke ved, hvor mange af de børn, som har vist deres kort ved foreningsbesøg, der ville have besøgt foreningerne og deltaget i en gratis prøvetime alligevel.

³² Fremadrettet etableres der ifølge projektmedarbejder Maria Holmström et pilotprojekt med Klar, Parat – Kortet i Forebyggelsescenter Vanløse. Pilotprojektet er en forebyggende familieindsats, der har fokus på voksne, dvs. personer over 18 år, hvorimod motionskortet havde fokus på skolebørn op til 16 år. Familieindsatsen skal være åben for voksne i Vanløse, Brønshøj, Tingbjerg og Husum og kommer dermed til at foregå i et større distrikt. Familieindsatsen henvender sig ifølge Maria Holmström til voksne, der allerede er i kontakt med forskellige faggrupper i forebyggelsescentret, for eksempel læger eller de boligsociale foreninger. På den måde bliver fagpersoner en del af det nye Klar, Parat – Kort, og kortet blive inddraget i konsultationer i forebyggelsescentret. Kortet skal være med til at motivere brugerne til at være mere fysisk aktive.

Vi kan dermed heller ikke tilskrive de nye medlemmer, som er kommet med et kort, som værende alene en effekt af kampagnen.

5.4.1. Foreningernes udfordringer med motionskortet

Husum Boldklub er en af de foreninger, der har været med i Klar, Parat – Husum-kampagnerne. Ifølge interview med ungdomsformanden Tony Christensen har Husum Boldklub sagt ja til at være med i motionskortordningen, og foreningen anerkender Klar, Parat – Husums indsats ved at tage imod de børn, der kommer med motionskortet, men for Husum Boldklub er det ikke en nøgleindsats for at få flere medlemmer. Tony fortæller i interviewet, at motionskortet ikke indeholder noget nyt i forhold til de gratis prøvetræninger, Husum Boldklub allerede tilbyder. Tony ser dog en styrke i, at Klar, Parat – Husum med indsatsen forsøger at aktivere så mange børn. For en klub som Husum Boldklub har modellen dog haft visse udfordringer:

Tilbuddet fra Klar, Parat – Husum er jo ikke andet end det, vi i forvejen tilbyder. Men når vi er med i det, så er det selvfølgelig, fordi vi gerne vil markere, at vi støtter op om ideen med, at børn og unge skal være aktive og skal ind i noget organiseret sport, fordi det synes vi er en god idé. Vi vil selvfølgelig også gerne promovere os selv og sige, at når der er sådan nogle initiativer, så skal de selvfølgelig også kunne se, at Husum Boldklub er en mulighed, men måden, kampagnen er skruet sammen på, er ikke hensigtsmæssig for os (interview med Tony Christensen).

Ifølge interview med Tony er det problematisk for Husum Boldklub, at kampagnerne for motionskortet ligger i februar og marts måned, da det i en fodboldklub ikke er nogle gode måneder at erhverve nye spillere, fordi vintersæsonen er ved at slutte. Tony mener, at gymnastiksalen, som de små børn træner i om vinteren, kan være med til at skuffe evt. nye medlemmer. Derfor er det ifølge interview med Tony bedst for Husum Boldklub at få nye medlemmer, når udendørs sæsonen starter og græsset er grønt. Tony fortæller endvidere, at der er en stor uvished for trænerne i, at de i to måneder ikke ved, hvor mange ekstra børn der kommer til træningen, og dermed hvor mange der skal have materialer og instrueres, og det gør det svært at planlægge træningspassene. Tony ser derfor hellere, at nye spillere retter henvendelse til trænerne og laver en aftale om en prøvetræning, der passer til barnets alder, med den pågældende træner.

Tony fortæller om sine erfaringer med motionskortet, som er, at det især er i starten, at børnene medbringer motionskortet, fordi børnene går meget op i at deltage i en konkurrence ved at registrere deres aktivitet. Dette har dog givet problemer i forhold til nogle af de eksisterende spillere, som også har fået udleveret et motionskort på Husum Skole, og som derfor kunne få udfyldt deres

motionskort, selvom de allerede er meldt ind i en forening. Tony vurderer, at motionskortet ikke har givet Husum Boldklub mange nye medlemmer.

Lui Koch fra foreningen Streetmovement, der har stået for parkourtræning på Korsager Skole, kan ligesom Tony ikke genkende til, at der i starten af kampagneperioderne er stor aktivitet fra børn, der ønsker at være med i aktiviteten for at kunne registrere den og dermed deltage i Klar, Parat – Husums konkurrence. Men hans erfaring har været, at børnene stopper igen, når de ikke har flere gratis træninger til rådighed:

Det var sådan set fint i starten, fordi der kom nogle børn og prøvede parkour og fik deres kode, men da de så havde været der de første par gange og ikke vendte tilbage, så var der ikke nogen, der spurgte efter koderne overhovedet (...) Der var vel en enkelt eller to, som gik meget op i de der koder og fik deres koder og var glade for det. Og så holdt de op med at komme, da de havde fået deres koder eller ikke kunne få point for at være til den aktivitet mere (interview med Lui Koch).

Lui fortæller i interviewet, at han og en anden medarbejder fra Streetmovement forsøgte at rekruttere nye medlemmer ved de workshops, der blev afholdt på både Husum Skole og Korsager Skole, men at børnene stoppede igen, når deres motionskort var brugt op – også selvom børnene syntes, det var sjovt, og gav udtryk for, at de ville komme igen. Det er således ikke Luis indtryk, at det er motionskortet, der har skaffet nye medlemmer til foreningen Streetmovement.

To af de tre interviewede foreninger har således haft en oplevelse af, at der er en stor aktivitet fra børn, der ønsker at deltage, i starten af kampagneperioden – børn, der ønsker at deltage på grund af konkurrencen, og som derfor stopper igen, når de ikke kan få flere klip. Den tredje forening har ligeledes den samme vurdering af, at motionskortet ikke har givet foreningen mange nye medlemmer. Ellen Margrethe fortæller i sit interview, at Gym Leg kun har haft to børn med motionskortet. Ellen Margrethe oplever, at de børn, der er kommet med motionskortet, stopper, når der skal betales kontingent, og hun er derudover usikker på, om børnenes forældre ved, at børnene deltager i aktiviteten. For alle tre foreninger gør det sig altså gældende, at de vurderer, at de ikke har fået mange nye medlemmer på baggrund af motionskortet. Ideen med Motionskortet var at synliggøre foreninger og aktiviteter i området, men ud fra et foreningssynspunkt har det fysiske kort og den måde, det har været bundet op omkring en kampagneperiode og en konkurrence, visse ulemper, der gør, at foreningerne ikke har haft en oplevelse af, at det er den mest hensigtsmæssige måde at introducere børn og unge til deres foreningsaktiviteter.

5.5. Klar, Parat – Husum medarbejdernes oplevelse af samarbejdet mellem de forskellige aktører i Husum Nord om indsatser rettet mod børn i alderen 6-16 år

I 2011, da projekt Klar, Parat – Husum startede, var stort set alle aktører, der opererer i Husum Nord med indsatser henvendt mod at skabe bedre fysiske rammer og mere aktivitet for børn og unge, nye aktører, der lige var kommet ind i området – ligesom Klar, Parat – Husum. De mange nye aktører, der er kommet med projekter og indsatser målrettet samme målgruppe, har givet anledning til nye samarbejdsrelationer, men har også givet udfordringer.

De projektansattes erfaringer er, at der har været to forskellige oplevelser af at komme ud i lokalområdet i Husum Nord. Den ene erfaring er, at de lokale aktører budt projektet velkomment, og synes, det er dejligt, at projektet kom ud i deres lokalområde. Det har dermed været en positiv oplevelse, hvor Klar, Parat – Husums medarbejdere har mødt nogle positive tilkendegivelser, for at være kommet med gejst, visioner og ikke mindst ressourcer. Den anden oplevelse af at starte et projekt op i et lokalområde som Husum Nord er, at de eksisterende idrætsforeninger har været skeptiske over for, om projektet ville stjæle eller overtage nogle af deres medlemmer. Her handler det ifølge interview med projektleder Liselotte Byrnak om at inddrage de lokale aktører fra starten og fortælle dem om projektets visioner og høre, hvad de lokale aktører kunne tænke sig at få ud af samarbejdet. Medarbejderne har derfor brugt tid på at italesætte, at projektet er til stede for at binde sammen og støtte og ikke for at overtage medlemmer fra de eksisterende idrætsforeninger. Klar, Parat – Husums medarbejdere har erfaret at det er vigtigt, at de lokale aktører får en forståelse af, at projektet er med til at samle området, og at det handler om, hvordan de lokale aktører kan bruge projektet og dets medarbejdere, frem for, hvordan projektet kan bruge de lokale aktører (interview med Liselotte Byrnak).

Det er de projektansattes erfaring, at Husum Nord har været et udfordrende område at starte et projekt som Klar, Parat – Husum samt forskellige idrætslige tiltag i, hvorfor der undervejs har været en stor udskiftning af aktiviteter. Det beskrives dog, hvordan der oven på en svær start er blevet et bedre fundament for den enkelte aktør, og at der igennem den treårige projektperiode har været en progression i samarbejdet mellem de forskellige aktører i området, og at der er opnået et langt bedre netværk. Ifølge projektmedarbejder Maria Holmström er dette blandt andet sket, ved at der er kommet en rigtig god dialog mellem Klar, Parat – Husum og de lokale aktører – samt at enkelte aktører har deltaget med et større engagement i 2013, hvilket har været med til at forbedre samarbejdet. Projektleder Liselotte Byrnak og projektmedarbejder Maria Holmström beskriver, hvordan en succesrig samarbejdsproces i forbindelse med planlægningen af et motionsløb i Husum har været med til at forbedre samarbejdet imellem aktørerne. Motionsløbet blev arrangeret af Klar, Parat – Husum, Lokaludvalget Brønshøj Husum, Områdefornyelsen, Sekretariatet Tingbjerg, Husum for alle, FC Vanløse og EnergiCenter Voldparken. Ifølge de projektansatte var samarbejds-

processen en succes, fordi alle aktører var enige om at løfte opgaven med at arrangere motionsløbet i fællesskab frem for, at en enkelt aktør skulle løfte hele opgaven alene (interview med Maria Holmström, interview med Liselotte Byrnak).

Klar, Parat – Husum har deltaget i og støttet op om et lokalt netværk for aktører på børne- og ungeområdet for at styrke det lokale samarbejde i Husum Nord-området. Alle interessenter deltager i et fast mandagsmøde. Selve ideen med møderne er, at de lokale aktører koordinerer og samarbejder om områdets indsatser. Ifølge "Helhedsplan for EnergiCenter Voldparken" (2011) består koordinationsforummet ud over Klar, Parat – Husum af følgende parter: Områdefornyelse Husum (Teknik- og Miljøforvaltningen), pædagogisk koordinator (Børne- og Ungdomsforvaltningen), Husum Bibliotek og Medborgercenter (Kultur- og Fritidsforvaltningen), Kulturguiderne (Kultur- og Fritidsforvaltningen), 18+ Centret i Husum (Socialforvaltningen), Ny Start (gadeplansindsatsen i Socialforvaltningen), leder af Voldparkens Fritids- og Ungdomsklub (Børne- og Ungdomsforvaltningen), Satellit 10A/Husum for alle (boligsocial helhedsplan). Flere af de nævnte aktører var opstartet, inden Klar, Parat – Husum startede i 2011. De såkaldte mandagsmøder i netværket bliver blandt andet benyttet til koordinering og drøftelse af episoder, hvor der har været forstyrrende adfærd eller konflikter med områdets unge. Ifølge tidligere projektleder Nanna Lykke Merrild er et netværk som dette en nødvendighed i et udsat boligområde som Husum Nord, da man i arbejdet med områdets børn og unge støder på mange udfordringer og konflikter, som kun kan løses ved fælles indsats. De udfordringer, der er ved at etablere indsatser i et udsat område som Husum Nord, gør, at der er behov for en længere projektperiode, hvis indsatserne skal forankres i området. Adspurgt om, om projektets længde på tre år har været passende, fortæller projektleder Liselotte Byrnak, at man i forhold til nogle af de områdebaserede indsatser med fordel kunne have haft et år mere. Det fjerde og ekstra år skulle i så fald bruges til at få etableret og styrket alle tiltag endnu bedre i lokalområdet, da projektet har vist, at det tager længere tid som udefrakommende person at komme ind i området, end det gør at komme ind i eksisterende skoler og institutioner. Det er således projektleder Liselotte Byrnaks vurdering, at der ville være arbejde nok til, at en ansat forblev ude i området efter projektets afslutning, og Liselotte Byrnak ved, at Klar, Parat – Husum i området i Husum Nord vil blive savnet, når de ikke længere er til stede i januar 2014 (interview med Liselotte Byrnak).

5.6. Resultater af områdebaserede indsatser for 0-6-årige i Husum

For at sikre, at der også er et tilbud i boligområdet for aldersgruppen 0-6 år, oprettede Klar, Parat – Husum i 2011 motorik- og familielegestuer som en forsøgsordning. Legestuerne har en fysisk placering i EnergiCenter Voldparken. Både motorik- og familielegestuer er tilbud, som ikke tidli-

gere fandtes i området. I evalueringen af, hvorvidt der er behov for, at der eksisterer sådanne tilbud i området, samt hvilken tiltrækning, effekt og forankring de her haft, opsummeres analysen af den motoriske test, der blev foretaget på 170 børnehavebørn i Husum i 2011/2012 (for yderligere beskrivelse af test se afsnit 3.3.: *Ændringer i børnenes motoriske evner efter bevægelsesuddannelsen*).

5.6.1. Resultater af de motoriske test

Ud fra resultaterne af disse test blev:

- 32 børn (19%) blev kategoriseret som motorisk usikre og til at have behov for støtte til deres motoriske udvikling. Forældrene til disse børn fik tilbud om at deltage i motoriklegestue (hvor dog kun syv har deltaget).³³
- 54 børn (32%) blev kategoriseret som grænsende til motorisk usikre og til at have nytte af at fokusere på deres motoriske udvikling ved at træne grundøvelserne (testens elementer) fast. Pædagogerne blev anbefalet at have ekstra fokus på disse børns motoriske udvikling samt at informere forældrene herom.

5.6.2. Social ulighed i motorik

På befolkningsplan er familiers socioøkonomiske ressourcer såsom indkomst, boligforhold, netværk og uddannelse forbundet med hinanden og derudover med familiernes hverdagspraksis. Der er som tidligere beskrevet en social ulighed i børns idrætsdeltagelse. Derfor undersøges det, om der i de indsamlede test vedrørende børnehavebørnenes motorik kan spores en lignende social ulighed i børnenes motoriske udvikling. Spørgsmålet er, om børns motoriske udvikling også er under indflydelse af forældrenes socioøkonomiske baggrund.

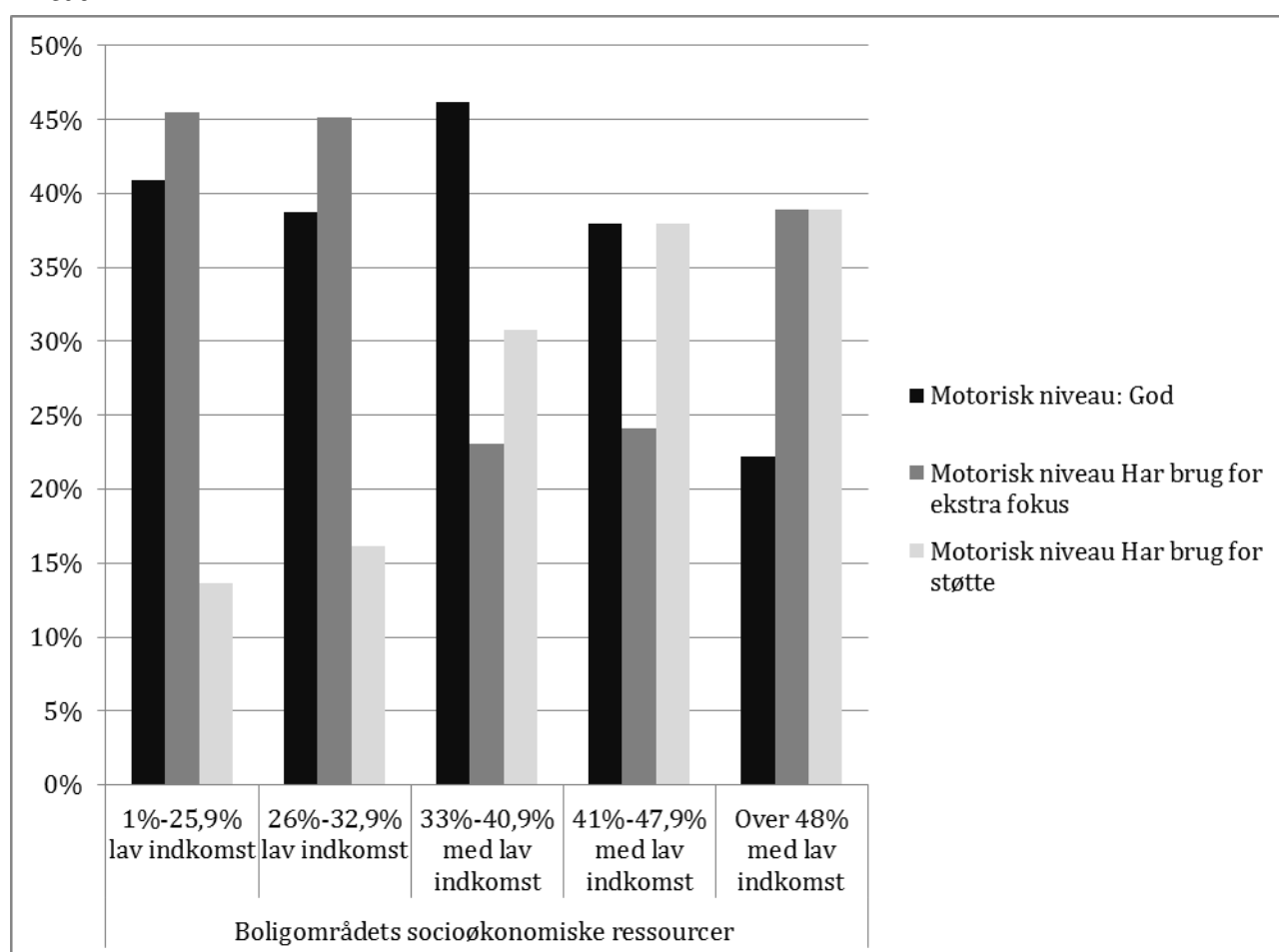
Menneskers hverdagspraksis, herunder også de motoriske udfordringer, som gives børn, er påvirket af omgivelserne. Et af de sociale forhold, som ofte har vist sig at være forbundet med sundhed og adfærd, er boligområdets socioøkonomiske status. Som indikator for børnenes socioøkonomiske baggrund er det socioøkonomiske københavnerkort derfor anvendt. Det socioøkonomiske landkort (københavnerkort) har fungeret som en indikator for de forskellige boligområders fordeling af

³³ I første fase af forløbet var motoriklegestuerne et gratis tilbud til familier med børn, der havde behov for særlig motorisk træning.

økonomiske ressourcer i Husum, og landkortet er anvendt til at sammenligne andelen af motorisk usikre børn i boligområder med forskellige andele af familier med lav indkomst.

Som vist på figur 16 er der en sammenhæng af moderat styrke mellem boligområdets socioøkonomiske ressourcer og andelen af børn, som har lave motoriske evner (Gamma $P=0,042$, $K=0,210$). Det vil sige, at jo flere i boligområdet, der har lav indkomst, jo højere er sandsynligheden for, at barnet har brug for motorisk støtte, og jo lavere er sandsynligheden for, at barnets motoriske niveau er alderssvarende.

Figur 16. Sammenhængen mellem boligområdets socioøkonomiske status og børnenes motoriske niveau

I interviewene med Klar, Parat – Husum-medarbejder Merete Brink Speedtsberg³⁴ samt med udvalgte børnehavepædagoger, som har gennemgået uddannelsesforløbet "On the job training" og dermed også medvirket til at udføre de motoriske test, bliver der også beskrevet oplevelser af en

³⁴ Kontaktperson til børnehaverne, projektleder på søndagslegestuerne samt medansvarlig for udførelse af de motoriske test.

sammenhæng mellem socioøkonomiske faktorer og motorisk niveau. Ifølge børnehavepædagogerne er det ikke ualmindeligt, at de børn, som har motoriske vanskeligheder, også har andre udfordringer. En af de interviewede pædagoger har eksempelvis observeret, at der hos en del af de motorisk usikre børn er et overlap med behovet for sproglig stimulering (interview med pædagog). Merete Brink Speedtsberg oplever også, at der er en overvægt af motorisk usikre børn fra familier med lavt socioøkonomisk niveau. Om dette siger hun: *"Vi har nogle, hvor man godt kan se, at det skyldes det socioøkonomiske, at der ikke er stimuleret, og hvor der ikke er blevet arbejdet særlig meget, og hvor der ikke er en kultur til at arbejde med sit barn så målrettet"* (interview med Merete Brink Speedtsberg).

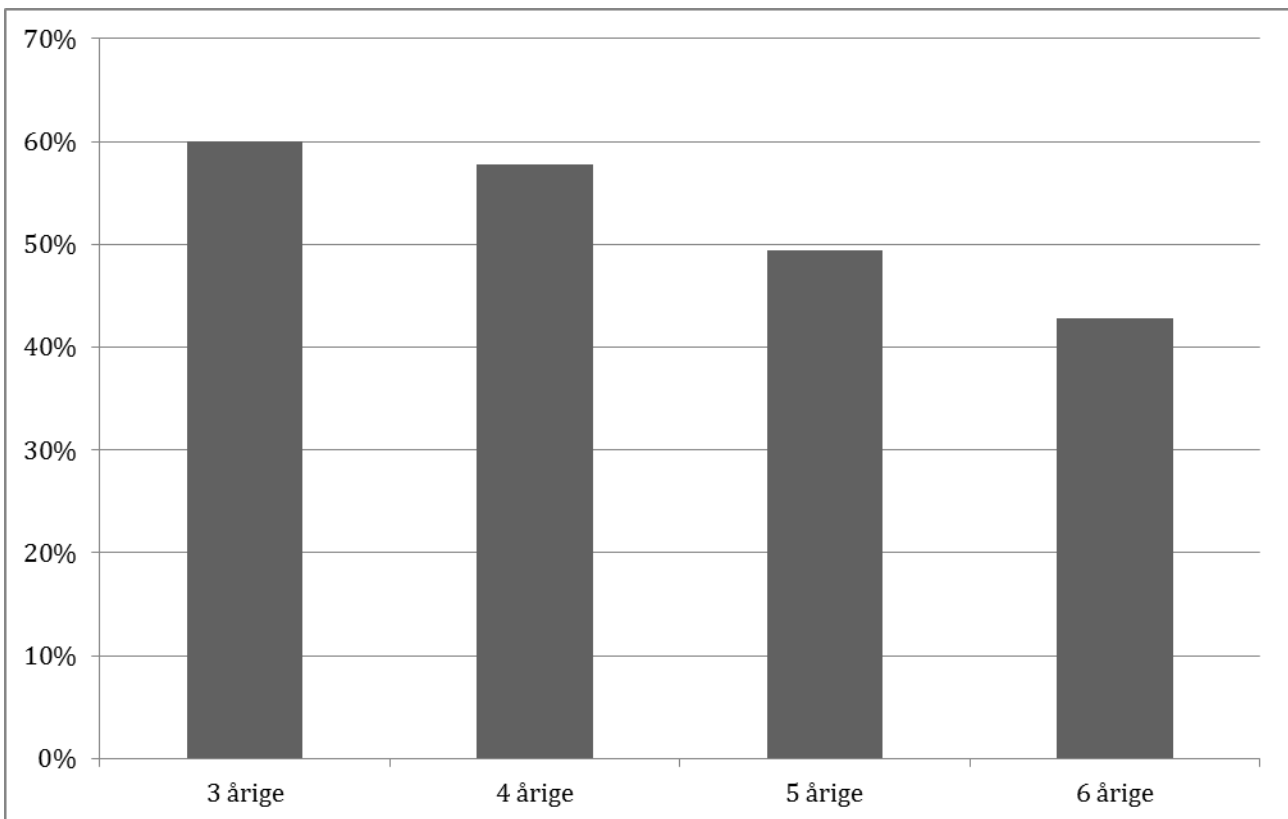
Hun understreger dog, at hun oplever, at de motoriske vanskeligheder findes hos børn i et forholdsvis bredt socioøkonomisk spektrum. Under testforløbet er det blevet tydeligt, at den motoriske usikkerhed findes hos alle socialgrupper af børn, men at de bagvedliggende faktorer, der gør, at barnet er motorisk usikkert, er forskellige set i forhold til om der er tale om børn fra socialt udsatte familier eller om børn fra mere ressourcerstærke familier. Om en anden "typisk" gruppe af børn, der i testene er identificeret som motorisk usikre, siger hun: *"Men så ser vi også disse her overbeskyttelsesproblematikker, hvor vi har et barn, der, når det skal hoppe over noget, som det første siger: Min mor siger, at det kan jeg ikke uden at holde i hånd. Der kan man godt se, at der er nogle ting, der ikke er blevet arbejdet med"* (interview med Merete Brink Speedtsberg).

En overbeskyttelsesproblematik, som også den ene af de tre interviewede pædagoger nævner som central for visse børns manglende motoriske færdigheder. Pædagogen fortæller, at det er normal praksis hos en del forældre, at de bærer børnene op og ned ad trapperne i børnehaven (interview med pædagog). En anden gruppe børn, hvor der har vist sig en stor andel af motorisk usikkerhed, er de såkaldte "stille piger". Både under uddannelsesforløbene og under de kvalitative interview med lærere og pædagoger bliver "de stille piger" fremhævet som en gruppe, pædagoger og lærere tidligere har overset, i forhold til at de kunne rumme udfordringer og have behov for særlig opmærksomhed og støtte i forhold til motorik. Pædagogerne giver udtryk for deres overraskelse over, at årsagen til, at disse piger og i enkelte tilfælde også drenge bruger det meste af deres tid i børnehaven på at sidde stille og eksempelvis tegne, skal findes i deres manglende motoriske kompetencer. I den ene af de observerede børnehaver har man taget konsekvensen af denne nyerhvervede viden og oprettet et særligt hold for denne målgruppe, hvor der arbejdes målrettet med det at bryde grænser (interview med pædagog).

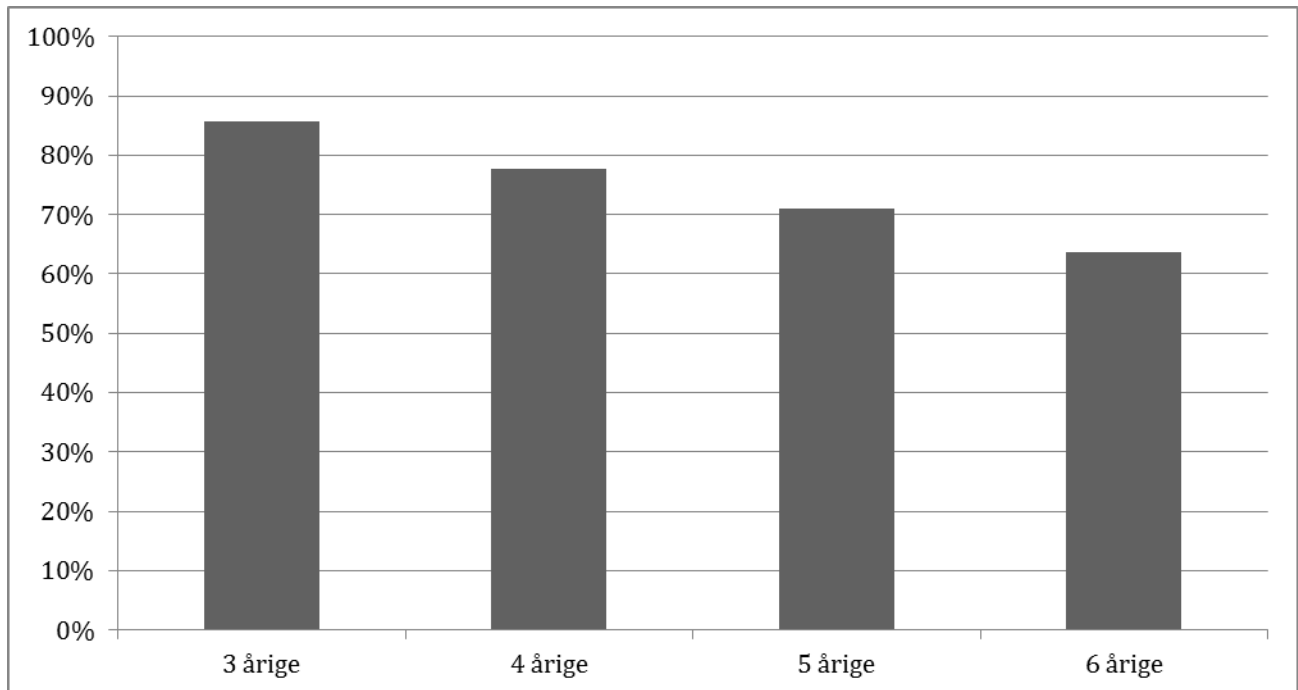
5.6.3. Motoriklegestuer og familielegestuer, rekruttering og fastholdelse

For at få et indblik i forældres vurderinger af deres børns motoriske niveau og bevægelsesvaner blev forældrene til børnehavebørn i Husum bedt om at besvare et spørgeskema. Svarprocenten var på 31% - det vil sige, at forældre til 215 børn (ud af ca. 700 børn) i alderen 3-6 år har besvaret spørgeskemaet. Som angivet på figur 12 viser undersøgelsen, at lidt over halvdelen af de forældre, der har besvaret skemaet, savner aktiviteter i boligområdet for børn i aldersgruppen 3-6 år.

Figur 17 Andelen af forældre, som synes, at der er brug for flere aktiviteter for 3-6-årige i boligområdet, fordelt på barnets alder

Som det fremgår af figur 17, er interessen for aktivitetstilbud størst blandt forældre til de mindste børn. For forældre til treårige børn er den 60%, hvorefter den falder jævnt med alderen til lidt over 40% for forældre til de 6-årige. Det fremgår ikke af forældrenes svar, hvad årsagen er til, at der er en større interesse for aktivitetstilbud til børn, jo yngre børnene er, men sammenligner man forældrenes svar om ønsket om aktivitetstilbud med svaret på hvorvidt de ønsker at lære mere om børns motorik og bevægelse, ses en tydelig sammenhæng. Det indikerer, at jo yngre barnet er, jo større interesse er der for at støtte barnet i opøvelse af færdigheder omkring motorik og bevægelse. Som det fremgår af figur 18, ønsker 85% af de adspurgte forældre til de treårige børn i Husum at lære mere om børns motorik, hvorefter andelen falder ($p=0,022$) til et lavere, men dog stadig relativt højt niveau (over halvdelen).

Figur 18 Andelen af forældre, der ønsker at lære mere om børns motorik og bevægelse, fordelt på barnets alder

Selvom interessen er faldende med alderen, viser undersøgelsen dog, at forældre til børnehavebørn i Husum har stor interesse for deres børns motorik og bevægelse, og at de har et ønske om aktivitets-tilbud målrettet målgruppen. Interessen for børnehavebørns motorik og fysiske aktivitet vidner om behovet for, at de to oprettede tilbud motorik- og familielegestuer forankres som faste tilbud i bydelen. Særlig familielegestuerne er populære og har i 2012 opnået en stor medlemstilgang (interview med Merete Brink Speedtsberg). Der viser sig dog en social differentiering i, hvem der benytter tilbuddene.

Undersøgelsen af de motorisk usikre børn, samt de erfaringer og observationer, som Klar, Parat – Husum-medarbejdere og børnehavepædagoger har erhvervet sig i arbejdet med at teste og observere børnehavebørn i Husum, peger som nævnt på, at der er en overvægt af motorisk usikre børn i familier med lav socioøkonomisk status. Selvom billedet ikke er entydigt, idet der også findes motorisk usikre børn i middelklassefamilier, burde der være en god repræsentation af familier med lav socioøkonomisk status blandt familier, der benytter tilbuddene. Klar, Parat – Husum-medarbejderne Liselotte Byrnak og Merete Brink Speedtsbergs erfaringer fra de initiativer, der forsøger at få familierne til at deltage i legestuer, viser dog, at det generelt er lettere at rekruttere ressourcerstærke familier til tilbud som motoriklekestuer, mor-barn-gymnastik og søndagslegestuer, end det er at rekruttere ressourcetsvage familier (interview med Merete Brink Speedtsberg og Liselotte Byrnak). Merete Brink Speedtsberg uddyber denne problematik ved at understrege følgende: *"De (børn fra ressourcerstærke familier) er så oftest nemmere at få ind i tilbud. Hvis man taler med*

forældrene om det, så tænker de måske også: Nå ja, det kan godt være. Så kan de godt se indad" (interview med Merete Brink Speedtsberg).

Erfaringerne med at etablere legestuer, herunder motoriklegestuer for de særligt motorisk usikre børn, henvendt til familierne i Husum viser, at det ikke er nok at informere forældre om børnenes motoriske usikkerheder. Selvom Klar, Parat – Husum i 2011 etablerede et gratis tiltag i nærområdet med motoriklegestuerne, for de særligt motorisk usikre børn, var der kun 7 ud af 32 familier, der benyttede sig af det, trods beskeden fra børnehaven om testen, der viste, at deres barn havde et meget dårligt motorisk niveau. Ifølge de to ansvarlige projektmedarbejdere er det desuden tydeligt, at de familier, der så rent faktisk anvender tilbuddene, er forholdsvis ressourcestærke familier (interview med Merete Brink Speedtsberg og Liselotte Byrnak). Motoriklegestuen eksisterer ikke længere, da familierne meldte fra, da legestuen i 2012 overgik til at være betalingstilbud.

Familielegestuerne, de såkaldte søndagslegestuer, har haft samme problematik omkring rekruttering af ressourcetsvage familier. Søndagslegestuerne er åbne for alle familier, men har særlig fokus på børn med motoriske vanskeligheder. Trods det lave kontingent på 200 kr. for tre måneder er det fortrinsvis ressourcestærke familier, der benytter tilbuddet, og meget få familier med anden etnisk baggrund end dansk, på trods af at legestuen fysisk er placeret i EnergiCenter Voldparken, der ligger i Husum Nord. Der er to søndagslegestuer, en for børn mellem 1 og 3 år og en for børn mellem 3 og 6 år, og begge har haft et stabilt medlemstal. I 2013 er der 15-16 børn med forældre på holdene. Søndagslegestuerne er blevet brugt som et alment tilbud til de familier, som har syntes, der har manglet et sådant tilbud i Husum. Derudover er legestuerne blevet oprettet for at give børnehavepædagoger et redskab, som de kunne videreformidle til forældrene til motorisk usikre børn. Ifølge projektleder Liselotte Byrnak har ca. 60-70 familier deltaget over kortere eller længere perioder. Søndagslegestuerne blev i første omgang etableret som en forsøgsordning i ½ år, hvor idrætsstuderende Julie Norsk blev ansat til at koordinere og undervise på legestuen. Derefter blev der i samarbejde med Aktivitetsforeningen beliggende i EnergiCenter Voldparken søgt penge fra Københavns Kommunes Uviklingspulje til, at en projektleder kunne køre det videre i et år, hvorefter det var planen, at Aktivitetsforeningen skulle overtage holdet. På grund af manglende ressourcer i Aktivitetsforeningen kunne de ikke overtage legestuen efter planen i 2012. Søndagslegestuerne eksisterer dog stadig og bliver nu i fællesskab varetaget af Aktivitetsforeningen i EnergiCenter Voldparken og projektmedarbejder Merete Brink Speedtsberg. Merete er stadig tovholder og ansvarlig for at finde instruktør og reklamere for søndagslegestuen. Aktivitetsforeningen i EnergiCenter Voldparken står for lokale, medlemsregistrering og betaling af instruktøren. Fra Klar, Parat – Husums side håber man på, at EnergiCenter Voldparken også overtager de sidste opgaver, så legestuerne fortsætter med at eksistere, når Klar, Parat – Husums medarbejdere ikke længere er i området, men dette er endnu ikke afgjort (observation af søndagslegestue, interview med Merete

Brink Speedtsberg, interview med Liselotte Byrnak). En anden relateret aktivitet, der har været startet op, er mor-baby-hold, som har kørt siden 2012, og som koster 200 kr. Klar, Parat – Husum tog initiativ til at opstarte dette hold og fandt og betalte en instruktør, men det er siden overtaget af foreningen SheZone, som ud over betaling af instruktør nu også står for al administration. Sidste sæson var der 9 tilmeldt, primært med anden etnisk baggrund end dansk. Forankringen af dette tilbud er sket i samarbejde med sundhedsplejen, som har været god til at rekruttere mødre, der måske ellers ikke har søgt sådanne tilbud (interview med Liselotte Byrnak).

5.7. Sammenfatning og anbefalinger

Idéen med de områdebaserede indsætter er at sætte ind med særlige initiativer i den ressourcetsvage bydel Husum Nord, da det primært er her, de socialt udsatte familier bor, og her der er problemer med manglende tryghed og manglende aktiviteter for områdets børn og unge. Som det er redegjort for, er erfaringen fra Klar, Parat - Husums mange initiativer i området, at det er vanskeligt at skabe vedvarende og succesfulde idræts tilbud til børn og unge i aldersgruppen 6-16 år i selve området, hvorfor man i indsatsen til de 6-16 år, delvist har valgt at prioritere ressourcer til at etablere idræts-tiltag på lokaliteter, der ligger uden for boligområdet, eksempelvis på de to skoler. Evalueringen viser dog også, at den fælles kommunale og lokale indsats i Husum Nord har skabt forbedringer i området, således at boligområdet nu opleves som et mere trygt sted at færdes og bo. Klar, Parat – Husum har i samarbejde med områdets øvrige aktører blandt andet haft held til at få etableret street fodbold i boligområdet, bestående både af træninger og turneringer. Denne indsats har haft succes med at indfange både piger og drenge og skabt mulighed for at indgå på mixhold. Klar, Parat – Husums opstart af gratis og uforpligtende tiltag med basket og fodbold på skolerne i umiddelbar forlængelse af skoletiden har ligeledes tiltrukket målgruppen af idrætsuvante elever, særligt på Korsager skole. Det må derfor anbefales at kommunen vedbliver med at støtte sådanne strukturerede og semistrukturerede tiltag. Det anbefales i særlig grad, at der sættes på målrettede aktiviteter for gruppen af piger med anden etnisk baggrund end dansk, da det synes vanskeligt at involvere disse i idrætsforeninger. Det ser således ud til at de indsætter, der har været foretaget i Pilotprojekt Motionskort har haft en effekt på børn og unges idrætsdeltagelse. Det er dog vanskeligt at afgøre hvilken effekt det fysiske Klar, Parat – Husum kort har haft, idet kun en meget lille del af kortets brugere (under 5%) har registreret deres deltagelse i aktiviteter. Samtidig er der uoverensstemmelse mellem registreringer og foreningernes svar på, hvor mange børn der har benyttet kortet i de enkelte foreninger. Ud fra foreliggende data er det derfor ikke muligt at vurdere, om det fysiske kort har haft en effekt på idrætsdeltagelsen, eller om samme effekt kunne være opnået alene gennem de andre tilbud.

Det er videnskabeligt dokumenteret, at det betaler sig økonomisk at sætte ind med en tidlig indsats for at sikre børns kognitive og nonkognitive udvikling (Heckman 2006, Heckman og Cuhna 2010). Det skyldes, at læring af både kognitive og nonkognitive egenskaber er en selvforstærkende proces, således at læring resulterer i mere læring (Kunststyrelsen 2011). Tilegnelsen af en kompetence, eksempelvis en motorisk kompetence letter læreprocessen i forhold til tilegnelse af nye kompetencer. Da der er forskningsmæssigt belæg for, at de motoriske kompetencer støtter kognitiv læring, kan det anbefales, at der fremadrettet sikres en målrettet indsats med gruppen af motorisk usikre børnehalebørn. En særlig indsats for børns motorik skal tilstræbes at ligge på det tidspunkt i barnets liv, hvor det giver størst effekt (3-6 år) og samtidig på det tidspunkt, hvor forældrene har størst interesse for og opmærksomhed omkring at støtte barnets motoriske udvikling.

Der er en stor sandsynlighed for, at en høj andel af børn med motoriske vanskeligheder også har andre vanskeligheder, dette grundet i den fundne sammenhæng mellem barnets motoriske usikkerhed og lav socioøkonomisk status. Problemer der blandt andet kan medføre begrænset overskud i familierne til at deltage i barnets aktiviteter i "fritiden". Derfor må det anbefales, at der angående børns motoriske udvikling sættes på forebyggelse i form af aktiviteter i de institutioner, hvor børnene kommer dagligt, altså så kaldt strukturel forebyggelse. En yderligere årsag til, at der bør sættes på strukturel forebyggelse gennem indsatser omhandlende uddannelse af det pædagogiske personale og motoriske test i børnehaven er, at en sådan indsats rammer alle børn og dermed ikke kun en særlig målgruppe, eksempelvis motorisk usikre børn fra mere ressourcestærke hjem. Desuden rummer en sådan indsats den fordel, at formidlingen til forældrene bliver foretaget af pædagoger, det vil sige fagpersoner, som forældrene i forvejen taler med om barnets trivsel, en faggruppe, som har en lang praktisk erfaring med at tale med alle "forældretyper". Det anbefales derfor, at der vedvarende foregår motoriske test og observationer foretaget af pædagogerne i børnehaverne eller anden kommunal instans, og at der forsat udvikles kompetencer hos pædagoger til at sætte gang i motoriske forløb i børnehaven, samt at der eksisterer et tilbud om motoriklegestuer. Det anbefales, at motoriklegestuerne bliver forankret i kommunale institutioner, da disse kræver særligt uddannet personale. Optimalt set bør motoriklegestuerne forankres i børnehaverne med hjælp fra sundhedsplejersker. Et netværk mellem pædagoger og sundhedsplejersker, som med motorikhæftet allerede er skabt i Husum gennem Klar, Parat Husums indsats, bør fortsat understøttes.

6. Litteraturliste

- Borg, M. (2013): *Klar, Parat - FodboldTRÆNER. En undersøgelse af etniske minoritetspigernes udfordringer ved foreningsdeltagelse samt trænerudvikling med udgangspunkt i Brønshøj Boldklub som case*. Institut for Idræt og Ernæring Københavns Universitet, Speciale.
- Danmarks Evalueringsinstitut (2004): *Idræt i folkeskolen – Et fag med bevægelse*. Danmarks Evalueringsinstitut.
- Clausen, L. T. (2010): *Projekt Voldparken – Kvalitativ forundersøgelse af Voldparkens børn og unges fritidsinteresser og forhold til fysisk aktivitet*. Folkesundhed København.
- Dagkas, S., Benn, T. & Jawad, H. (2011): Multiple voices: improving participation of Muslim girls in physical education and school sport, *Sport, Education and Society*, 16:2, 223-239.
- Elkjær, E. og Lehmann, A. K. (2010): *Kommisorium*. Folkesundhed København.
- Folkesundhed København (2010): *Koncept for Sundhed og motion i Husum for fysisk inaktive børn og unge*. Folkesundhed København.
- Hammer-Helmic, L. et al. (2011): *Uddrag af Sundhedsprofil 2010*. Region Hovedstaden Forskningscenter for forebyggelse og Sundhed.
- Hansen, E. et al. (red.) (2011): *EnergiCenter Voldparkens Helhedsplan*. Områdefornyelsen Husum, Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune.
- Heckman, J. J. (2006): Skill Formation and the Economics of Investment in Disadvantaged Children, *Science*, New Series, Vol. 312, No. 5782, p.p. 1900-1902.
- Heckman, J. J., og Cunha, F. (2010): Investing in our Young People". *Working Paper 16201*. National Bureau of Economic Research, Cambridge, July 2010.
- Holmström, M., Jensen, Z. og Jørgensen, F. (2013): *Klar, Parat Fodbold - Træner- og lederakademi for piger. Et samarbejde mellem DBU København, Fremad Valby, Hvidovre IF, Nørrebro United, FC Damsø, Brønshøj BK & Klar, Parat - Husum, en motionsindsats i Københavns Kommunes Sundhed- og Omsorgsforvaltning*. Københavns Kommune.
- Ibsen, B., Fehsenfeld, M., Nielsen, L.B., Boye, A.M., Malling, R., Andersen, L.G., Jørgensen, I.M.L., Davidsen, R. og Sørensen, L. (2012): *Idræt i udsatte boligområder*. Syddansk Universitet.
- Kulturministeriet (2009): *Idræt for alle. Breddeidrætsudvalgets rapport – baggrund og analyse*. København: Kulturministeriet.
- Kunststyrelsen (2011): *Fysisk Aktivitet og læring – en konsensuskonference*. Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning. Kunststyrelsen.

- Københavns Kommune (2012a): *Husum-Tingbjerg Udviklingsplan*. Online udgivelse hentet 30.10.12
www.kk.dk/Borger/BoligOgByggeri/~media/B751F149415B4E70822333F2D1052BBF.ashx
- Københavns Kommune (2012b): *Husum-Tingbjerg Udviklingsplan*. Center for Bydesign, Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune.
- Lehmann, A. K. (2010) *Opsamling af møder, telefonsamtaler, mails med interessenter eller fagpersoner som har viden om området*. Folkesundhed København
- Merrild, N., Byrnak, L., og Holmström, M. (2011): *Udviklingsbeskrivelse, FSK*.
- Meyn, J. K. (2012): *Idrætsuvante børns og unges motivation for idræt*. Masteropgave, Syddansk Universitet.
- Nielsen, G., Bugge, A., Hermansen, B., Dencker, M., og Andersen, L. B. (2011): Daily physical activity and sports participation among children from ethnic minorities in Denmark. *European Journal of Sport Science*, DOI:10.1080/17461391.2011.635697.
- Nielsen, G., Grønfeldt, V., Toftegaard-Støckel, J., og Andersen, L. B. (2012): Predisposed to participate? The influence of family socio-economic background on children's sports participation and daily amount of physical activity. *Sport in Society*, vol. 15, nr. 1, pp. 1-27.
- Områdefornyelse Husum (2010): *Områdefornyelse Husum Kvarterplan*. Områdefornyelsen Husum, Københavns Kommune.
- Pedersen, B. K. og Saltin, B. (2003): *Fysisk aktivitet – håndbog om forebyggelse og behandling*. Sundhedsstyrelsen. Center for Forebyggelse, København.
- Pedersen, B. K. og Andersen, L. B. (2011): *Fysisk aktivitet – håndbog om forebyggelse og behandling*. Sundhedsstyrelsen, København.
- Pilgaard, Maja (2008): *Danskernes motions- og sportsvaner 2007 – nøgletal og tendenser*. Idrættens Analyseinstitut, København.
- Sundheds- og Omsorgsforvaltningen (2010): *Sundheds- og omsorgsudvalget. Indstilling og beslutning, 19. august 2010*. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.
- Sørensen, K. og Carlsen, D. (2007): *Evaluering af fælles mål for idræt*. Skoleidrættens udviklingscenter.
- Von Seelen, J. (2012) *Læring, praksis og kvalitet i idrætstimerne. Et multiple-case studie*. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, Ph.d. afhandling.
- Walseth, K. og Fasting, K. (2004): Sport as a Means of Integrating Minority Women. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*. Vol. 7, No. 1, pp. 109-129.
- Østergaard, C. (2008): *Projekt Skolesport – Mere idræt og bevægelse i krydsfeltet mellem skole, elev, forening og kommune*. Institut for Idræt, Københavns Universitet.

- Østergaard, C. (2011): Hvor skal de foreningsløse børn gå hen og dyrke idræt efter skoletid? I P. J. Jacobsen, L. Ottesen, A. B. Grønkjær, B. V. Madsen, A. M. La Cour og C. Østergaard (red): *Idræt og Velfærdspolitik*. Forum for Idræt, nr. 1, vol. 27. Odense: Syddansk Universitetsforlag 79-88.
- Østergaard, C. (2012) *Fysisk aktivitet som forebyggende og sundhedsfremmende strategi. En undersøgelse af fysisk aktivitet og idræt brugt som forebyggelse og sundhedsfremme i to udvalgte kommuner*. Institut for Idræt Københavns Universitet, Ph.d. afhandling.
- Østergaard, C., Nielsen, G. og Pedersen, L.W. (2012): *Klar, Parat - Husum – Motion for børn og unge*. Første delrapport. Institut for idræt, Københavns Universitet.
- Østergaard, C., Nielsen, G. (2012): *Klar, Parat - Husum – Motion for børn og unge*. Anden delrapport. Institut for idræt, Københavns Universitet.

Appendiks A

Evalueringsmetode, en uddybning

I dette design benyttes procesevaluering med inddragelse af flere forskellige metoder til dataindsamling.³⁵ Procesevaluering følger gennemførelsen af en given intervention gennem blandt andet identifikation af de elementer, som kan fremme eller hæmme modtagelsen hos målgruppen. Procesevalueringens opgave er, at følge et projekt eller en intervention og gennem forskellige dataindsamlingsmetoder vurdere udviklingen og resultaterne. Samtidig er formålet med evalueringsprocessen at få øje på potentialer og udviklingsmuligheder. Dette sker blandt andet ved at stille spørgsmålstejn ved interventionerne og ved den kultur eller "taget for givet" viden, der kan eksistere på forskellige niveauer, eksempelvis hos projektholder eller på de skoler, institutioner, foreninger og organisationer, hvor nye aktiviteter igangsættes.

Evalueringen af Klar, Parat - Husum er af projektholder planlagt til at foregå samtidigt med interventionsforløbet. Det giver i evalueringssammenhæng den fordel, at evaluator og projektholder, løbende i processen har mulighed for at afholde møder, hvor projektets udvikling og aktiviteterne diskuteres. Evalueringen er dermed en fortløbende proces, hvis resultat ikke kun ses aftegnet i de tre evalueringsrapporter, men som også skal ses i den interaktion og i de diskussioner, der finder sted mellem evaluator og projektholder. Af den årsag har flere af evalueringspunkterne beskrevet i evalueringsrapporterne, allerede været præsenteret og diskuteret. Rapporterne kommer dermed til at afspejle resultaterne af de fortløbende tiltag samt tiltagenes mulige effekter, men kommer ligeledes til at afspejle de diskussioner, der foregår undervejs i forhold til kvaliteten af tiltagene set i et fremtidigt forankringsperspektiv.

Et eksempel på hvordan vi som evaluører har indgået i dialog omkring at forbedre projektet og dets indsatser, er de diskussioner, vi løbende har haft om selve definitionen og beskrivelsen af målgruppen. Vi har i den forbindelse diskuteret kategorierne "motionsuvante", "motionsuvante børn", "børn der er umotiveret for at deltage i idrætsundervisningen" og "fysisk inaktive børn", og påpeget de forskelle, der ligger i forhold til at anvende disse kategorier. Vi har blandt andet gjort opmærksom på en fordom, der er almindelig og som handler om, at det ofte antages, at de børn, der ikke deltager i idræt i foreningsregi er fysisk inaktive. Vi har gjort opmærksom på, at der ikke er forskningsmæssig belæg for dette, idet disse børn sagtens kan være både fysisk aktive og

³⁵ Der findes omfangsrig litteratur om evaluering, evalueringsteori og evalueringsforskning, ofte med overlap af begreber, der betegner forskellige evalueringsformer og typer. Når vi har valgt at benævne vores metode for procesevaluering, er det for at fremhæve evalueringsarbejdets processuelle og interaktionsbaserede karakter.

idrætsaktive, men under andre former, eksempelvis selvorganiseret idræt som fodboldspil i boligområdet. Diskussionen har været vigtig at tage, da det har betydning for både projekt og evaluering, hvilken målgruppe der defineres som primær for indsatsen. Ønskes det eksempelvis at skabe rammer, der får flere børn og unge til at dyrke foreningsidræt, eller handler det i stedet om, at skabe initiativer, der sikrer at børn og unge bliver mere fysisk aktive. Hvor ligger prioriteringer i projektet, er det forbedringen af hvert enkelt barns fysiske aktivitetsniveau der skal sættes på, eller handler det om, at sikre at der kommer flere muligheder for fysisk aktivitet i området eller handler det om noget helt tredje? Denne diskussion resulterede i, at projektholder valgte at ændre projektets formålsbeskrivelse fra, at der i det oprindelige udkast til udviklingsprojektbeskrivelsen stod, at formålet med projektet var:

At motivere flere børn og unge – herunder primært de motionsuvante børn og unge i Husum – til at være mere fysisk aktive.

Til at der i den endelige udviklingsprojektbeskrivelse står, at formålet med projektet er:

At etablere og gennemføre uddannelse af frontpersonale i skoler og institutioner samt etablere aktiviteter, der motiverer flere børn og unge – herunder primært de motionsuvante børn og unge i Husum – til at være fysisk aktive.

Ud fra diskussionerne blev det tydeligt for projektholder, hvad det egentlige formål med deres indsats var, og de kunne derfor udforme en formålsbeskrivelse, der medtog selve idéen og tilgangen til arbejdet. Nemlig den at skabe et øget fysisk aktivitetsniveau hos bydelens børn og unge gennem indsatser, der arbejder på, at skabe ændringer i de miljøer, som børnene indgår i.

I rapporten er anvendt både begrebet motionsuvariant og idrætsuvariant alt efter hvilken sammenhæng begreberne indgår i.

Bilag 1

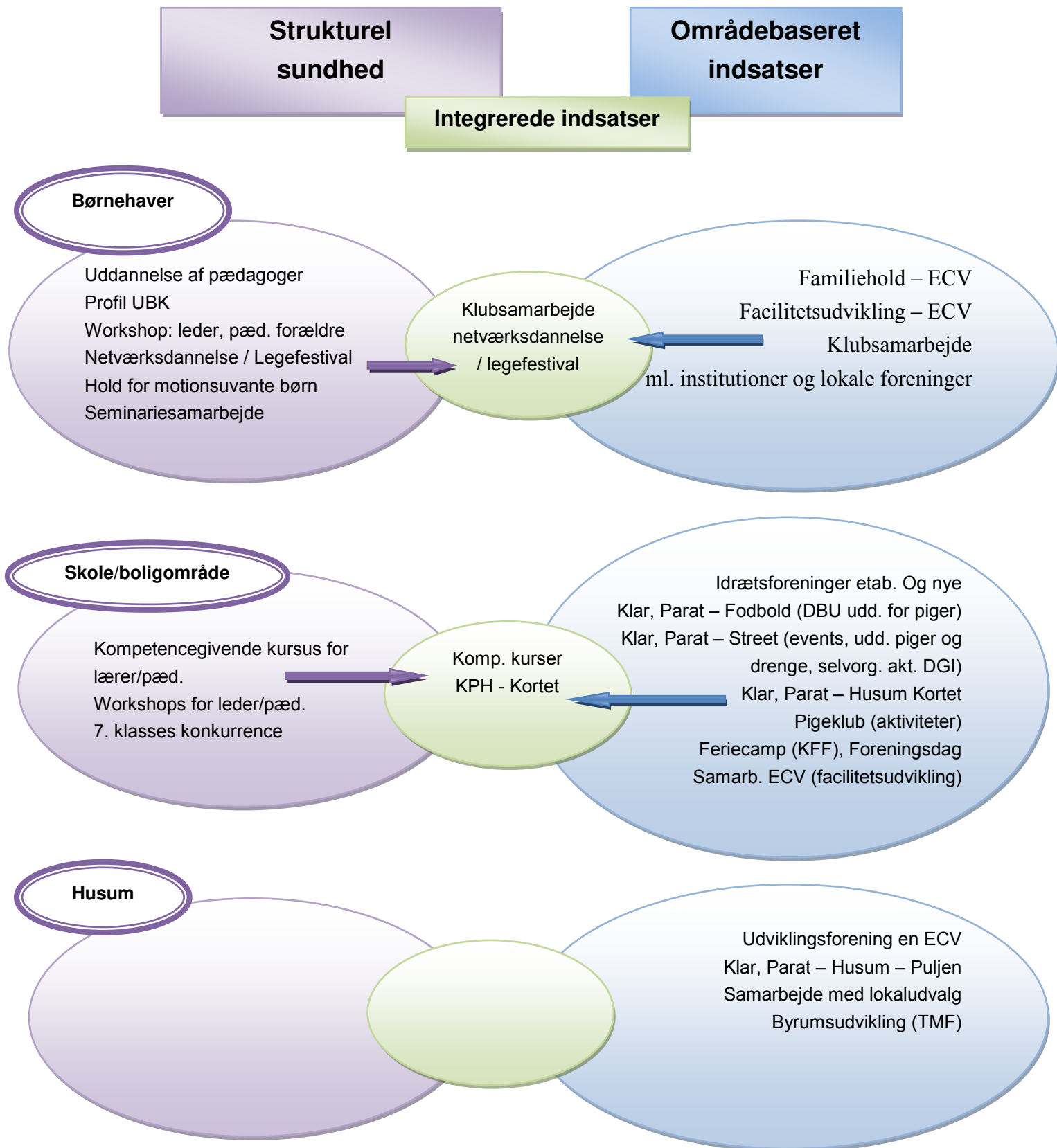
Oversigt over medarbejdere og ansvarsopgaver i Klar, Parat – Husum

Navn	Titel	Ansvarsområde
Nanna Lykke Merrild, (Tilde Sand Christensen, barselsvikar 2012), Liselotte Byrnak (2013)	Projektleder	Dagligt ansvar. Økonomi, projektets synlighed og forankring.
Maria Holmstrøm	Projektmedarbejder	6 – 16 årige børn On the job training på skolerne Områdebaserede tiltag Klar, parat - Fodbold
Liselotte Byrnak (Braulio Rocha, barselsvikar 2012)	Projektmedarbejder	0-6 årige børn On the job training for daginstitutioner og vuggestuer, kursus for KKFO og fritidshjem
Braulio Rocha (2013)	Projektmedarbejder	0-6 årige børn On the job training for daginstitutioner og vuggestuer
Christoffer Sick Balle	Studertermedhjælp	Kommunikation og presse, gadeaktiviteter, streetfodbold for drenge.
Magnus Runge Holmegaard	Studertermedhjælp	Gadeaktiviteter, Basket på Korsager og Husum skole, kursus for KKFO og fritidshjem
Zascha Aurora Jensen	Studertermedhjælp	Gadeaktiviteter, pigefodbold på Korsager og Husum skole. Klar, parat - Fodbold
Merete Brink Speedtsberg	Studertermedhjælp	On the job training for daginstitutioner og vuggestuer, Legefestival.

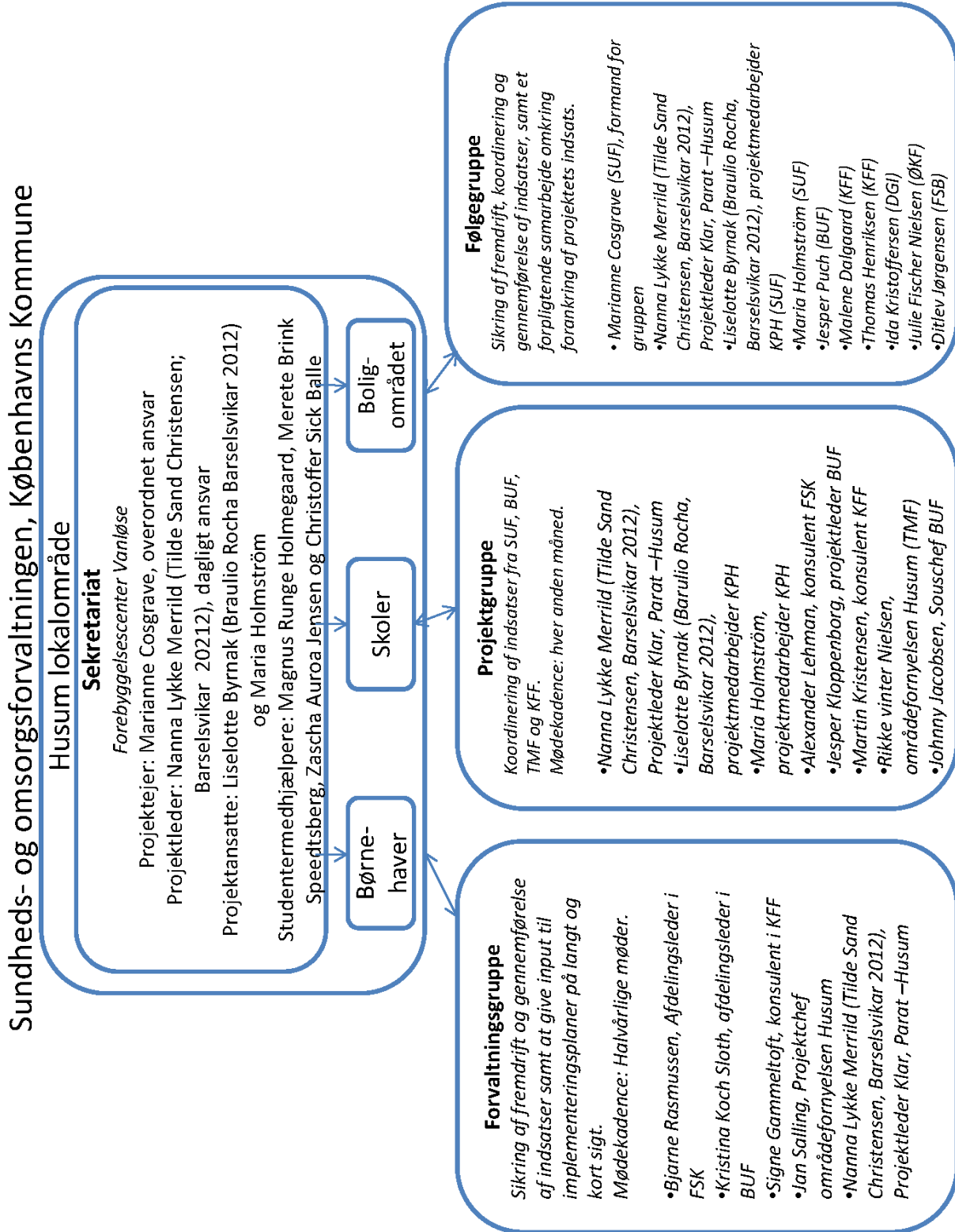
Bilag 2

Overblik over Klar, Parat – Husums indsatser

Bilag 3

Oversigtsplan over organisationsstruktur

Bilag 4

Oversigt over vuggestueuddannelse

Udvikling / afvikling	Marts 2013	April 2013	Maj 2013	Juni 2013	August 2013	September 2013
Tilpasning af uddannelsesmateriale og undervisningsforløb	1. marts – 1. april					
Sammensætning af uddannelseshold		1. april – 25. april				
Uddannelsesforløb, undervisning og legestuer			29. april – 30. maj			
Afholdelse af uddannelsesworkshop				27. juni	29. august	
Forankringsworkshop med sundhedsplejen.						11. september

uge	tid	mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	Aktiviteter	Under-vis. uge
18	08:30-12:00					03.05.13	1. undervisning	1
	9:00-9:30		30.04.13		02.05.13		1. legestue	
	10:00-10:30	29.04.13	30.04.13		02.05.13		1. legestue	
19	9:00-9:30		07.05.13	08.05.13			2. legestue	2
	10:00-10:30	06.05.13	07.05.13	08.05.13			2. legestue	
20	08:30-12:00					17.05.13	2. undervisning	3
	9:00-9:30		14.05.13		16.05.13		3. legestue	
	10:00-10:30	13.05.13	14.05.13		16.05.13		3. legestue	
21	9:00-9:30		21.05.13	22.05.13			4. legestue	4
	10:00-10:30		21.05.13	22.05.13			4. legestue	
22	08:30-12:00				30.05.13		3. undervisning	5
	10:00-10:30		28.05.13				4. legestue	

De 4 legestuer på institutioner er repræsenteret med en bestemt farve til hver institution. Rødt repræsenterer fælles undervisning.

Bilag 5

Status over projektmål for initiativer målrettet institutionsbørn 0-6 år

Projektmål	Status 2011-2013
Udvikle uddannelsesmateriale og uddannelsesforløb for HB (Husumbørnehaver)	Uddannelsesmateriale og koncept udvikles
Udvikle bevægelsesprofil (koncept/modelprojekt) for UBK (Udflytterbørnehaver Kobbelvænget)	Alle 11 udflytterbørnehaver får tilbudt og deltaget i bevægelsesuddannelsen.
Bevægelsesuddannelse af 20 pædagoger fra HB	32 pædagoger fra 12 institutioner har afsluttet grunduddannelsen
Bevægelsesuddannelse af minimum 24 pædagoger fra UBK	28 pædagoger har været med i uddannelsesforløbet
Opstart af netværk for de uddannede pædagoger	Første møde var 06/06/12. Alle 12 Husum institutioner er tilmeldt i netværket. Netværket mødes 6 gange årligt.
Motorik test af udvalgte børn i Husum	170 børn er blevet testet i 12 Husum institutioner, hvor 32 blev tilbudt støtte for at kunne udvikle sig til at være på et alderssvarende motorisk niveau, mens 54 har fået anbefalet ekstra fokus af pædagogerne om deres motoriske udvikling
Afholdelse af minimum 3 faglige workshops for hhv. pædagoger/ledere/forældre/andre interessenter	Hvert hold af HB gennemfører 4 workshops under uddannelsen. 3 hold fra UBK gennemfører tilsammen 3 workshops.
Afholde mindst 2 events årligt for familierne i Husum, samt for børnene i HB	2011: Dansens dag (45 børn) og Familiedag (300 familier) 2012: Dansens dag (80 børn) og Legeestival (ca. 600 deltager blandet forældrene, pædagogerne og børn) 2013: Legefestival (ca. 600 deltager blandet forældrene, pædagogerne og børn fra Husum) og Bevægelsesuge i Kobbelvænget.
At minimum 7 af de 22 deltagende institutioner har tilrettet institutionens virksomhedsplan med henblik på at indarbejde mere fysisk aktivitet	12 Husum institutioner er tilmeldt netværket for Motorikansvarlige. 2 afholdelser af lederseminarer med fokus på fremtidige prioriteringer og indsatser

Slutevaluering "Klar, Parat – Husum"

<p>At forældrene til institutionsbørnene får øget viden/opmærksomhed på vigtigheden af inddragelse af fysisk aktivitet i børnenes hverdag, også i hjemmet</p>	<p>452 forældre har modtaget materiale (forældrehæfte) med inspiration til en aktiv hverdag samt fif til motorisk udvikling. 136 forældre har deltaget fysisk i forældremøde, hvor Klar, Parat – Husum gav oplæg. Projektet har endvidere hjulpet institutionerne med at arrangere aktiv afhentnings event.</p>
<p>Udvikle og afvikle uddannelsesforløb for 5 af Husums vuggestuer (pilotprojekt)</p>	<p>5 institutioner, 12 pædagoger medvirker i uddannelsen.</p>
<p>Knap 1000 børn har været involveret i interventionen, via uddannede pædagoger og projektets egne aktiviteter</p>	<p>639 børnehavebørn i Husum, plus deltagerne på Legefestivalen og Dansens dag. 177 vuggestuebørn, 46 børn i sproggrupper samt 450 fra Kobbelvænget (De fleste institutioner i Kobbelvænget, kører med roterende børnegrupper, så reelt er tallet for børn der har været involveret meget højere).</p>
<p>Samarbejde med Sundhedsplejen om forsat opmærksomhed på emnet; børns motoriske udvikling</p>	<p>Udvikling af motoriskskema i samarbejde med Vibeke Winter. Afholdelse af workshop for vuggestuepædagoger og sundhedsplejersker.</p>

Bilag 6

Status over projektmål for indsatser på Husum og Korsager Skole

Projektmål	Status 2011-2013
<p><i>For alle skolebørn gælder projektmålene</i> Introducere Motionskortet til Korsager og Husum Skoles børn, lærere og pædagoger samt frivillige i foreninger og at i alt 100 børn har været med i Motionskortordningen.</p>	53 registrerede elever i kampagneperiode 1 61 registrerede i kampagneperiode 2. 79 registrerede i kampagneperiode 3. 12 registrerede i kampagneperiode 4 Totalt; 205 elever har aktivt deltaget i motionskortordningen.
<p><i>Indskolingsbørn (6-9 år)</i> Afvikle tre kompetencegivende kurser for pædagoger i skolernes KKFO'er/SFO'er</p>	Otte pædagoger fra Husum fritidshjem og Korsager Skoles fritidshjem deltog i tre dages kursus (3x2 timer) + legedag i forår 2012.
<p><i>Mellemtrinnets børn (10-13 år)</i> Afvikle to kompetencegivende kurser for udvalgte idrætslærerne</p>	Otte idrætslærere på Husum Skole har gennemgået kompetencegivende kurs i 2011 og syv idrætslærere har gennemgået kompetenceudvikling kursus i foråret 2012. Ti idrætslærere på Korsager Skole har gennemgået et kompetencegivende kursus i forår 2012. 12 idrætslærer fra Korsager og Husum Skole har deltaget i et kompetencegivende kursus efterår 2012. 7 idrætslærer fra Husum og korsager skole har gennemført to af tre workshops. 3 idrætslærer har gennemført tre workshops.
<p><i>Mellemtrinnets børn (10-13 år)</i> Opstarte aktivitetstilbud to gange om ugen på Korsager Skole i projektperioden</p>	Fodbold for piger har haft ca. 17 pigedeltagere og Basket har haft ca. 14 deltagere (piger og drenge) under 2012 – 2013. Fodbold for piger er forankret i en forening i området. Basket er i en forankringsproces med Korsagers skoles KKFO, forår 2013.
<p><i>Mellemtrinnets børn (10-13 år)</i> Motionsløb for 5. klasserne i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse.</p>	Motionsløb blev ikke afviklet, men ændret til motionsdage for mellemtrinklasserne på Korsager Skole hvor ca. 225 elever deltog.

<p><i>Udskolingsklasserne (14-16 år)</i> I samarbejde med udskolingsklasserne på hhv. Husum eller Korsager Skole vil vi afvikle to eventkurser i sundhedsformidling med fokus på idræt/motion. Dette gøres i samarbejde med Projektværkstedet fra Kultur- og Fritidsforvaltningen i Københavns Kommune</p>	<p>7. klasse projektet er afviklet med fokus på bevægelse i Husum, to 7. klasser (50 elever) deltog fra Husum Skole. Fire workshopdage med eksterne konsulenter som underviste i Sundhed og Bevægelse samt i projektbeskrivelse.</p>
<p><i>Workshop for børnefamilier i Husum skole</i> <i>Fokus på 3 til 5 klasse</i> I samarbejde med sundhedsplejersken har Klar, Parat Husum udarbejdet to workshops som kan styrke sundhedsområdet på skolen samt sundhedsfremme god kost og motionsvaner for børn og forældre</p>	<p>To workshops som indeholder teoretisk viden og praktisk træning i kost og motion. Afvikling af workshops på Husum skole gennemføres i efteråret 2013.</p>

Bilag 7

Status over projektmål for initiativer målrettet boligområdet Husum Nord

Projektmål	Status 2011-2013
I samarbejde med lokaleområdets aktører at bidrage med aktiviteter til mindst fire eventdage årligt med fokus på fysisk aktivitet (eks. Kulturdag, Idrætsnatten, Aktivitetsdag på Energicenter Voldparken etc.)	Afholdte aktiviteter: Dansens dag, Husum gedefodbold, Foreningsdag, Kulturdag, Natfodbold (energicenter Voldparken) Motionsløb (Energicenter Voldparken)
At finde to nye sociale miljøer til at dyrke motion og idræt (eks. klub med idrætsprofil, fysiske aktiviteter i Husum bibliotek etc.)	I samarbejde med Husum klub og ungdomsskolens Copenhagen Street Soccer, er der etableret en selvorganiseret fodboldaktivitet for drenge i aldersgruppe 14 til 15 år. (6- 8 deltagere). Fodbold for piger er etableret og forankret i området, 2013
I samarbejde med lokale foreninger/institutioner skal der tilbydes mindst fem nye aktiviteter i området	Capoeira, Taekwondo og Parkour er tre satellit foreninger som har sin faste foreningsfacilitet i andre bydele i København. Capoeira og Taekwondo har afsluttet sine hold i Husum, Fodtennis, floorball og basket er under forankring i Husum efterår 2013. Parkour har ca. 16 medlemmer. Dans workshops på KKFO er afviklet, forår 2013 Skaterbane er etableret på Energicenter Voldparken forår 2013.
Udvikle mindst to nye pigeaktiviteter i samarbejde med interesserede lokale aktører.	Der er ca. 8 -10 piger af 20 fra Husum Nord som deltager fast til fodbold træning ugentlig 2011 – 2013. Pigefodbolden er forankret i lokalområdet med "spillerforeningen". Forår 2013. Basket har haft mellem 6-12 børn op pr. gang.under 2011 – 2012. Forår 2013 har Basket klubben Stævnsgade afviklet træning for ca. 10-12 barn pr. træning på Korsager skole. Basket klubben er i forankringsproces i Husum under efterår 2013. Danseplads etableres i Husum området. 6 piger fra Husum skole står som ansvarlig til at bruge dansepladsen. Etablering af danseplads efterår 2013

Slutevaluering "Klar, Parat – Husum"

<p>Afholdelse af instruktørforløb for de unge i samarbejde med DBU og DGI</p>	<p>I samarbejde med DGI har KLAR PARAT - HUSUM afviklet uddannelses tilbud for unge i kampsport (9 deltagere) hvoraf de fleste deltagere kom fra Brønshøj.</p> <p>I samarbejde med DBU er uddannelses tilbud til piger (19 deltagere) afviklet, hvoraf tre deltagere er fra Brønshøj. 19 pigedeltagere er fastholdt under uddannelsen. Resultater og fakta om uddannelsen kan ses i Klar, Parat Fodbolds drejebog.</p>
<p>I samarbejde med DGI og Integration & Fritid fra KFF at afholde mindst to årlige ferieaktiviteter i ferieperioderne</p>	<p>Klar Parat - Husum deltager i afviklingen af Feriecamp hver vinter- og efterårsferie. Ca. 500 børn og unge har deltaget.</p>

Bilag 8

Økonomiomfanget for uddannelsesforløbet for pædagoger

Budgettet er for et hold med 12 pædagoger

Om uddannelsen

Forløbet: Uddannelse for socialpædagoger i daginstitutioner. Uddannelsen består af: otte ugers grunduddannelse med 25 timers teoriundervisning og 10 timers praktiskundervisning. Endvidere en overbygningsdel, der består af tre workshops af fem timer. Uddannelsens to dele udgør tilsammen 50 timer.

Model

25 timer teoriundervisning
10 timers praktiskundervisning
15 timers workshops

Budgettet

Poster	Kr.	Bemærkninger
Eksternunderviser for uddannelse	12.000	3 foredragsholdere á 4.000 kr.
Eksternunderviser for 3 workshops af 5 timer	16.500	3 workshops á 5.500 kr.
Udvikling af uddannelsesmateriale og tryk	14.000	Udvikling af indhold og layout 20 timer á 600 kr. pr. time + tryk
Lokalleje og forplejning	12.680	Forplejning á 80 kr. pr. person pr. dag + lokalleje
	Total 55.180	

Bemærkning

Udover disse omkostninger for kursusafviklingen anbefales også, at der afsættes penge til:

- 1) Lønudgifter for en kursuskoordinator, som står for kursuskoordineringen og afviklingen af både teori- og praktiskundervisning (50 timers undervisning + forberedelse og administrativ opgaver).
- 2) Godtgørelse af vikardækning til de deltagende institutioner, kan bidrage til at sikre høj deltagelsesfrekvens og mindske frafald under uddannelsesforløbet. Det kan ligeledes være medvirkende til, at institutionernes ledelse prioriterer pædagogernes arbejdstimer til deltagelse i uddannelsen.

Bilag 9

Økonomiomfanget for uddannelsesforløbet for idrætslærere

Budgettet er for 12 Idrætslærere

Om uddannelsen

Forløbet: Uddannelse for idrætslærer i folkeskolen 0 klasse til 9 klasse. Den er opdelt i basis pakke med indholdet; 8 timer teoriundervisning, ca. 40 timer praktik i sin klasse (inspiration fra idrætsforeninger samt observationsopgaver).

Videregående uddannelse med indholdet; 10 timer teoriundervisning, 8 timer praktisk undervisning (som ligger i deres arbejdstimer), individuel coaching 1 time. Totalt: 67 timer.

Model

18 timers teori undervisning
8 timers praktisk undervisning
1 timers individuel coaching
40 timers workshop/idrætsforeninger

Budgettet

Poster	Kr.	Bemærkninger
Eksternunderviser for uddannelse	12.000	3 foredragsholdere á 4.000 kr.
Eksternunderviser for 3 workshops af 5 timer	16.500	3 workshops á 5.500 kr.
Udvikling af uddannelsesmateriale og tryk	14.000	Udvikling af indhold og layout 20 timer á 600 kr. pr. time + tryk
Lokalleje og forplejning	12.680	Forplejning á 80 kr. pr. person pr. dag + lokalleje
	Total 55.180	

Bemærkning

Udover disse omkostninger for kursusafviklingen anbefales også, at der afsættes penge til:

- 1) Lønudgifter for en kursuskoordinator, som står for kursuskoordineringen og afviklingen af både teori- og praktiskundervisning (50 timers undervisning + forberedelse og administrativ opgaver).
- 2) Godtgørelse af vikardækning til de deltagende institutioner, kan bidrage til at sikre høj deltagelsesfrekvens og mindske frafald under uddannelsesforløbet. Det kan ligeledes være medvirkende til, at institutionernes ledelse prioriterer pædagogernes arbejdstimer til deltagelse i uddannelsen.

Workshop for idrætslærer

Tre workshops á 2 timer/gang med fokus på idrættens planlægning, struktur, handlingsplan (aktivitetshjul) og vidensdeling for 7 idrætslærer i Husum og Korsager skole.

Budget

Poster	Kr.	Bemærkninger
Eksternunderviser for 3 workshops x 2 timer	17.000	2 foredragsholdere á 8.500 kr.
Lokalleje og forplejning	9.600	Forplejning á 30 kr. pr. person pr. dag + lokalleje
	Total 26.600	

Bilag 10

Økonomiomfanget for vuggestue uddannelsesforløbet

*Budgettet er for 1 hold med 12 vuggestuepædagoger *

Om uddannelsen

Forløbet: Uddannelse for vuggestuepædagoger i daginstitutioner. Uddannelsen består af: 5 ugers grunduddannelse med 10 timers teoriundervisning og 2 timers praktiskundervisning. Endvidere en overbygningsdel, der består af 2 workshops af 4 timer. Uddannelsens udgør tilsammen 20 timer.

Model

10 timers teori undervisning
2 timers praktisk undervisning
8 timers workshops

Budgettet

Poster	Kr.	Bemærkninger
Eksternunderviser for 2 workshops x 4 timer	13.000	2 workshops á 6.500 kr.
Udvikling af uddannelsesmateriale og tryk	14.000	Udvikling af indhold og layout 20 timer á 600 kr. pr. time + tryk
Lokalleje og forplejning	9.800	Forplejning á 80 kr. pr. person pr. dag + lokalleje
	Total 36.800	

Bemærkning

Udover disse omkostninger for kursusafviklingen anbefales også, at der afsættes penge til:

- 1) Løn udgifter for en kursuskoordinator, som står for kursuskoordineringen og afviklingen af både teori- og praktiskundervisning (20 timers undervisning + forberedelse og administrativ opgaver).
- 2) Godtgørelse af vikardækning til de deltagende institutioner, kan bidrage til at sikre høj deltagelsesfrekvens og mindske frafald under uddannelsesforløbet. Det kan ligeledes være medvirkende til, at institutionernes ledelse prioriterer pædagogernes arbejdstimer til deltagelse i uddannelsen.

Bilag 11

Pilotprojekt Motionskort

- Aldersgruppe 6 år til 16 år
- Primært Korsager Skole, sekundært Husum Skole
- To pakketilbud: Skoler, idrætsforeninger - selvorganiserede aktiviteter

1. Skole

Formål

- A. Idrætsaktiviteter efter skoletid, hvor idrætslærere og pædagoger motiverer børn og unge til at prøve foreningsaktiviteter og selvorganiserede aktiviteter
- B. Konkurrencetilbud mellem klasserne og en portal, som kan bruges til information om idrætsaktiviteter i Husum. Et interaktionsforum, hvor de kan formidle viden med hinanden om byrummets faciliteter og muligheder for at dyrke motion. Målet er at skabe sociale miljøer og at børn og unge kan dyrke idræt på skoleområdet.

2. Idrætsforeninger

Formål

- A. At styrke foreningslivet, så de får bedre muligheder for at rekruttere flere medlemmer
- B. At børn og unge har mulighed for at prøve idrætsaktiviteter i foreningslivet og få kendskab til de organiserede foreningens sociale element med idræt.
- C. En Kampagne, der hedder 'kom i gang'. Kører fra august til september og januar til februar, hvor børn og unge kan prøve idrætsaktiviteterne gratis

3. Selvorganiserede aktiviteter

Formål

- A. At skabe større muligheder for børn og unge i byrummet Husum til udførsel af aktiviteter
- B. At invitere nye medlemmer, "som ikke er socialt økonomisk stærke" til private foreninger og organisationer
- C. At synliggøre og formidle informationen om street aktiviteterne for børn og unge i nærområdet
- D. Rabatteret pris under kampagneperioden til aktiviteter for børn og unge

Bilag 12

Oversigt over uddannelsen – Husum institutioner

- Teoriundervisningen
 - ▲ Legestuer og test (7 legestuer og en test pr. institution)
 - Opfølgende workshops
- Blå – hold 1
▲ Lilla – hold 2
● Grøn – hold 3

Oversigt over uddannelsen - Husum institutioner											11/12
Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	
M 1	T 1	L 1	T 1	T 1	S 1	O 1	T 1	S 1	T 1	F 1	
T 2	F 2	S 2	O 2	F 2	M 2	T 2	F 2	M 2	O 2	L 2	
O 3	L 3	M 3	T 3	L 3	T 3	F 3	L 3	T 3	T 3	S 3	
T 4	S 4	T 4	F 4	S 4	O 4	L 4	S 4	O 4	F 4	M 4	
F 5	M 5	O 5	L 5	M 5	T 5	S 5	M 5	T 5	L 5	T 5	
L 6	T 6	F 6	S 6	T 6	F 6	M 6	T 6	F 6	S 6	O 6	
S 7	O 7	F 7	M 7	O 7	T 7	T 7	O 7	L 7	M 7	T 7	
M 8	T 8	L 8	T 8	T 8	S 8	O 8	T 8	S 8	T 8	F 8	
T 9	F 9	S 9	O 9	F 9	M 9	T 9	F 9	M 9	O 9	L 9	
O 10	L 10	M 10	T 10	L 10	T 10	F 10	L 10	T 10	T 10	S 10	
T 11	S 11	T 11	F 11	S 11	O 11	L 11	S 11	O 11	F 11	M 11	
F 12	M 12	O 12	L 12	M 12	T 12	S 12	M 12	T 12	L 12	T 12	
L 13	T 13	T 13	S 13	T 13	F 13	M 13	T 13	F 13	S 13	O 13	
S 14	O 14	F 14	M 14	O 14	L 14	T 14	O 14	L 14	M 14	T 14	
M 15	T 15	L 15	T 15	T 15	S 15	O 15	T 15	S 15	T 15	F 15	
T 16	F 16	S 16	O 16	F 16	M 16	T 16	F 16	M 16	O 16	L 16	
O 17	L 17	M 17	T 17	L 17	T 17	F 17	L 17	T 17	T 17	S 17	
T 18	S 18	T 18	F 18	S 18	O 18	L 18	S 18	O 18	F 18	M 18	
F 19	M 19	O 19	L 19	M 19	T 19	S 19	M 19	T 19	L 19	T 19	
L 20	T 20	T 20	S 20	T 20	F 20	M 20	T 20	F 20	S 20	O 20	
S 21	O 21	F 21	M 21	O 21	L 21	T 21	O 21	L 21	M 21	T 21	
M 22	T 22	L 22	T 22	T 22	S 22	O 22	T 22	S 22	T 22	F 22	
T 23	F 23	S 23	O 23	F 23	M 23	T 23	F 23	M 23	O 23	L 23	
O 24	L 24	M 24	T 24	L 24	T 24	F 24	L 24	T 24	T 24	S 24	
T 25	S 25	T 25	F 25	S 25	O 25	L 25	S 25	O 25	F 25	M 25	
F 26	M 26	O 26	L 26	M 26	T 26	S 26	M 26	T 26	L 26	T 26	
L 27	T 27	T 27	S 27	T 27	F 27	M 27	T 27	F 27	S 27	O 27	
S 28	O 28	F 28	M 28	O 28	L 28	T 28	O 28	L 28	M 28	T 28	
M 29	T 29	L 29	T 29	T 29	S 29	O 29	T 29	S 29	T 29	F 29	
T 30	F 30	S 30	O 30	F 30	M 30	T 30	F 30	M 30	O 30	L 30	
O 31		M 31	L 31	L 31	T 31		L 31		T 31		
23 arbejdsdage	22 arbejdsdage	21 arbejdsdage	22 arbejdsdage	21 arbejdsdage	22 arbejdsdage	21 arbejdsdage	22 arbejdsdage	18 arbejdsdage	20 arbejdsdage	21 arbejdsdage	

Workshops senere end juni 2012

- 07.09.2012
- 28.09.2012

Bilag 13

Oversigt over undersøgelsesmetoder og empiri

Evaluering af *projektets organisering* er udarbejdet på baggrund af følgende dataindsamling

- Seks kvalitative interview med projektansatte fra Klar, Parat – Husum, foretaget løbende fra 2011-2013.
- Ni deltagende observationer af projekt- og forvaltningsgruppemøder, foretaget løbende fra 2011-2013.
- Mødereferater fra projekt- og forvaltningsgruppemøder 2011-2013.

Evalueringen af *bevægelsesuddannelsen for pædagoger* er udarbejdet på baggrund af følgende dataindsamling

- To spørgeskemaundersøgelser rettet mod pædagoger, der deltog i uddannelsesforløbet 2011-2012.
- Fire kvalitative interview med projektansatte fra Klar, Parat – Husum, foretaget løbende fra 2011-2013.
- Tre kvalitative interview med pædagoger der deltog i uddannelsesforløbet, efter forløbets afslutning 2012.
- To deltagende observationer af uddannelsesforløbet for pædagoger, der foregik i Sundhedshus Vanløse, 2012.
- Tre observationer af legestuer, udført i børnehaverne som en del af uddannelsesforløbet, 2012.
- To observationer af legestuer i børnehaverne efter afslutning af uddannelsesforløbet, 2012.
- En observation af motorisk test udført i børnehave under uddannelsesforløbet, 2012.
- En observation af OL-dag i børnehave efter afslutning af uddannelsesforløbet, 2012.
- En deltagende observation i afklarende workshop om uddannelsen, 2011.
- En deltagende observation af evaluerende møde om uddannelsen, 2012.
- En observation af ledelsesseminar, 2012
- To observationer af netværksmøde for børnehavepædagoger, 2013.
- En observation af netværksmøde for børnehavepædagoger og ledelse, 2013.

Evaluering af *indsatserne på Husum og Korsager skole* er udarbejdet på baggrund af følgende dataindsamling

- Spørgeskemaundersøgelse om skolebørns deltagelse i fritidsaktiviteter, med særlig fokus på den organiserede idræt foretaget i efteråret 2011 og i efteråret 2012 på alle elever på Husum Skole og Korsager Skole.
- Spørgeskemaundersøgelse af idrætsforeninger om Klar, Parat - Husum motionskortet og medlemstilgang på baggrund heraf, foretaget løbende fra 2011-2013.
- Tre spørgeskemaer til idrætslærerne, der deltog på det kompetencegivende kursus 2011-2013.
- Tre kvalitative interview med projektansatte fra Klar, Parat – Husum, foretaget løbende fra 2011-2013
- Fem kvalitative interviews med idrætslærere, der deltog i det kompetencegivende kursus, foretaget løbende fra 2011-2012.
- Et fokusgruppeinterview med lærere der deltog i det kompetencegivende kursus, 2013.
- To deltagende observationer i evalueringsmøder om uddannelse 6-16 år, 2012.
- Fem deltagende observationer af det kompetencegivende kursus, foretaget løbende fra 2011-2012.
- Fem deltagende observationer af foreningsinstruktørers undervisning i idrætstimerne foretaget løbende fra 2011-2012.
- En deltagende observation af workshop med lærere, 2013.

Evalueringen af *de områdebaserede indsatser* er udarbejdet på baggrund af følgende dataindsamling

- Registreringer af motoriske test af 170 4 årige Husum børnehavebørn, foretaget december 2011/maj 2012.
- Registreringer af motoriske test af 95 4 årige Husum børnehavebørn, foretaget maj 2013.
- Registreringer af børn og unges ønsker om idrætsaktiviteter, aldersgruppe 10-13 år, 2011.
- Registreringer af aktiviteter ved brug af motionskort foretaget løbende fra 2011-2013.
- Spørgeskemaundersøgelse af idrætsforeninger om motionskort og medlemstilgang på baggrund heraf, foretaget løbende fra 2011-2013.
- Ni interview med projektansatte fra Klar, Parat – Husum, foretaget løbende fra 2011-2013.
- Tre interviews med foreningsledere/instruktører, 2013.
- En guidet tour interview³⁶ med tre piger af anden etnisk baggrund der bor i Husum, og som gik i 6. klasse på Korsager Skole, 2011.

³⁶ Guidet tour interview er en særlig interviewmetode. Som navnet indikerer, fungerer respondenterne som tourguider, idet de viser interviewereren rundt i deres boligområde. Interviewet foregik på den måde, at evaluator indgik en aftale med de tre piger om, at de skulle vise deres boligområde og fortælle om, hvordan det var at bo der, og hvad de foretog

- To fokusgruppeinterviews med deltagende piger i street fodbold, 2013.
- To observationer i Pigeklubben, 2011.
- En observation af søndagslegestue i EnergiCenter Voldparken, 2012.
- En observation af basketball træning efter skoletid, 2012.
- En observation af taekwondoundervisning på Korsager Skole, 2012.
- To observationer af boligområdet i Husum, 2011.

sig i området. Under gåturen, der varede 40 minutter stillede evaluator spørgsmål til pigerne, der var møttet på at få et indblik i pigernes hverdagsliv (familie, venner og skole), deres oplevelse af at bo i området og deres forhold til idræt og fysisk aktivitet.

Slutevaluering af motionsindsats for børn og unge i projektet "Klar, Parat - Husum. Motion for børn og unge".

Evalueringen er foretaget af Charlotte Østergaard, Glen Nielsen og Maria Sofia Borg.

